

Biblioteca Bucureștilor

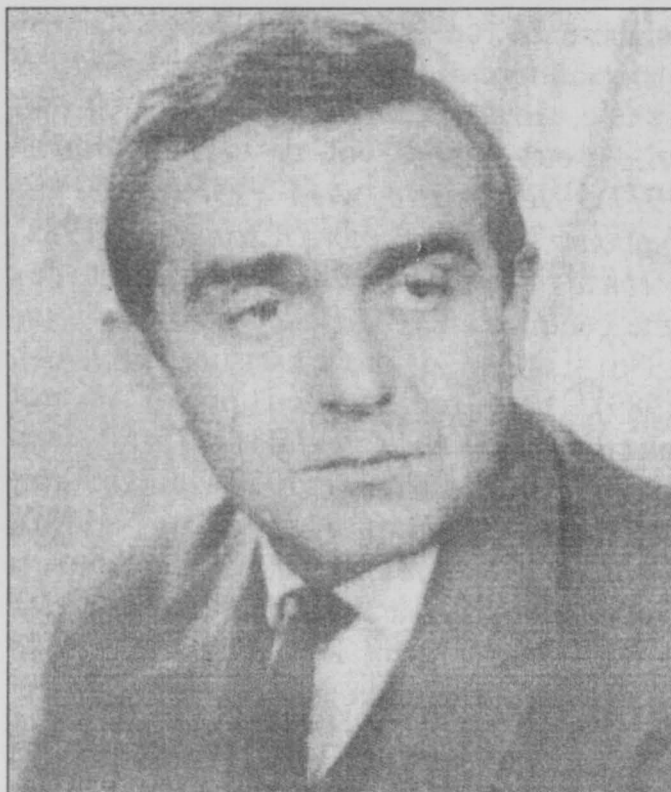
BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREȘTI
Inventar Nr. 28786

7
Iulie
2004

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

COSTACHE OLĂREANU

1929 – 2000

75 de ani de la naștere

“Membru al «școlii de la Târgoviște» prin adopție, originar din Moldova (Huși), Costache Olăreanu... pare a fi un «metaromancier» (dacă se poate spune așa) mai curând prin opțiune decât prin vocație. E un prozator pe care fascinația livrescului nu-l răpește cu totul atracției spre realul nemijlocit, interesului pentru existența obișnuită... el nu privește viața neapărat prin cărți, ci mai degrabă face din cărți componente ale vieții. ... proza sa, oricât de autoreferențială, procurând încântare mai ales prin fluența epică și prin umor: un umor care, oricât de intelectualizat, nu se realizează exclusiv în sfera livrescului”.

Dumitru Micu

Sumar

Ștefan cel Mare și Sfânt – 500

Ion CONSTANTIN – Manifestări comemorative 2

Bucureștii de altădată**Anton Pann – 150**

Tudor ARGHEZI – Anton Pann 5

Ana Maria ORĂȘANU – Mahalalele bucureștene (II) 7

Patrimoniu 9

Istoria cărții

Francesco PETRARCA – Rime 10

Centenar Anton Pavlovici Cehov 12

Autografe contemporane

Ion LAZU 14

Meridian biblioteconomic

EBLIDA – Orizonturi. Programe. Inițiative 16

Julieta MOLEANU – Repere ale Conferinței Generale, ale Consiliului IFLA și ale

Conferinței anuale a Secțiunii Bibliotecilor Metropolitane 18

Chișinău – Istorie și Cultură 19

Cristina CHIȚA – Fundația Regele Ferdinand I 21

Edouard ROUVEYRE – Cunoștințe necesare unui bibliofil (I) 25

Puncte de vedere

Maria CRIȘAN – Limba vorbită de hitiți este, într-o măsură, româna de astăzi 33

Correspondență din Franța

Jean-Yves CONRAD – Seară omagială consacrată lui Benjamin Fondane 35

Catalog 36

Agenda culturală

Centenar Petre Pandrea 38

“Să ne jucăm cu Șerbană” 38

Calendar 39

Ștefan cel Mare și Sfânt

– 500 –

Manifestări comemorative

Cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la trecerea în eternitate a lui Ștefan cel Mare și Sfânt, în România și Republica Moldova au avut loc o serie de manifestări consacrate acestui eveniment, dintre care menționăm următoarele:

În zilele de 30 – 31 mai 2004, la Chișinău, s-a desfășurat ediția a XII-a a tradiționalelor “Zilele Ghibu”, sub forma unor manifestări științifice și culturale, simpozioane, lansări de carte, expoziții, spectacole de muzică și poezie care au pus în lumină personalitatea lui Ștefan cel Mare.

Manifestările s-au deschis duminică, 30 mai, la monumentul “Ghibu” din scuarul cu același nume din centrul capitalei moldave, cu mesaje și discursuri rostite de reprezentanți oficiali și personalități de seamă ale culturii române de dincolo și dincoace de Prut, între care s-au aflat: Iulian Filip, șeful Departamentului Cultură al municipiului Chișinău, Constanța Ghibu, președintele Fundației Culturale “Onisifor și Octavian Ghibu”, acad. Mihai Cimpoi, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, Ion Ungureanu, ex-ministrul Culturii Republicii Moldova, acad. Ion Borșevici și Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al României în Republica Moldova, Filip Teodorescu.

În continuare, manifestările s-au desfășurat la sediul Bibliotecii publice “Onisifor Ghibu”, în cadrul cenaclului “Mihai Eminescu”, în deschidere executându-se, în primă audiție, poemul simfonic “Ștefan Mare Domn și Sfânt” (muzică – Gheorghe Mustea, interpret – Iurie Sadovnic). În cadrul simpozionului științific “O domnie – o epocă”, cercetători presti-

gioși din România și Republica Moldova au relevat diverse aspecte referitoare la rolul mesianic pe care și l-a asumat domnitorul moldovean în lumea creștină a secolului XV, contribuția sa culturală în desăvârșirea elementelor Renașterii în spațiul moldav, stabilirea de relații diplomatice româno-române și române cu comunitatea europeană de la vremea respectivă – lucru care nu face decât să dovedească încă o dată marea personalitate a secolului XV, care a fost voievodul român, și că toate aceste elemente nu fac decât să împlinească prezența românilor în istoria Europei.

Dintre comunicările științifice prezentate la simpozion menționăm: acad. Demir Dagnev, Chișinău – *Relațiile moldo-muntene în perioada domniei lui Ștefan cel Mare*; dr. hab. Pavel Parasca, Chișinău – *Ștefan cel Mare între legendă și realitate istorică*; acad. Andrei Eșanu, Chișinău – *O cronică slavo-română necunoscută din domnia lui Ștefan cel Mare*; lect. univ. dr. Virgil Pâslariuc, Chișinău – *Unele considerații privind politica față de marea boierime în timpul domniei lui Ștefan cel Mare*; redactor-șef al revistei de istorie și cultură “Cugețul”, Ion Negrei, Chișinău – *Actul de citorie în societatea medievală*; conf. univ. dr. hab. Ion Eremia, Chișinău – *Testamentul lui Ștefan cel Mare – realitate istorică sau ficțiune juridică*; prof. univ. dr. Cătălin Bordeianu, Iași – *Arhitectura morală și cultura în perioada lui Ștefan cel Mare*; lect. univ. Marius Diaconescu, București – *Relațiile dintre Ștefan cel Mare și Vladislav al II-lea, regele Ungariei (1490 – 1504)*; doctorand Liviu Pilat, Iași – *Mesianism politic în imaginarul epocii lui Ștefan cel Mare*; masterand Carmen Oșan, București – *Figura lui Ștefan cel Mare în viziunea lui N. Iorga și Al. D. Xenopol*.

Paralel cu simpozionul “O domnie – o epocă” s-a desfășurat simpozionul “Noi cercetări de heraldică și numismatică”, organizat de Societatea de Benealogie, Heraldică și Arhivistică “Paul Gore”, Fundația culturală “Onisifor și Octavian Ghibu”, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Institutul de Arheologie “Vasile Pârvan” din București. La acest capitol contribuții inedite au avut Silviu Tabac de

la Institutul Studiul Artelor al Academiei de Științe a Republicii Moldova și Eugen Nicolae de la Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan" din București.

De asemenea, la Biblioteca publică "O. Ghibu" s-au vernisat expozițiile de documente și fotografii: "Descălecători de țară, dătători de legi și datini" și "O. Ghibu – omul, opera și pedagogia sa".

Au urmat două expoziții ale Salonului de Arte Frumoase cu vernisajele "Moldova lui Ștefan cel Mare în heraldica medievală și contemporană" (prezentată de doctorul în științe Silviu Tabac), și o altă expoziție – "Icoană a sufletului" (de sculptură în lemn, prezentată de Vladimir Rusnac).

În cadrul manifestărilor au fost lansate noi publicații sau reeditări ale unor lucrări valoroase, precum: Nicolae Iorga – *Istoria lui Ștefan cel Mare*, Editura Litera; Mariana Șlapac – *Cetăți medievale din Moldova*, Editura ARC, 2004; Vlad Zbârciog – *Ștefan cel Mare și Sfânt – voievodul românilor*, Editura Pontos, 2004; Mihail Sadoveanu – *Viața lui Ștefan cel Mare*, Editura Prut Internațional; Jean Nouzille – *La Moldavie – histoire tragique d'une région européenne*, Editura Bieler, Strasbourg, 2004; Rodica Solovei – *Activitatea guvernământului Transnistriei în domeniul social, economic și cultural (august 1941 – ianuarie 1944)*; *Ștefan cel Mare și Sfânt – 500. Evocări băcăoane*, Editura Conexiuni, 2004.

Grație strădaniilor remarcabile ale doamnei director Elena Vulpe, Biblioteca publică "Onisifor Ghibu" a pregătit și lansat cu acest prilej două lucrări excepționale: *Cel dintâi dintre principii lumii*, care cuprinde bibliografia despre Ștefan cel Mare din colecțiile instituției, aproape 800 la număr, și *Un nume străbate veacurile*, care include un număr impresionant de aprecieri, mențiuni, citate celebre ale unor importanți istorici, cercetători, scriitori, culturologi români și străini referitoare la existența postumă a marelui domnitor în viața afectivă și în memoria colectivă a contemporanilor și a urmașilor.

De altfel, așa cum a declarat nu fără mândrie directorul Bibliotecii publice "Onisifor Ghibu", pentru "Glasul Națiunii" din Chișinău, la 3 iunie 2004: "Nici o bibliotecă din Republica Moldova nu dispune de un arsenal atât de complet de documente, studii, investigații referitor la personalitatea prolifică a lui Ștefan cel Mare, personalitate care, probabil, se bucură de cea mai amplă bibliografie, pentru că chipul său a fost reflectat, exprimând recunoștința supremă și admirația unanimă a cronicarilor, scriitorilor, poezilor, cercetătorilor români și străini. Iar Onisifor și Octavian Ghibu, s-a demonstrat, sunt urmași demni și continuatori ai făptuirilor Marelui Voievod".

În ziua de 30 iunie 2004, la Parlamentul României a avut loc ședința solemnă dedicată lui Ștefan cel Mare și Sfânt, la care au fost prezenți membri ai guvernului, reprezentanți ai clerului, ai instituțiilor statului.

Stema lui Ștefan cel Mare, sinteză a unor vechi tradiții heraldice, pe un clopot de la mănăstirea Bistrița

Cu acest prilej, senatorii și deputații adunați la Palatul Parlamentului l-au comemorat pe Ștefan cel Mare prin discursuri omagiale, poezii și chiar cântece folclorice care pomeneau de personalitatea domnitorului. În discursul său, primul-ministru Adrian Năstase l-a numit pe voievod "primul mare învingător, un exemplu de cărmuire înțeleaptă, care s-a impus nu doar prin forța armelor, ci și prin diplomație, cultură și credință".

În aceeași zi, Academia Română și Ministerul Culturii și Cultelor au organizat în Aula Academiei Române o sesiune dedicată comemorării a 500 de ani de la moartea marelui domnitor, la care au participat președintele Ion Iliescu și ministrul Răzvan Theodorescu. Primul portret care ar trebui să fie inclus în "constelația nemuritorilor români" ar trebui să fie cel al lui Ștefan cel Mare, deoarece el a fost "cel dintâi animator al vieții culturale și artistice românești, în marea tradiție a împăraților bizantini, pe care o continua într-un timp când Bizanțul devenise amintire, dar și într-o strălucitoare sincronie cu principii Renașterii occidentale", a declarat președintele Ion Iliescu. Președintele Academiei Române, Eugen Simion, a insistat asupra cronicilor lui Grigore Ureche despre Ștefan cel Mare care au fost criticate de Nicolae Iorga. Cu prilejul acestei sesiuni, Ministerul Culturii și Cultelor a lansat volumul *Artă și civilizație în timpul lui Ștefan cel Mare*, realizat de Răzvan Theodorescu, Ion Solcanu și Tereza Sinigalia și publicat de Compania Națională a Imprimeriilor Coresi.

La 1 iulie 2004, istorici și cercetători din România, Republica Moldova și Ucraina au participat la Simpozionul Național "Ștefan cel Mare în conștiința românilor", organizat la Suceava de Universitatea

Aflarea Sfintei cruci – Biserica “Sfânta cruce” din Pătrăuți

“Ștefan cel Mare” din localitate, Consiliul Județean Suceava și Fundația Social-Culturală “Armonia”. În prima parte a lucrărilor simpozionului, academicianul Alaxandru Zub, directorul Institutului de Istorie “A. D. Xenopol” din Iași, a vorbit despre posteritatea “marelui Ștefan”, arătând că personalitatea domnitorului moldav a mobilizat atenția de cinci secole și jumătate. “Posteritatea lui Ștefan cel Mare a început cu mult înaintea morții lui, și-a construit posteritatea și și-a făurit destinul. Sunt destule asemenea elemente cu înscrisuri, citorii laice și religioase care evocă personalitatea lui”, a spus Alexandru Zub. El a subliniat că Ștefan cel Mare a fost un domnitor care a înțeles să-și asume gloria, dar și vicisitudinile legate de o asemenea poziție, reușind să-și surprindă atât dușmanii, cât și prietenii “prin stăruința cu care și-a urmărit planurile”.

Consulul general al României la Cernăuți, Romeo Săndulescu, a evocat valențele de diplomat ale domnitorului Ștefan cel Mare, arătând că acesta a știut să se apropie de clasele sociale ale vremii, printr-o “diplomație populară”. Săndulescu a spus că domnitorul moldav a înțeles și importanța deținerii gurilor Dunării și a culoarelor comerciale, fapt care a constituit unul dintre atuurile sale în dezvoltarea economică. Săndulescu a relevat că domnitorul moldav a practicat și o diplomație culturală și religioasă, având bune relații cu clericii.

În partea a doua a simpozionului au fost prezentate mai multe lucrări, printre care și cea purtând titlul *Creștinul devenit sfânt – Ștefan cel Mare*, prezentată de preotul Veaceslav Cazacu de la Academia Teologică din Chișinău.

La Borzești s-a ținut o slujbă solemnă, oficiată de

ÎPS Daniel, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, la care au participat înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române și ai Bisericii Romano-Catolice. Au fost prezenți Episcopul de Padova și mitropolitul de la Constantinopol. După slujbă, au fost acordate câteva decorații din partea Bisericii Ortodoxe: ministrului Culturii și Cultelor, Răzvan Theodorescu, pictorului Grigore Popescu (autorul picturilor de la biserica din Borzești), câtorva preoți din Borzești și din Onești. Totodată, au fost conferite medalii comemorative: “500 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare” ierarhilor Casian, Ieftimie, Nicodim. Tot cu această ocazie au primit medalii și câțiva oameni politici, care au ajutat, în diverse forme, județul Botoșani.

În seara zilei de 1 iulie 2004 au debutat manifestările “Putna 500”, în cadrul cărora, la Cetatea de Scaun a Sucevei, a fost organizată o adunare comemorativă, la care au participat președintele României, Ion Iliescu, și premierul Adrian Năstase, membri ai Guvernului, parlamentari, reprezentanți ai județelor Iași, Bacău, Vaslui, Neamț, Galați, Cluj, Botoșani și Vrancea. La Cetatea de Scaun a Sucevei a avut loc, tot atunci, un spectacol artistic omagial, urmat de un spectacol de sunet, lumini și artificii.

La 2 iulie, manifestările de la Putna au continuat cu o liturghie de comemorare a domnitorului Ștefan cel Mare. Cu acest prilej, premierul Adrian Năstase a înmănat Mănăstirii Putna copia sabiei domnitorului moldovean, primită în dar de la Guvernul Turciei.

Ion CONSTANTIN

Bucureștii de altădată

Anton Pann – 150

Tudor ARGHEZI

Anton Pann

Desen de E. Drăgulescu

Trebuie spus că, deși în răspăr temperamental, ca mai totdeauna, cu colegii de meserie, comitetul, din care poate mi-aș aminti că fără să-l frecventez, făceam parte și eu, m-a însărcinat, după ce încercase mai multe viori obosite, să redactez ornamental o listă de bucate literară... Se obișnuia stilul facil și de o puerilitate senilă al schimonosirii epigramatice, în calificările acordate conținutului farfuriilor și paharelor cu băuturi.

Aveam nevoie și de un desinator, care n-aș fi voit să fie pe gustul oricui – și l-am ales pe cel mai inteligent, mai cultivat și mai puțin acceptat dintre toți, pe mult regretatul tânărul Henri Sanielevici, ucis pe frontul din 1916.

– Să facem, dragă Sanielevici, un meniu demn de o asociație de scribi, i-am spus. Un chengar pătrat de frunze înfășurat într-o panglică de zigzaguri, pe lățimile căreia să scriem câte o sentință, câte o vorbă, câte un crîmpei de frază, de jurîmprejur.

Modelul nu era genial, ba era chiar destul de mediocru, parcă inspirat din felicitările de Anul nou ale factorilor poștali, tipărite cu bronz și reprezentînd un porumbiel cu plic în cioc. Realizat cu creionul lui Sanielevici, el era mai mult decît interesant. Rămînea de găsit sentințele necesare. Cinstea literară ne interzicea împrumuturi din limbile streine. Se impunea un text românesc.

În ce mă privește, selecția era făcută. Pregătisem pe masă *Povestea vorbii*, a lui Anton Pann. Dar încă îmi lipsea consimțămîntul desinatorului cu care e obligatoriu să fii de acord.

Am deschis cu băgare de seamă cartea lui Pann. Am citit ceva împreună, apoi altceva și, în sfîrșit, am stat o noapte întregă amîndoi, citindu-l și recitindu-l pe Pann pînă la ziuă. Exploziile de rîs ale pictorului verificau sentimentul meu din belșug. El nu-și închipuia că deasupra unui inormînt uitat, de șaizeci de ani, juca

“Poartă condei la ureche,
Ca să-i zicem logofete”.
(Anton Pann)

Desen de Theodor Pallady

vîlvătaia unei comori îngropate. Am ales vreo sută de zicale, pe care le-aș cita cu însuflețirea din momentul culesului făcut, dar le-am pierdut.

Nu i-am citit Comitetului zicalele adunate, și oaspeții agapei, cu prozatori și poeți, au luat cunoștință de ele de-abia la masă. O întrebare circula printre camarazi: cine era autorul? Binevoitorii și prietenșii mă felicitau. Pizmașii presupuneau că inscripțiile cu care își imaginau că am de gînd să mă laud, le furasem, ca un plagiator, din cine știe ce literatură. Niciodată blestemata invidie nu-ți permite, în concepții și idei, dreptul de primogenitură. Am lăsat masa să sofisticheze pînă ce m-am încredințat cu de-amănuntul că le-am preparat colegilor, ca ultim desert, o rușine meritată. Am scos din buzunar *Povestea vorbii*, al căreia singur titlu e o bijuterie verbală, și le-am arătat subliniate cu roșu sentișele reproduce. Oameni de spirit, ei ar fi rîs inteligent. Dar nu erau oameni de spirit. Ca niște vinovați, ei au îngălbenit. Niciunul din intelectualștii prezenți nu citise nimic din literatura obscurului cîntăreț de strană scrisă pe genunchi.

Anton Pann și Creangă se găsesc pe aceeași linie, și în împrejurări sociale și artistice, la distanțe de sute de ani și de poști, aproape identică cu François Rabelais, autorul vestițiilor Gargantua și Pantagruel. La Rabelais și Creangă suculența condeiului, delicioasă, consistă mai ales în stil, în limbă, de aceea îtlmăcirea amîndorura îi decolorează și-i face searbezi, dovadă traducerea vechiului text rabelaisian în franțuzeasca modernă, cît și a românului nostru din bojdeucă. Facultatea de invenție a lui Anton Pann, într-o formă pe care el însuși o recunoștea, scriind în lăbărtarea grabei, inferioară intențiilor lui, e, relativ, copleșitoare; el scrie, aleargă, se frămîntă, se sperie hîrțuit între pasiuni rebele și nobile preocupări,

terorizat de Zamfira lui, de nevestele altora, care toate au avut pesemne de ce să-l iubească la nebunie, fugind de la una la alta de frica unui bărbat, negustor de porci sau a unui boier înșelat, dintr-un dulap sau pe fereastră, săracul, pînă la bătrînețe. Și, ca Jean-Jacques Rousseau, mai avea și copii, mai mult sau mai puțin legitimi. Dar, ca Balzac, a murit decepționat că nu și-a găsit răgazul să-și revizuiască manuscrisele literare.

După un portret desinat cu fidelitate de penița altui scriitor, Barbu Delavrancea, Anton Pann era un bărbat tare frumos. Profilul lui fin, ochiul lunguiet și visător, buza întredeschisă ca pentru o perpetuă sărutare, îi trădează inima amoroasă. Părul îi era lung, călugăresc.

Pann a scris de toate, pe lîngă literatura care-i face un loc însemnat între clasicii noștri. Căci năzdrăvanul nostru paracliser, dascăl, cîntăreț, compozitor și profesor de «parlaghie», a publicat pentru străduințele slujbei și ale învățăceilor lui tot soiul de cărți, originale sau compilate. Compozitorul în parlaghie scrie cu note culcate, fără portativ, înșirate unele după altele, ca niște cuneiforme și chirilice orizontale, pentru opt tonuri denumite «glasuri». În ceasurile lui de secretă pocăință, dezmințită a doua zi de scăpărarea îmbietoare a ochilor verzi ai unei credincioase, prezentată la ușa altarului cu pomelnicul, prescura și lumînărica de acatist, Pann trebuie să fi cîntat adeseori în sine entifonul pe glasul al patrulea:

«Din tinerețile meeie
Multe paatimi se luptă cu mine.»

«De prin lume adunate
Și iarăși la lume date.»

Iată două stihuri, din substanța cărora pornește *Povestea vorbii*. Ele indică pe de o parte originile profunde ale acestei povestiri, și pe de alta, meșteșugul transpunerii din gura plugarului pe foaie de pergament, a înțelepciunii rafinate.

Un studiu asupra lui Pann, cu numele parcă predestinat, va avea sarcina să-i analizeze calitatea ironiei și satirei, susținute la nivel de la un capăt la celălalt al opereii lui. Poate că trebuie adoptat, și în ce-l privește, acest neologism cărturăresc, rezervat pentru etichetarea, nițeluș pedantă, a unei construcții literare omogene, masivă de la temelie la vîrf. E vorba de un scriitor realizat integral și cu pasiune, și nu de un diletant, care, alternînd meseria de proptosal cu vocația, s-ar amuza, ca mulți dintre contemporanii noștri încă recentți, să-și adaoge o floare la ureche și să scîie o coardă maimuțărită.

«Mulți mari lucruri socotesc
Și nici mică nu isprăvesc.»

«Scriind îmi petrec vremea foarte dulce», spunea undeva omul care se îndulcea din toate și care putea foarte lesne, fără demonul interior, să rămîie lipit, ca o muscă pe altă linguriță, cu o dulceață mai apropiată de buze și limbă decît de minte.

Pann trebuie de-abia descoperit.

Optica dascălului bisericii Olteni, e ea și sentimentală oarecum, dar mai ales caricaturală. În felul lui, Pann a fost și un portretist, cu preferințe pentru grotesc. Citiți: *Ascultă, mamă Marghioală*, citiți *O văduvă-n vîrstă*:

«Bătrînă, zbîrcită,
Cu doi dinți în gură, barbă ascuțită,
Nas cît pătlăgeaua, la vorbă-nțepată,
Cu ochii ceaciră, gura lăbărțată,
Fruntea cucuiată, fața mohorîtă,
Peste tot negoasă și posomorîtă,
Umbla-nțunecată și tot înmorată,
Nu o vedea nimeni sã rîză vreodată.»

Îmbeșugarea variată a moșului și strămoșului [e] de natură să mire, și ea nu vine atît «de la lume» cum îi place lui să afirme, cît din izvoarele proprii, și snoavele și înțelepciunea lui se țin într-o țesătură, care-i numai al lui.

Pann scrie: «Bărbatul să aducă cu sacul, muiera să scoată cu acul și tot se isprăvește», și asta pe limba lui nevorbită în țîrg și în folclor.

«De scund este scund, dar nu-i dai de fund» e de Anton Pann, nu de altcineva, cît și «Omul nu moare de cîte ori se îmbolnăvește» cît și «Omul nevoiaș se-neacă și pe uscat». Cine a mai spus că «Găina ouă atunci cînd îi vine»? Un profesor de literatură grăiește într-altfel; el zice «momentul de creație» sau «creativitate».

Mă rog, în treacă, și alte mostre de plasticitate și stil: «La copacul căzut toți aleargă să taie crângi». În manieră cultivată, asta se exprimă cu «lovitura măgarului» și cu «ingrătitudine». Pann nu voia să fie un cultivat, făcînd abstracție de cită turcească, grecească și italienească știa. Dintr-unele adîncituri ale slovelor lui se zărește că el știa și mai mult.

«Te mîngie cu ghimpi», «În față te netezește și în spate te cioplește», sunt ale lui Pann. Nici «După ce răstoarnă carul, atunci vede drumul cel bun» nu poate fi expresia unui altuia. Nimeni n-a mai zis: «Lelea joacă pînă-n noapte, iar bărbatu-i e pe moarte», nici «Dacă m-am căsătorit, nu m-am și călugărit».

Zice: «Au mîncat aguridă pîrînții și li s-au strepezit copiii dinții». Tot el zice cu mult înțeles, ca în toate aluziile și stîmțiturile lui, că «Mărgăritarul stă în fundul mării și mortăciunea plutește pe deasupra apei».

Poporul, pe care îl iubește – rădăcina lui – și care l-a răsplătit citindu-l, pe cînd lumea selectă și cărturarii ei se lepădau de el, ca de un răzleț vulgar, bun pentru băieții din piață, e unanim prezent în scrisesele lui. Citiți și *Cucul și privighetoarea*, o fabulă în care estetul, cumpărător de valori examinate, e Măgarul cu urechea subtilă.

Temele lui nu ies, prin seria filiațiilor admise, din Esop, din La Fontaine, din Homer, din povestirile Seherezadei. Ele sunt neîntrerupt originale și noi. Un ilustrator va găsi întotdeauna în sentințele, în morala și imaginația lui Pann, motive și pretexte proaspete și virgine. Tot el scrie: «N-aveai pară de ac» și «paște vînt». A țîlmăci în românește este la el «a români» o bijuterie. Vocabularul lui spune de un om, care se întristează, că se «melancolește». A șovăi se zice în Pann: «a sta în două gînduri» și cînd cu gîndul nu gîndești se zice: «gînd cînd n-ai». Îți plac astăzi participiul «înzîmbit», abreviațiile nerefuzate de geniul limbii, ca «une», în loc de «unele». Și... unele rime, cînd prozodia lui Pann calcă exact ritmul, accentul ideii și silaba, examinate astăzi sînt neașteptat de bune.

Plăcută mult e sfiiala de sine, aceea stare puțin întîlnită mai cu seamă la scriitorii de duzină și sută, și care dă artistului ceea ce se cheamă modestie, o sinceră și cinstită modestie, și-l împiedică de la înfumurare.

Desigur că dacă-i căutăm noduri în papură lui Pann, îi găsim: cîte poftim, dar valoarea sîmburelui le face caduce și insignifiante. Nici finul nu se ia din stoguri cu furculița, nici porumbul nu se măsoară cu țoiul și degetarul. Și vom ține strictă socoteala de epoca în care înaintașul nostru a trăit, tocmai ceea ce face din el un *primus inter pares* și un clasic adevărat.

Anton Pann a trăit șazeci de ani.

Pe mormîntul lui și în curtea bisericii Lucaci din București se citește și astăzi, cînd se împlinește un veac de la pobreganie, versurile lui, scrise în vederea morții săpate în piatră.

«Aici s-a mutat cu jale
În cel mai din urmă an
Care în cărțile sale
Se citește Anton Pann.»

(*Scrieri. Proze*, vol. 27, Editura Minerva, 1975)

DIN VREMEA LUI ANTON PANN

Mahalalele bucureștene

(II)

Ana Maria ORĂȘANU

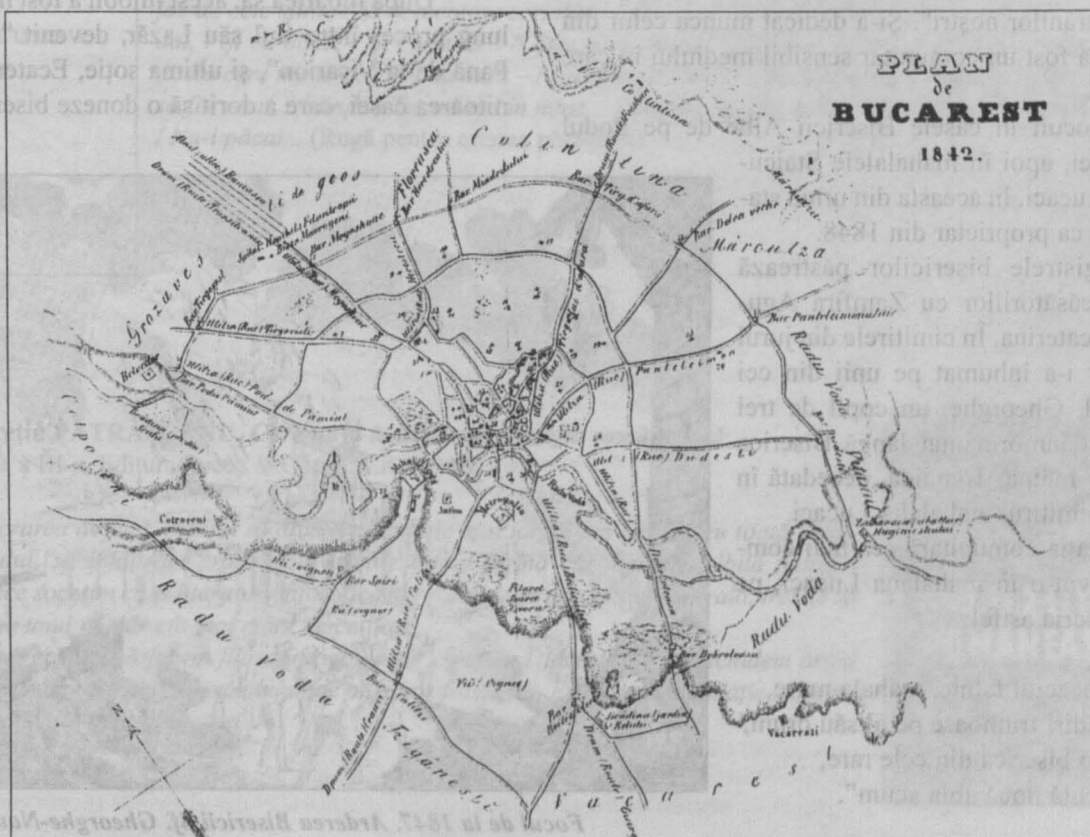
Principalii deținători ai terenurilor orășenești erau bisericile și mănăstirile. Pe proprietățile lor se înfiripau spontan mahalale, într-un fel pe care îl relatează istoricul Ionnescu-Gion: "Locuri foarte întinse acopereau mahalalele; pe dânsle, cu voie și fără voie, oameni mai săraci sau mai ajunși începeau să facă bordeie, căscioare, aproape una cu pământul, sau căsuțe ceva mai răsărite, dar care, vara, se pierdeau adesea în înălțimea buruienilor, a nalbei și a cucutei cari creșteau năpraznice pe maidanele Bucureștilor. Egumenii mănăstirilor proprietare tăceau chitic, până când vedeau că maidanul e tot mai acoperit cu clădiri și că s-a încheiat printre bordeie și căscioare și un fel de uliță. Atunci, degrabă, jalbă la domnie, amenințări de dărâmare, judecată, până când locuitorii căscioarelor se recunoșteau embaticari ai sfintei mănăstiri pentru sume cari, azi, par

minime, dar cari atunci însemnau mult cu scumpetea banilor".

Astfel se explică relațiile complexe dintre locuitorii mahalalelor și autoritatea bisericească locală, implicarea parohului sau egumenului în problemele sociale și economice ale comunitarilor, care, toate, de regulă se limitau și teritorial la aria mahalalei.

Din acest punct de vedere, viața lui Anton Pann este exponențială pentru epocă. La București, dar și la Brașov și în Vâlcea, viața și activitatea i-au fost strâns legate de biserică. Biografiai săi au cules cele mai multe dintre informații din documentele întocmite la bisericile parohiale ale mahalalelor în care a trăit.

A învățat muzica la una din școlile de cântăreți, probabil la Udricani. A fost paracliser, apoi cântăreț de strană la Biserica Albă, Biserica cu Sfinți, Sf. Nicolae,

“Steaua” la București, 1842. Gravură în lemn după Ch. Doussault

Șelari, Olari și Lucaci; profesor de muzică bisericească la școala de pe Podul Mogoșoaiei. De asemenea, ca autor, tipograf și editor a realizat peste 100 de volume în mai multe ediții, respectiv *Calendare, Cântece de stea, Istorioare și basme din popor*. “A tălmăcit cărți de bună purtare, a strâns snoave, povești și zicători, ori a înmănușat versuri din care a scos cântecul de petrecere al bătrânilor noștri”. Și-a dedicat munca celor din jurul său, a fost un comunitar sensibil mediului în care a trăit.

A locuit în casele Bisericii Albe de pe Podul Mogoșoaiei, apoi în mahalalele Staicu-Brad și Lucaci, în aceasta din urmă stabilindu-se ca proprietar din 1848.

Registrelle bisericilor păstrează înscrisul căsătoriilor cu Zamfira Agurezan și Ecaterina. În cimitirele din jurul bisericilor i-a înhumat pe unii din cei dragi: fiul, Gheorghe, un copil de trei ani, a fost înmormântat lângă Biserica Bradu, iar mama, Tomaida, decedată în 1837, în cimitirul mahalalei Lucaci.

Relația comunitară cea mai complexă a avut-o în mahalaua Lucaci, pe care o descria astfel:

“Lucaciul falnic, mahala mare,
Clădiri frumoase pe al său drum,
Și-o biserică din cele rare,
Făcută nouă abia acum”.

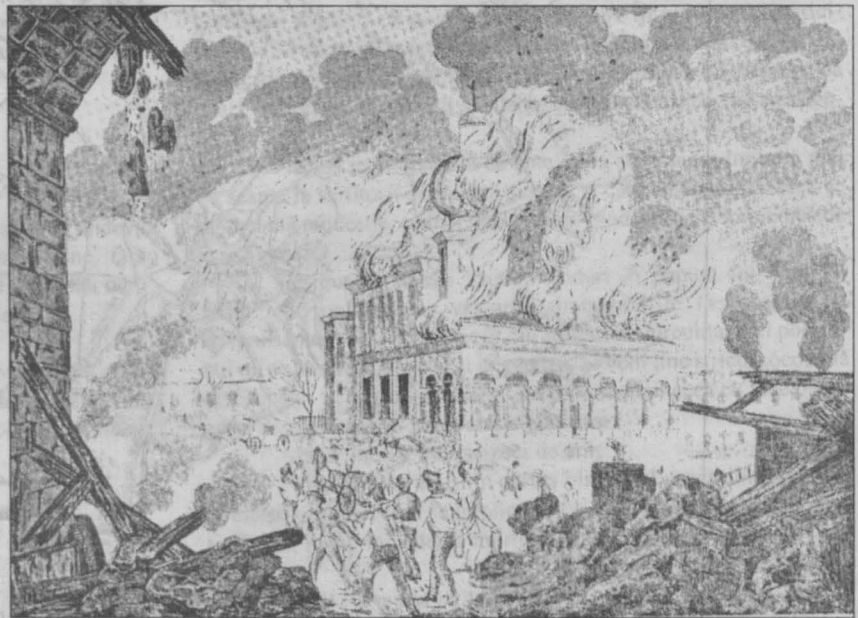
Mahalaua era atestată din vremea

lui Constantin Brâncoveanu. Numită “Lucaci” sau “a Totoescului”, după numele vreunor vechi proprietari de terenuri, strânga în jurul bisericii mai mult de 60 de case și era străbătută de gârlița Bucureștioara.

Anton Pann a cumpărat o casă pe strada Taurului (azi, strada Anton Pann) în care a instalat tipografia și alături a construit un alt imobil cu parter și un cat parțial pentru locuire. S-a numărat printre citorii bisericii rezidite în anii 1847 – 1853, după marele incendiu din 23 martie 1847, când, chiar în ziua de Paști, o mare parte a orașului a fost mistuită de focul izbucnit la o casă din vecinătatea Bisericii Sf. Dumitru. “Focul ce a cutremurat toată capitala” s-a răspândit favorizat de un “vifor furios” către Biserica Sf. Ștefan, distrugând “turnurile bisericilor și învelișurile palatelor, hanuri și case, până dincolo de Lucaci”, în total, o cincime din patrimoniul imobiliar al orașului.

Bănuim că în anii ce au urmat dezastrului, când oamenii își refăceau casele și contribuiau cu ce puteau la rezidirea bisericii, Anton Pann și-a ridicat locuința cea nouă înfățișând o arhitectură ciudată, cu o singură încăpere la catul superior.

După moartea sa, acest imobil a fost motivul unui lung proces între fiul său Lazăr, devenit “Popa Lazăr Pană de la Visarion”, și ultima soție, Ecaterina, moștenitoarea casei, care a dorit să o doneze bisericii.

Focul de la 1847. Arderea Bisericii Sf. Gheorghe-Nou
Gravură în aramă de E. F. Büchner

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală “N. Iorga”
a Bibliotecii Metropolitane București

N. IORGA, Oameni cari au fost

“Scriitorii români”, publicație săptămânală, director: Al. Vlahuță, no. 4,
Alcalay & Co. [f.a.]

Ce greu e să poți trăi pentru gândul tău, numai pentru el! Să închizi ușile casei și ușile sufletului. Să te întorci spre tine, spre conștiința ta, spre credința ta, dar nu pentru a te opri acolo, ci pentru a intra astfel în legătură cu puterile cele mari și veșnice de unde vine toată acea lume din lăuntru pe care atunci n'o mai poți crede peritoare.

Mare vis, și vis zădarnic. Vis neîngăduit însă, de sigur. Tu ești, nu pentru Dumnezeu dela care socoți că vii, și pe care-l reclami pentru tine, ci tocmai pentru acea lume pe care vrei s'o înlătură, de care vrei să te ferești, înaintea căreia vrei să te ascunzi... (La moartea lui Tolstoi)

Ion MINULESCU, Strofe pentru toată lumea

Editura “Cultura Națională”, București, 1930

Știi că-s vinovat Părinte... / Știi că vina mea e mare – / Vină fără de ertare; / Că-mi bat joc de cele sfinte / Și nesocotesc scriptura / Când păcătuesc de-arândul / Și cu fapta, / Și cu gândul, / Și cu ochii, / Și cu gura... // Știi că-s vinovat Părinte... / Dar cu mult mai vinovat, / Este-Acela care minte!... // Eu nu mint – / Eu sunt ca Tine!... / Nu știi dacă-i rău sau bine, / Dar nu cer să fiu ertat, / Fiindcă Tu, trăești în mine – / Și cum Tu faci numai bine, / Ce fac eu, la fel cu Tine, / Nu-i păcat... (Rugă pentru ertarea păcatelor)

STROFE

TOATĂ LUMEA

ION MINULESCU
EDITURA CULTURII NAȚIONALE
BUCUREȘTI 1930

Lucrețiu PĂTRĂȘCANU, Curente și tendințe în filozofia românească

Ediția a III-a, Editura Socec & Co., S.A.R., 1946

În lucrarea de față, menită să aibă o circulație mai largă, am căutat, cu toată ariditatea subiectului, să înfățișăm problemele tratate într'o formă cât mai accesibilă marelui public, deoarece socotim că și literatura filozofică, ca și întreaga producție culturală, trebuie să fie la îndemâna unui număr cât mai mare de cetitori.

“Să ne grăbim să facem filozofia populară”, spunea Diderot, și să deschidem astfel drumul “apropierii poporului de punctul unde au ajuns filozofii”. Este o recomandare, care nu și-a pierdut nimic din actualitatea ei...

Istoria cărții

FRANCESCO PETRARCA – RIME

– 700 de ani de la naștere –

... Fire contemplativă și singuratică, viața exteroară nu a fost pentru el o ocupație, ci o diversivune; viața lui adevărată era în întregime aceea pe care o trăia în el însuși; solitarul de la Vancluse a fost poetul lui însuși. Dante a ridicat-o pe Beatrice în universul a cărei conștiință și al cărei glas a devenit; Petrarca a coborât întreg universul în Laura, și și-a făcut din ea și din el însuși lumea lui. În aceasta a fost viața lui, în aceasta a fost gloria lui.

Francesco De SANCTIS

Volumul de față folosește ca text de bază ediția *Francesco Petrarca – Canzoniere – Testo critico e introduzione di Gianfranco Contini – Annotazioni di Daniele Ponchioli – Giulio Einaudi editore – Torino 1968* și cuprinde 129 de sonete din totalul de 318 cîte numără *Canțonierul*, precum și 38 de alte compuneri poetice, canțone, sextine, balade și madrigale (după denumirea sub care ele figurează în alte ediții), din totalul de 48 care întregesc alături de sonete numărul de 366 de poezii destinate de autor lecturii zilnice pe un an întreg. Am inclus de asemenea, folosind de astă dată ca text de bază ediția *Francesco Petrarca – Le rime sparse e i Trionfi a cura di Ezio Chioboli – Bari – Giuseppe Laterza e Figli, 1930*, două din cele șase *Triumfuri* care alcătuiesc micul poem cu același nume și anume *Triumful Morții* (două capitole) și *Triumful Timpului* (capitol unic) pentru a întregi și prin această operă, înrudită *Canțonierului* prin substanță și stil, profilul artistic al poetului.

Eta BOERIU

* Francesco PETRARCA, *Rime*, traducere, antologare, note și tabel cronologic de Eta BOERIU. Cuvînt înainte de Alexandru BALACI. București, MCMLXX. Editura Univers.

Francesco Petrarca a făcut ca iubirea, care fusese exilată în epocile istorice trecute în zonele înghețate ale gândirii abstracte, să se smulgă din tronul ei statuar, să-și sfîșie vălurile alegorice, să coboare de pe piedestalurile ei în natură, în mijlocul freamătului vieții și al oamenilor pe care i-a învățat să se cunoască, să-și pună întrebări și singuri să le caute răspunsurile...

Francesco Petrarca, primul scriitor care a simțit că sufletul individului poate să aibă o istorie, că fiecare act și gest al vieții poate genera o poezie, care și-a ales drept temă realitatea cotidiană, care a cîntat iubirea și natura, nu este numai poetul unor asemenea teme ale individului singular. El este totodată și un poet al meditației asupra sentimentelor înalte, generate de iubirea de Patrie. Cele două canțone inspirate de un astfel de sentiment, *Spirto gentil* și *Italia mia*, au valoarea și puterea mobilizatoare a unor manifeste de italianitate, de apel la lupta pentru cucerirea vechiului și noului loc al Italiei în lume. Ele sunt expresia celei mai înalte conștiințe cetățenești din istoria literară a Italiei, printr-o umană emoție pe care o pot provoca și astăzi, după trecerea atîtor secole...

Creștinismul poetului, sentiment înalt și auster, este vădit ca o altă expresie a spiritului uman, care nu elimină în nici un fel umanismul ideologiei clasice. Pentru el umanismul său afirmat înscrie în sfera sa și noțiunea de creștinism. Considerînd că și alte nobile spirite ale Antichității au avut intuiția creștinismului, prin orientarea trăirii lor după regulile severei morale, Petrarca, studios al clasicilor, consideră creștinismul mai ales prin această prismă a problematicei etice și se arată totdeauna foarte puțin interesat de disputele teologice. Divinitatea creștină este frecvent o temă psihologică în *Canțonier*...

Călător de-a lungul meridianelor continentului, sormonitor umanist al depozitelor de cărți, cunoscător deci al peisajelor europene, Francesco Petrarca a adăugat artei, dincolo de lirismul modern, un alt tărîm binecuvîntat, a introdus în poezie natura, ca temă integrală, natura însuflețită, romantic parcă, de starea sufletească a aceluia care o descrie sau o alege ca fundal pentru întâmplările din viața sa...

Lirica lui Petrarca este străbătută de o melancolie întovărășită de sensul caducității și labilității vieții, de conștiința fragilității oricărui lucru de pe pămînt. O egală tristețe și o egală profunzime de analiză se împletesc în redarea acestui sens al «vieții care trece cu atît de mari salturi» (CXLVIII), constatîndu-se că numai «plînsul durează în lume» (CCCXXII), că «timpul zboară, că anii fug, în așa fel că repede ajungi la moarte» (XXX). Petrarca nu a renegat niciodată viața, a fost totdeauna prototipul omului activ, dar peste unele versuri ale sale bate aripa neagră a morții. Moartea își păstrează în poezia lui Petrarca profundul mister al trecerii spre necunoscut, dar ea nu este moartea medievală, dansul macabru al scheletelor din afrescurile cimitirelor...

Alexandru BALACI

Francesco Petrarca – frescă
atribuită lui Altichiero

Desen atribuit lui Petrarca

Ilustrație la *Canționierul*,
Veneția, 1561

Ilustrație dintr-o ediție a
Triumfurilor, Veneția, 1492

Tabel cronologic selectiv

- 1304:** La 20 iulie se naște la Arezzo Francesco Petrarca.
- 1312:** După o scurtă ședere la Pisa, Ser Petracco, împreună cu familia, pleacă la Avignon.
- 1316:** Se înscrie la Școala de Jurisprudență de la Montpellier.
- 1320:** Pleacă împreună cu fratele său Gherardo la Bologna, unde timp de trei ani frecventează cursurile Universității bologneze.
- 1326:** În urma morții tatălui său (26 aprilie), poetul părăsește Bologna și se întoarce la Avignon împreună cu fratele său Gherardo.
- 1327:** În ziua de 6 aprilie, în biserica Santa Chiara din Avignon, poetul o vede pentru prima oară pe Laura.
- 1330:** Pleacă în tovărășia lui Giacomo Colonna la Lombez, în Pirinei.
- 1331:** Începe să scrie *Epistolae metricae*.
- 1333:** Pornește într-o lungă călătorie de studii în Franța, Flandra și Brabant.
- 1334:** Scrie canțona XXVIII (*O, suflet așteptat în cer*) și sonetul XXVII (*Urmasul împăratului*) pentru a îndemna pe principii Italiei să ia parte la Cruciada pornită de regele Filip al VI-lea al Franței și de papa Giovanni al XXII-lea.
- 1335:** Obține la 25 ianuarie printr-o bulă papală semnată de Benedict al XII-lea un canonicat la Lombez.
- 1336:** Întreprinde, împreună cu fratele său Gherardo, ascensiunea muntelui Ventoux.
- 1337:** Sosește la Roma în februarie, ca oaspete al prietenului Giacomo Colonna, și în august se întoarce la Avignon.
- 1338:** Începe redactarea tratatului *De viris illustribus*.
- 1339:** Concepe planul de a celebra victoriile lui Scipio Africanul asupra cartaginezilor în poemul *Africa*.
- 1340:** La 10 septembrie primește la Valchiusa, în aceeași zi, cele două scrisori, a Senatului din Roma și a Universității din Paris, prin care i se oferă cununa de laur. Poetul alege Roma.
- 1341:** La 16 februarie pleacă spre Napoli unde, la cererea sa, este examinat de regele literat Roberto d'Angiò și recunoscut ca demn de a fi încununat cu laurul sacru.
- 1342:** Se întoarce la Avignon.
- 1343:** În toamna acestui an pleacă din nou în Italia, la Napoli, trimis de papa Clement al VI-lea la curtea reginei Giovanna cu misiunea de a apăra pe lângă aceasta drepturile Sfântului Scaun.

Sonetul XII

*De-ar fi s-ajung, cu sirg ferindu-mi viața
de chinul și de jalea ce-o doboară,
să văd, cind anii îți vor fi povară,
pierind treptat din ochii tăi dulceața,*

*și aurul din păr albind ca ceața
și sur veșmintul alb ce te-nfășoară
și palid chipul ce-mi răpește, amară,
putința de-a vorbi și-a-nfrînge gheața,*

*poate-mi va da Iubirea îndrăzneală
să deapăn doruri ce s-au frînt în mine,
zile și ani, grăind fără sfială.*

*Și-atunci, de cărunteții nu-i stă bine
dorinți să-ncingă-n piept, fără-ndoială
mă vor hrăni măcar tîrzi suspine.*

Sonetul CXXXIV

*Nici pace n-am, nici lupta nu mă-mbie;
mă tem și sper, și ard și sunt de gheață,
și zac răpus și zbor pină-n tîrzie,
nimic nu prind și-o lume strîng în brață.*

*Stăpînă am ce-n mina ei mă știe,
dar nu mă vrea, nici nu mă lasă-n viață;
Iubirea-ntr-ajutor nu vrea să-mi vie,
nici viu mă vrea, nici cum să scap mă-nviață.*

*Văd fără ochi, strig fără limbă-n gură,
să mor rîvnesc și chem după-ajutoare,
mi-s ceilalți dragi și mie-mi caut vină.*

*Zimbesc în lacrimi, totul mi-e tortură,
viața și moartea-mi sunt la fel de-amare
și numai tu, stăpînă, ești de vină.*

- 1344:** Cumpără o casă în împrejurimile Parmei și se stabilește acolo, începînd să lucreze la *Rerum memorandarum libri*.

1345: În urma războiului izbucnit între familiile Este, Visconti și Gonzaga, poetul părăsește Parma în februarie și după o călătorie plină de peripeții ajunge la Modena și de acolo la Bologna.

1346: Se retrage pentru a treia oară la Valchiusa, dedicîndu-se poeziei și studiilor filosofice.

1347: Începe tratatul *De otio religiosorum*, închinat călugărilor de la mănăstirea din Montrieux.

1348: Sosește în martie la Parma.

1349: În martie pleacă pentru a doua oară la Padova, de data aceasta pentru a-și lua în primire canonicatul pe care i-l oferă seniorul orașului, Giacomo Novella da Carrara.

1350: Pleacă la Roma pentru a participa la festivitățile jubileului.

1351: Primește la Padova scrisoarea magistraților florentini (scrisoarea al cărei purtător și trimis special este Boccaccio însuși), prin care Signoria orașului îl invită să se reîntoarcă în patrie.

1351 – 1353: Se întoarce în iunie la Valchiusa, consacrindu-se de astă dată operei de sistematizare a numeroaselor sale scrieri.

1354: În iarna anului 1353 – 1354 este trimis ca ambasador la Veneția pentru a purta tratativele de pace cu Genova.

1356: Este trimis la Praga ca ambasador pe lângă Carol al IV-lea, din partea căruia primește titlul de conte palatin.

1357: Îl susține pe Galeazzo Visconti împotriva lui Iacopo Bussolari care apăra libertatea orașului Pavia împotriva tiraniei domitoare a Visconților.

1359: Primește vizita prietenului Boccaccio, care, după reîntoarcerea sa la Florența, îi trimite un exemplar al *Divinei Comedii*, pe care poetul n-o citise încă, copiat de mîna sa.

1361: În primăvară părăsește definitiv Milano și se stabilește la Padova.

1362: Se mută la Veneția pe care o socotește singura oază de libertate în mijlocul unei Italii măcinată de războaie civile și asuprită de principii tirani.

1368: Primește de la Boccaccio traducerea latină a poemelor lui Homer.

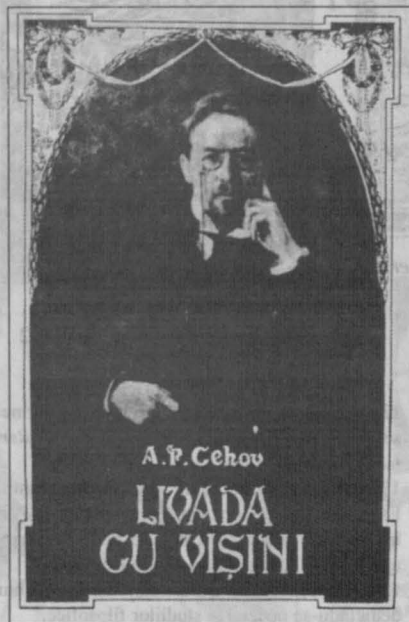
1370: Se retrage definitiv la Arquà împreună cu fiica și cu ginerele său.

1371: Îl însoțește pe Francesco da Carrara la Bologna pentru a asista la ceremonia funerară care se celebrează în onoarea defunctului papă Urban al V-lea.

1374: Moare la Arquà în noaptea dintre 18 și 19 iulie.

Centenar

ANTON PAVLOVICI CEHOV

Bio-bibliografie

ianuarie 1860: se naște la Taganrog (port la marea Azov) Anton Pavlovici Cehov, al treilea fiu al lui Pavel Egorovici Cehov, băcan, și al Eugeniei Iacovlevna, fiica negustorului Morozov. A.P. Cehov are doi frați mai mari – Alexandru și Nicolae, doi mai mici – Ivan și Mihai și o soră – Maria.

1861: abolirea sclavajului în Rusia.

1876: P. Egorovici Cehov dă faliment și familia se mută la Moscova. Doar Anton rămâne la Taganrog să termine liceul –, cu bani obținuți din meditații și de la un unchi al său.

1879: Anton Pavlovici Cehov – baccalaureat – pleacă la Moscova, unde se înscrie la Facultatea de Medicină.

1880: Cehov publică prima sa nuvelă *Scrisoarea unui proprietar de la Don către vecinul său savant* în revista "Furnica".

1881: Moare Dostoievski. Asasinatul lui Alexandru II. Alexandru III urmează la tron. Reacții politice. Cehov colaborează la reviste umoristice.

1884: Cehov termină facultatea și practică medicina la Voskressensk și Zvenigorod. Apare prima culegere de nuvele, *Poveștile Melpomeniei*.

1886: Cehov colaborează la "Novoie Vremia", cotidian guvernamental. Îl cunoaște pe A. Suvorin, directorul ziarului, viitorul editor al lui Cehov. Începe prietenia lor.

1888: Academia de Științe îi oferă Premiul Pușkin.

1889: Mare succes cu piesa *Ivanov* pe scena Teatrului din Petersburg.

1890: Cehov pleacă în insula Sahalin, pentru a cunoaște viața condamnaților, în vederea realizării unui roman.

1891: Pleacă în străinătate cu Suvorin

(Viena, Veneția, Florența, Roma, Monte-Carlo, Paris).

1892: Apare nuvela *Salonul nr. 6* în care se simte influența lui Tolstoi.

1893: Cehov se retrage la moșia de la Melikhovo. Activitate medicală și socială.

1894: Starea sănătății lui Cehov este precară. Tuberculoză cu hemoptizii. Întreprinde altă călătorie în Occident.

1895: În plan literar-european se afirmă mișcarea simbolistă. Cehov respinge "decadența" simbolistă. Vizită la Iasnaia Poliana, la Tolstoi. Scriitorul continuă să trăiască la moșia Melikhovo.

1896: Călătorește în Caucaz și Crimeea. Premiera *Pescărușului* la Petersburg.

1897: Este fondat Teatrul artistic din Moscova de către Stanislavski și Nemirovici-Dancenko. Cehov face a treia călătorie în Occident: Biarritz, Nisa. Publică o culegere de piese în care apare și *Unchiul Vania*.

1898: Moare tatăl scriitorului. Se cumpără casa de la Ialta. *Pescărușul* cunoaște un mare succes la Moscova. Cehov o întâlnește pe Olga Knipper, actriță în trupa lui Stanislavski.

1899: Stabilire definitivă la Ialta. Prietenia cu Gorki. *Unchiul Vania* în premieră la Moscova.

1901: *Trei surori* – premieră la Moscova. Olga Knipper joacă rolul Mașei. Are loc căsătoria scriitorului cu Olga Knipper. Agravare a bolii scriitorului, urmată de o internare în sanatoriu.

1902: Solitar la Ialta.

1903: Agravare a bolii. Scrie *Livada de vișini*.

1904: Premiera piesei *Livada de vișini* la Moscova, cu Olga Knipper în rolul Ranevskaia. Scriitorul pleacă în Germania unde moare la 2 iulie 1904. Va fi înmormântat la Moscova, la 9 iulie 1904.

Lev TOLSTOI

Cehov, ca artist, nu poate fi comparat cu scriitorii ruși de pînă la el – cu Turgheniev, Dostoievski sau cu mine. Cehov are o manieră aparte, ca la impresionisti. Vezi că pictorul aruncă tușele de culoare la întâmplare și crezi că nu există nici un fel de legătură între aceste pete cromatice, dar este de-ajuns să te îndepărtezi cu cîțiva pași de șevalet, pentru a avea o impresie a întregului: în față îți apare un tablou al naturii, viu colorat și plin de farmec.

Maxim GORKI

În fiecare povestire umoristică a lui Anton Pavlovici aud suspinul molcom și adînc al unei inimi curate, cu adevărat omenești... Nimeni n-a înțeles atît de limpede și cu atîta finețe ca Anton Cehov tragicul mărunțișurilor vieții, nimeni pînă la el n-a arătat oamenilor în chip atît de necruțător, de veridic, tabloul rușinos și trist al vieții lor, în haosul tulbure al existenței filistine.

G. CĂLINESCU

Cehov face parte din familia lui Cervantes și Molière, adică a acelor genii care au tristețea veselă. [...]

Schițele și scenele umoristice ale lui Cehov erau scurte și după formule pe care le înfîlnești în toate publicațiile bufe ale timpului, de pretutindeni; parodii în stil medical ori redacțional, monoloage, procese-verbale, scrisori anonime, altercații în public, interogatorii la tribunal, ședințe municipale.

Caragiale le-a folosit și el cu mult succes. Cu toate limitările și banalitatea pînă la un punct a șablonului, schițele lui Cehov sunt de o fantezie aristofanescă, de un comic dureros și mai ales de o îndrăzneală uimitoare. [...]

Figurile lui, ținute într-o cutie de jucării, scapă la deschiderea capacului și se întind fantomatic spre cer. Descripția morală a lui Cehov are calitățile mătăsurilor cu două reflexe, scriitorul descoperă gingășia în ridicul și intră în dramă prin bufonerie.

AI. PHILIPPIDE

... Nu sînt foarte mulți scriitorii pe care îi citești, îi recitești, nu-i mai lași din mînă, atunci cînd i-ai luat din bibliotecă, din care îți pare rău că nu ți-a mai rămas ceva de citit după ce-ai ajuns să-i cunoști în întregime, și, totodată, care sînt atît de bogați, de variați, de neprevăzuți, încît, ori de cîte ori i-ai citit, tot îți mai rămîn lucruri de descoperit la o nouă lectură. Anton Pavlovici Cehov este un astfel de scriitor, care te însoțește toată viața și la care te întorci mereu, ca la un prieten vechi și drag.

Texte reproduse din A.P. Cehov, *Schițe și povestiri (1880 – 1883)*, I. Traduceri de Anda Boldur. Studiu introductiv, cronologie, repere de istorie literară și note de Sorina Bălănescu, Editura Univers, 1986, și din "Teatrul Național. Caiet-program" nr. 80/1989.

Cehov și Tolstoi

Pe mine mă vor citi în Rusia încă vreo câțiva ani... Apoi, timp de șapte-opt ani nu mă va citi nimeni, pentru a fi reluat mai târziu, și atunci pentru multă vreme...

A.P. CEHOV

Cehov și Olga Knipper-Cehova

Raymond CARVER

... La 13 iunie, cu trei săptămâni înainte de moarte, Cehov îi scria mamei sale o scrisoare în care o anunța că sănătatea lui se îmbunătățea. "S-ar putea ca într-o săptămână să fiu complet vindecat" îi spunea el. Ce-l îndemna să afirme aceasta? Putem oare ști ce gândea cu adevărat? Fiind el însuși medic, nu putea fi înșelat. Era pe cale să moară, era cât se poate de simplu și de inevitabil. Cu toate acestea, se ducea să stea în balconul camerei sale de hotel și petrecea ceasuri întregi studiind orarele căilor ferate. Cerea să fie informat asupra datelor de plecare a vapoarelor care asigurau legătura între Marsilia și Odesa. Dar știa. În stadiul acesta, trebuia în mod obligatoriu să știe. Totuși, într-una din ultimele sale scrisori, îi afirma surorii lui că se întrema cu o rapiditate de necrezut.

Trecuse deja multă vreme de când pierduse orice poftă pentru munca literară. Cu un an înainte, era cât pe ce să nu termine *Livada de vișini*. Redactarea acestei piese fusese cea mai grea probă din viața sa. Spre sfârșit, nu mai reușea să scrie decât cinci sau șase rânduri pe zi. "Încep să-mi pierd curajul, îi scria Olgăi. Am impresia că mi-am trăit traiul ca scriitor și fiecare frază pe care o scriu mi se pare mediocră și complet inutilă". Totuși, a perseverat. A terminat

Livada de vișini în luna octombrie 1903 și n-a mai scris niciodată altceva, în afară de scrisori și de câteva însemnări în carnetele sale.

La 2 iulie 1904, puțin după miezul nopții, Olga a trimis de urgență după doctorul Schwörer: Cehov delira...

Doctorul Schwörer a început să desfacă sticla de șampanie. O făcea metodic, ca tot restul, străduindu-se să atenueze vesela explozie. A umplut cele trei cupe, după care, cu un gest mașinal, a vîrît din nou dopul în gîtul sticlei, înfundîndu-l cu palma. Apoi s-a apropiat de pat cu cupele pline. Olga a lăsat pentru un moment mîna lui Cehov (această mîna care-i ardea degetele, cum va scrie ea după aceea), i-a vîrît sub cap o a doua pernă, apoi i-a pus în mîna cupa aburită și i-a strîns cu grijă degetele în jurul piciorului paharului. Cehov, Olga și doctorul Schwörer s-au uitat unul la altul, dar n-au ciocnit. Pentru ce ar fi putut închina? Pentru moarte? Adunîndu-și puținetele puteri ce-i mai rămăseseră, Cehov a șoptit: "E atît de mult de cînd n-am mai băut șampanie", apoi a dus cupa la buze și a băut. Cîteva clipe mai târziu, Olga a luat cupa goală și a pus-o pe măsuta de noapte. Cehov s-a întors pe o parte, a închis ochii și a suspinat. În clipa următoare, respirația i s-a oprit...

(Cei trei trandafiri galbeni.

Traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu)

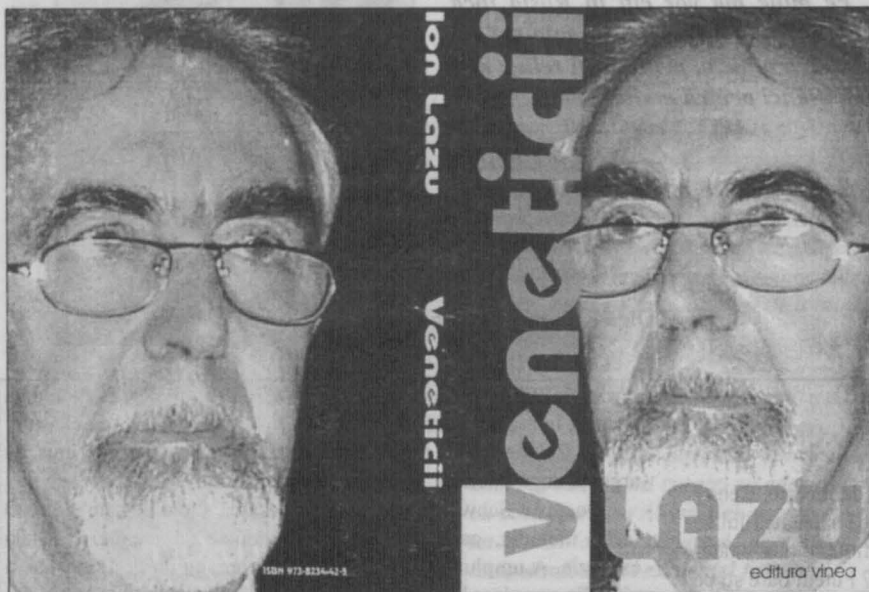

Trei surori, Teatrul de Comedie, 1975 – 1976

Livada de vișini, Teatrul Național Târgu-Mureș, 1984 – 1985

Autografe contemporane

Ion LAZU

Mai devreme decât
niciodată

In toamna trecută am fost pentru două luni în Munții Apuseni – despre care n-aș vrea să suflu aici nici un cuvânt în plus –, două luni în care mi s-a părut că respir un aer special, impregnat de amintirea ta. Iar când, la sfârșitul campaniei, am părăsit miraculosul ținut, luându-mi rucsacul în spate și rotindu-mi pentru ultima oară ochii asupra aceluia peisaj devenit atât de drag, mi-am dat seama deodată, cu o apăsare pe suflet, că mă despart nu numai de niște locuri frumoase, nu numai de încă un episod din viața mea

fragmentată și risipită prin țară, dar și de un context anume, privilegiat, în care reușisem un lucru nemaisperat: să duc până la capăt rememorarea iubirii noastre. De ce tocmai aici și acum și după o atât de lungă amânare? la aceste întrebări nu se răspunde ușor – și poate nici nu există un răspuns mulțumitor, dacă în timp eu n-am găsit sau nu am acceptat vreunul ca atare – și atunci singurul răspuns ar fi această înșiruire de notații: amintiri, gânduri, îndoieli, reconsiderări, supoziții, temeri, lamentouri și speranțe neîndreptățite; o largă pendulare între pierdere și regăsire, între “gheață și dorință”, cum se exprima cineva care înțelesese că el însuși nu poate spune decât “cuvinte care s-au mai spus”. Căci povestea noastră de dragoste, dacă nu cumva am spus-o deja, este atât de asemănătoare cu alte și alte “povești de pe vremea studenției”, că pur și simplu se pierde în imensa masă a celorlalte, la modul în care eu însumi nu o mai pot desluși dintre ele: o seară de toamnă când ne-am cunoscut și mi-am dat seama, uimit și flatat, că-mi acorzi o atenție specială, seri tot acolo, la dansuri, de două ori pe săptămână, când ne trezeam mereu unul lângă altul, fără să-mi dau seama cum se petreceau lucrurile, o plimbare lungă pe jos, până în cartierul tău de la marginea Bucureștiului, un An nou pe care am fi vrut să-l facem împreună dar nu s-a putut, fiind la facultăți diferite, o scurtă vacanță de iarnă, câteva treceri în grup prin Cișmigiu sub zăpadă (bătăi cu bulgări), o plimbare de primăvară pe sub bolți de glicină (încercam să-ți vorbesc despre mine, autocritic), o ieșire la Sinaia, cu echipa de dansuri, examenele din mai – iunie, optsprezece zile de tabără studențească la mare, plecarea mea în practica de diplomă, scrisori, revenirea, o seară în parc, ruptura “fără preaviz”, o noapte de nebunie la poarta ta, apoi încă șase luni cât te-am privit de dincolo de zidul ridicat de interdicția ta – ai putea să mai adaugi ceva? – și aceste trei decenii în care nu am reușit sau nu am vrut să avansez cu nici un milimetru în neînțelegerea mea cu privire la motivele rupturii. Or, în lipsa acestei înțelegeri absolut necesare, de la care eu m-am derobat, amintirea acelei iubiri, trupul ei de pasăre cântătoare, a rămas acolo unde căzuse, ca o imagine nedevelopată; cum ar fi putut să părăsească locul în care o lăsasem, să se înalțe, lansându-se în zbor încoace sau în orice altă direcție, doar într-o singură aripă? – căci așa și nu altcum o lăsase acolo refuzul meu de a înțelege, care era (abia acum înțeleg) refuzul meu de a accepta eșecul. [...]

* * *

Sunt și câteva scene pe care mi le aduc bine aminte, și, tocmai pentru că sunt doar câteva din această categorie, am luat obiceiul de a mă întoarce la ele,

Bibliografie

Proză

- 1970: *Ningea în ochii ei albaștri*, schițe și povestiri, Editura Eminescu
- 1971: *Despre vii, numai bine*, roman, Editura Cartea Românească
- 1979: *Blana de viezure*, povestiri, Editura Cartea Românească
- 1982: *Rămășagul*, roman, Editura Cartea Românească
- 1983: *Curtea interioară*, roman, Editura Albatros
- 1987: *Capcana de piatră (O anchetă pe cont propriu)*, roman, Editura Cartea Românească

Poezie

- 1981: *Muzeul Poetului*, elegii, Editura Eminescu
- 1996: *Poemul de dimineață*, elegii, Editura Vinea
- 1999: *Cuvinte lângă zid*, elegii, Editura Vinea
- A realizat antologia de versuri: *Haina de brumă*, a poetului Valeriu Ciobanu, Editura Minerva, 1984

Literatură pentru copii

- 1991: *Întâmplări din pădure*, povestiri, Editura Ion Creangă

Album de artă fotografică

- 1984: *Natura sculptează*, Editura Sport-Turism

Expoziții de artă fotografică

- *Pietre și Oameni pe care i-am întâlnit*

În curs de apariție:

- *Ruptura*, roman
- *Vreme închisă* (jurnal, 2 volume), 1979 – 1999

ca la niște repere salvatoare, în hățișul acelei întâmplări, deja pe jumătate cufundată în umbra de la baza versantului.

Întâlnirea de la care a plecat totul a avut loc pe intervalul, destul de îngust, dintre rândurile de scaune, unde nu se putea sta decât în grupuri mici; era chiar la începutul serii, după apelul pe care îl făcea cu seriozitate maestrul, punând absențe și interesându-se de soarta celor care lipseau – era de obicei o mică pauză înainte de a ne chema pe scenă, după caz, băieții, fetele, soliștii, pe cei de la un dans sau altul, în funcție de stadiul unde rămăsesem cu repetiția data trecută; aveam îndeobște două repetiții pe săptămână, dar și trei, dacă ne aflam în preajma unui spectacol, a unui concurs. Multă mișcare în sală, dansatorii își lăsau hainele pe spetezele scaunelor, schimbau fraze, dar propriu-zis timp nu era, știam că ne așteaptă o muncă intensă, stăruitoare, concentrare, efort. Maestrul, bun psiholog, lungea într-adins discuția cu corepetitorul său, cu altcineva din preajmă, dându-ne acest răgaz de acomodare. Eram pe interval cu colegul meu nedespărțit Nelu D., undeva spre mijlocul sălii, când ați venit direct spre noi, tu și încă vreo două fete; spun direct spre noi, fiindcă vă lăsaserăți hainele undeva mai în față, nu departe de scenă, așa că în mod firesc nu aveai ce căuta în această parte a sălii. Ne-ați interpelat, mai exact tu mi-ai adresat o întrebare pe care nu o mai rețin și după aceea a urmat un scurt schimb de replici, întrerupt de prima chemare pe scenă a fetelor. În tot timpul până la pauza următoare nu m-am mai mișcat din acel loc, nu m-am mai fățait prin sală sau pe hol, presimțind ceva: așteptând o continuare. Bucuros și emoționat, dar mai ales foarte surprins, nevenindu-mi parcă să cred că interpretasem corect gestul tău. Te priveam intens, de pe scaun, cu mâinile încleștate pe speteza din față. Privirile tale nu-mi răspundeau; ca orice persoană la începutul acestei activități, erai cu totul absorbită de învățarea pașilor; dar, la pauză, te-ai regrupat cu cele două colegi și, coborând de pe scenă, ați venit la locul unde vă așteptam, ca pentru a continua discuția întreruptă. Atunci, sau la următoarea pauză, sau la cele care s-au succedat, regăsindu-ne de fiecare dată în locul unde ne intersectasem prima oară, oricum nu mai târziu decât în acea seară de început, ai avut o primă mirare: “Cum, sunteți deja în anul patru?” Nu sunt prea sigur dacă acest “deja” a existat efectiv, sau a fost doar subînțeles, dar eu, care intrasem în alertă, “ciuind toate urechile” (expresia am născocit-o mai târziu și era un alt fel de a spune, mai nostim poate, că eram cu toate simțurile la pândă), în timp ce îți confirmam că suntem deja în patru – eram, cum am spus, cu nelipsitul Nelu D., discuția părea să se refere în egală măsură la amândoi –, privindu-te numai și numai pe tine și încântat nevoie mare că tu însăși mă priveai de aproape, cu mare însuflețire – un moment ai ridicat mâinile în sus, la nivelul umerilor, cu un gest care m-a tulburat în plus prin ambiguitatea sa: parcă ai fi vrut să-ți faci loc prin acea înghesuială și să treci mai departe, într-ale tale, când de fapt nu ai făcut decât să ieși o poziție mai explicită în fața mea, dar atunci de ce totuși ai ridicat o clipă brațele ca și când ai fi vrut să te predai – eu privindu-te cu aviditate, dezgrădit și străduindu-mă să nu pierd o fărâcă din această desfășurare care voiam să nu mai ia sfârșit, fără să te întreb de ce te miră asta, întorceam pe toate părțile propoziția ta, îi interogam pe rând toate nuanțele și încercam să mă dumiresc dacă mirarea ta este doar surpriză, dacă este o nedumerire legată de un calcul greșit pe care ți-l făcuseși? era o mirare bucuroasă, sau ascunseseși în ea puțină dezamăgire? – căci erau mai multe lucruri deodată în tonul rostirii tale și eu voiam să știu dacă această noutate va trage în favoarea sau în defavoarea mea.

Și tot în acea primă seară, dar mai spre sfârșitul repetiției, și tot pe intervalul îngust dintre rândurile de scaune, un pretext cum nu se poate mai nimerit ca să te plasezi cât mai aproape de mine și, în același timp, să cobori vocea până la nivelul șoaptei (spre marea mea încântare), ai vrut să te edifice: “Și deci cum îți spune, Lazur?” La care eu, dintr-odată foarte relaxat și oarecum protector, ca atunci când ai, pe neașteptate, un ascendent cât de mic asupra celuilalt, am zâmbit larg și am căutat să lungesc vorba: “Lazur, zici?, nu, nu mă cheamă așa, dar sună frumos și poți să-mi spui așa: Lazur...” După care am făcut precizarea cuvenită. Și iar ai făcut un pas sau doi, în acel spațiu îngust, vrând să dai impresia celorlalți că ești în trecere pe lângă mine. Oricum, când mi-ai pus întrebarea te aflai cu spatele la scena dinspre care veniseși, acel Lazur l-ai șoptit cu un fel de tulburare și cu un tremolo în glas, iar când eu am preluat cuvântul, făcându-l să vibreze încă o dată, te-ai clintit din loc și, în vreme ce eu îți explicam, oarecum amuzat de confuzie, aplecându-mă puțin asupra-ți, ai început să aluneci pe lângă mine, astfel că atunci când eu mi-am încheiat fraza, erai deja în cealaltă parte, dar tot cu fața la mine, iar eu cu spatele la scenă, privindu-te; în această mișcare prodigioasă, mâna mea stângă a schițat un început de gest, de parcă ar fi vrut să te învaluiască și să te conducă, dar a revenit la loc, fără ca vârfurile degetelor să te fi atins măcar. Am și azi vii în amintire toate detaliile scenei și pe cei din jur: Nelu D., cu fața numai zâmbet, îndreptându-se spre noi, Budin așezat pe primul scaun, Pârvan strecurându-se printre rânduri... dar mai ales chipul tău însuflețit și ochii veseli, jucăuși, cei pe care mi i-am amintit instantaneu și care m-au ajutat să te recunosc fără greș, de curând, în parc...

Am la îndemână aceste scene, ce-aș putea să fac, decât să le izolez și să le zidesc în cuburi de gheață, ca apoi să mă apropiu de ele din orice direcție și să le descriu la nesfârșit... Sunt mai multe, o galerie, pot să trec după bunul meu plac de la una la alta, să le contemp lu, să le chestionez. Iată-ne pe trotuarul din Schitu Măgureanu, de data asta pe la prânz, probabil, după un spectacol, așteptând tramvaiul. Ploua, ne refugiasem spre zidul clădirii, căutând adăpost sub streșina înaltă, dar picături răzlețe veneau peste noi, împinse de vântul toamnei sau de curentul de pe bulevard; eram un grup de cinci – șase, tu lângă umărul meu stâng, căci aș fi vrut să te apăr de șfichiul ploii, deși era după aceea; am întors capul spre colega ta și, cu gura amară, am spus câteva cuvinte care trebuiau să ajungă la sufletul tău; atât de oprimat, am ridicat două degete până la tâmplă, spunând ce-am spus și rugându-mă la Dumnezeu, în gând, să mă elibereze, încărunțându-mi simultan părul și sufletul, chiar în clipa aceea; dar minunea se lăsa așteptată și atunci, retrăgându-mă dintre voi, am dibuit cu pantoful o treaptă, apoi încă una și încă una pe scara părăsită, rezemându-mă cu spatele de ușa neagră, înaltă, zăvorâtă; am înțepenit așa, cu ceafa lipită de lemnul umed, cu ochii strâns închiși, ca la execuție. Poate că de fapt nu a fost decât o treaptă și apoi tocul ușii, mai scund decât o treaptă propriu-zisă, această răstignire simbolică are însă nevoie, în amintirea mea, de înălțime în plus și de izolare... o punere în scenă a durerii, izvorâtă din Mândrie și Tăcere –, cei doi camarazi lângă care ai vrea să mori, cu o putere care este numai a tinereții...

(Fragment din romanul *Ruptura*,
în curs de apariție la Editura Albatros)

Meridian biblioteconomic

European Bureau
of Library,
Information and
Documentation Associations

P.O. Box 43300
2504 AH The Hague
The Netherlands

Societate informațională Programul eContent Plus pe 2005 – 2008

Pe 22 aprilie 2004 Parlamentul European a adoptat o rezoluție legislativă în vederea stabilirii unui program care să facă mai accesibil conținutul digital în Europa. Programul eContent Plus acoperă o perioadă de patru ani, începând cu 1 ianuarie 2005.

eContent Plus este un program de piață care își propune să sprijine producția, întrebuintarea și distribuția conținutului digital european și să promoveze diversitatea lingvistică și culturală pe rețelele internaționale.

Parlamentul a fost de acord cu propunerea de buget a Comisiei, de 163 milioane de euro, dar a prevăzut ca 55,6 milioane de euro să fie folosite pentru perioada 2005 – 2006. Mai departe, un amendament a adăugat o nouă prevedere care stipulează ca rezultatul evaluării să fie înaintat de către Comisie Parlamentului și Consiliului, împreună cu orice propunere de amendare a Deciziei, înainte de prezentarea bugetului UE pentru 2007 și, respectiv, 2009. În completare, Parlamentul elucidează obiectivele și, în unele cazuri, stabilește limitele orientării în domenii de interes public (sectorul informației publice, conținut educațional, științific și de cercetare, conținut provenit din instituțiile culturale).

Extinderea UE, 1 mai 2004

Europa sărbătorește extinderea

Cipru, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Lituania, Letonia, Malta, Polonia, Republica Slovacă și Slovenia sunt acum membre ale UE. Din 1 mai 2004 Uniunea Europeană a celor 15 state a devenit Uniunea celor 25.

În preajma acestei date a avut loc o serie de manifestări în toate statele membre și în cele aspirante, de pe coasta vestică a Irlandei până la granița estică a Poloniei, și din Valletta în sud până în cel mai nordic colț din Finlanda.

În toată Europa au fost organizate diverse evenimente precum concerte și expoziții, expoziții de artă culinară, debateri și schimburi transfrontaliere. Toate aceste manifestări subîntind o puternică notă personală, de vreme ce toți cetățenii europeni și politicienii au sărbătorit acest eveniment.

EBLIDA

Orizonturi Programe Inițiative

În ajunul zilei extinderii, pe 30 aprilie, a avut loc un concert al celor mai renumiți artiști din noile țări membre: grupul Brainstorm din Letonia, Neikoso din Estonia, Michalis Hadjiyiannis din Cipru, Cotton Club Singers din Ungaria, Blue Cafe din Polonia, Rozmarinke din Slovenia, Jenis Dalibor din Slovacia, Lukáš Vondráček din Republica Cehă, Violeta Urmana din Lituania. Din Turcia, a fost prezentă ca oaspete de onoare cântăreața Sertab.

În încheierea manifestărilor, Uniunea Europeană de Radiodifuziune, cu sprijinul Comisiei Europene, a organizat, la miezul nopții, un foc de artificii, în portul maltez.

Summit-ul mondial despre Societatea informațională

Miniștrii pentru Afacerile Generale au adoptat pe 26 aprilie 2004 concluziile Summit-ului mondial despre Societatea informațională (WSIS). UE dorește ca toate statele și instituțiile care iau parte la procesul WSIS să respecte *in integrum* Declarația Principiilor, convenită la Geneva în decembrie 2003.

Declarația reafirmă, între altele, dreptul la libertatea de opinie și expresie, incluzând dreptul de a susține opinii fără intervenții și de a căuta, primi și răspândi informații și idei prin intermediul mass-media, fără frontiere.

Planul acțiunii a încercat să identifice politici de dezvoltare națională și strategii naționale ca pietre de temelie pentru crearea Societății informaționale. UE va prezenta agenda Solidarității Digitale. În plus, UE este preocupată de a avea o contribuție substanțială în deliberările Grupului operativ pentru Mecanismele Financiare și ale Grupului de lucru pentru Guvernarea Internet.

Consiliul a cerut o scurtă prezentare a strategiei, care va subîntinde metodologia Uniunii în diversele aspecte ale procesului de pregătire, incluzând prioritățile UE pentru Faza a II-a. UE consideră că acest proces de pregătire, pentru a fi eficient, trebuie să fie structurat cu claritate, simplu și transparent, iar acest lucru trebuie să transpară în scurta prezentare a strategiei.

Riscurile încălcării libertății de expresie și a dreptului la informație în UE

Parlamentul a adoptat pe 22 aprilie 2004 un raport foarte controversat despre libertatea de expresie și dreptul la informație, cu 237 de voturi pentru, 24 contra și 14 abțineri. Înainte de votare, două grupuri politice, EPP-ED (European Peoples Party/ Christian Democrat – Partidul Popular European Creștin Democrat) și UEN (Union for Europe of the Nations – Uniunea pentru Națiunile Europene), au declarat că nu vor participa la vot, ca protest împotriva procedurii de votare. Tot înainte de votare, parlamentarii au respins cu 214 voturi pentru, 259 împotriva și cu o abținere, cererea de retragere a raportului la comitet.

În acest raport, Parlamentul a subliniat că mass-media libere și pluraliste este un principiu esențial pentru libertatea de expresie și dreptul la informație. Parlamentarii au considerat că există suficiente prevederi care să garanteze o examinare detaliată a situației de către Comisie, care ar trebui să fie urmată de propuneri legislative adecvate. Un studiu preliminar întreprins de Institutul European pentru Mass-Media (EIM) a arătat că, în cele opt țări examinate (Franța, Germania, Irlanda, Italia, Olanda, Polonia, Suedia și Marea Britanie), există probleme care impun cercetări viitoare. Studiul acesta va fi terminat în iunie anul curent, și va cuprinde concluzii comparate bazate pe situația celor 25 de state membre.

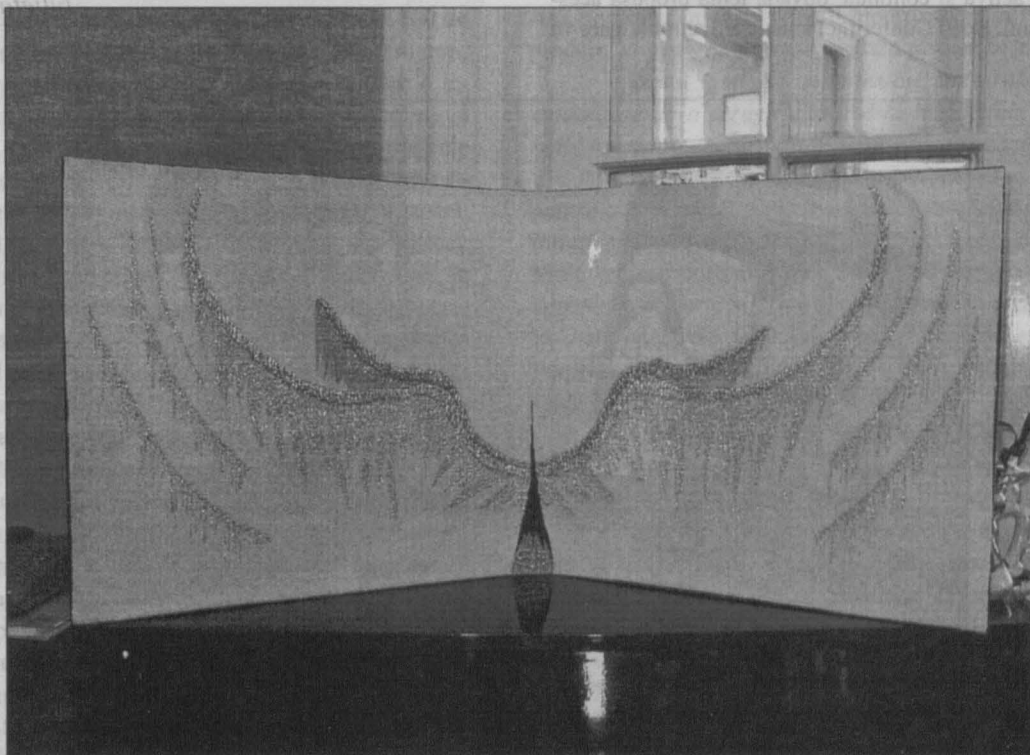
Parlamentarii au făcut numeroase recomandări. Au atras atenția Comisiei să redacteze o directivă care să protejeze pluralismul mass-media în Europa. Parlamentarii au considerat că ar trebui să fie adoptată la nivel european o lege care să împiedice personalitățile politice să aibă interese economice majore în mass-media. În plus, ar trebui realizat un raport anual despre pluralism. Constituția UE ar trebui să cuprindă o prevedere privind nevoia asigurării pluralismului mass-media. Statele membre ar trebui să introducă în constituțiile lor prevederi despre rolul activ în promovarea respec-

tului pentru libertatea și diversitatea mass-media.

În ceea ce privește situația din statele membre, Parlamentul a subliniat, între altele, că Irlanda se confruntă cu o lipsă a nivelului de plată, datorită plății taxei pe valoare adăugată pentru ziarele irlandeze, dar nu și pentru ziarele britanice, care ocupă aproximativ 25% din piața irlandeză. Parlamentul a afirmat că Italia “se află în fața unui posibil risc al violării dreptului de libertate a expresiei și de informație”. Parlamentarii au invitat Parlamentul italian să accelereze reforma privind sectorul audiovizualului, ținând cont de prevederile legii Gasparri care sunt incompatibile cu legile comunitare. (Legea Gasparri, votată de Senatul italian pe 2 decembrie 2003, oficial își propune să pregătească schimbarea pentru o televiziune digitală terestră, în realitate însă, permite dreptul de proprietate a mai multor media, reformează îngrădirile anti-trust, dar mai ales alege compoziția consiliului de administrație al televiziunii publice RAI. De asemenea, există o serie de măsuri menite să servească interesele grupului Mediaset, al cărui proprietar este premierul Silvio Berlusconi, care au fost menținute de această lege. Legea Gasparri a fost respinsă de președintele Italiei, Carlo Azeglio Ciampi, sub considerentele că aceasta încurajează crearea unor poziții dominante și că există câteva aspecte privind pluralismul informației care nu se armonizează cu jurisprudența Curții Constituționale. După examinarea ei de către Parlamentul italian, controversata lege a fost adoptată de către Senat pe 24 aprilie 2004 – n.tr.).

(Din buletinul EBLIDA “Hot News”,
aprilie 2004)

Traducere de Julieta MOLEANU

Repere ale Conferinței Generale, ale Consiliului IFLA și ale Conferinței anuale a Secțiunii Bibliotecilor Metropolitane

Între 21 și 28 august 2004 va avea loc la Buenos Aires a șaptezecua ediție a Conferinței Generale și Consiliului IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor Bibliotecare). Este prima oară când cel mai important eveniment IFLA se desfășoară în America Latină. Tema generală propusă de celor opt divizii și numeroaselor unități este *Bibliotecile: instrumente pentru educație și dezvoltare*.

În prima zi sunt programate ședințele Comitetului profesionist și ale Consiliului administrativ. Aceste două corpuri se întrunesc cel puțin de două ori pe an, una dintre întruniri fiind la Conferința anuală a IFLA, pentru a coordona activitățile profesionale ale unităților, a elabora noile politici ale organizației și a fixa noi programe. De asemenea, în a doua parte a zilei vor avea loc ședințele consiliilor coordonatoare ale celor opt divizii.

A doua zi este dedicată întrunirilor membrilor comitetului permanent al secțiunilor IFLA. Sesiunea de comunicări științifice va fi deschisă de discursul romancierului argentinian Tomás Eloy Martínez, în prezent director al Secției de Studii Latino-Americane la Universitatea Rutgers din New Jersey, SUA. Secțiunea Bibliotecilor Metropolitane (numită astfel și devenită secțiune IFLA din ianuarie, anul curent, din fosta INTAMEL, i.e. Round Table of the International Association of Metropolitan Libraries) are ca temă pentru discuții *Bibliotecile metropolitane: motoare pentru învățare?* La semnul întrebării din finalul titlului și-a propus să răspundă directorul Bibliotecii publice din Rotterdam, Regatul Țărilor de Jos, F.H. Meijer, cu discursul intitulat *Biblioteca, spațiu de fuziune – posibilități și oportunități*, în calitate de Președinte al Secției bibliotecilor metropolitane.

Preocuparea comunităților bibliotecare pentru acest subiect este una activă și continuă, dovadă tema propusă acestora de către organizatorii Conferinței anuale a Secțiunii, care va

avea loc în perioada 26 septembrie – 1 octombrie 2004 la Singapore.

Una dintre cele mai atractive prezentări ale acestei din urmă conferințe pare a fi experimentul *Do-it-yourself Library*. Reamintim că la ultima întrunire generală IFLA, desfășurată la Berlin, Ngian Lek Choh, de la Biblioteca Națională din Singapore, a prezentat proiectul unei biblioteci *Do-it-yourself*, concepută ca o bibliotecă fără serviciu permanent de împrumut.

Pentru a suprima aglomerările de la sfârșit de săptămână și din vacanțele școlare, care conduceau la întâzieri de 45 de minute (sic!), pentru a returna o carte și încă pe atât pentru a împrumuta alta, Biblioteca Națională a introdus încă din 1998 mașini de împrumut care funcționează 24 de ore. Aceste mașini s-au dovedit eficiente doar în anularea cozilor, personalului bibliotecar revenindu-i sarcina de a anula fișele de împrumut ale cărților returnate. Ulterior, a fost creat un sistem folosind frecvențe radio, care să efectueze automat livrarea și returnarea materialelor biblioteconomice. În vreme ce cartea este introdusă în căsuțele special amenajate, un senzor va citi marca de înregistrare și va anula fișa de împrumut din sistemul de împrumut al bibliotecii. Alte funcțiuni ale acestui sistem sunt efectuarea de plăți și verificarea on line a datelor de împrumut.

Participanții la întrunirea de anul acesta vor avea prilejul să vadă cea dintâi bibliotecă de tip *Do-it-yourself* în cadrul Bibliotecii Sengkang, care funcționează într-un *shopping mall*, conferind utilizatorilor flexibilitatea orară mult dorită. Proiectul ambițios al cercetătorului Ngian Lek Choh mai prevedea și crearea unui serviciu interactiv pentru utilizatori (un "cyberian" în engleză), o replică virtuală a bibliotecarului din viața obișnuită a bibliotecilor noastre.

Julieta MOLEANU

CHIȘINĂU – ISTORIE ȘI CULTURĂ

“Rostul nostru este să ne regăsim, să știm ce avem de făcut”

– **intervi**u cu Elena VULPE, directoarea Bibliotecii Publice “Onisifor Ghibu”, Chișinău –

– *Tradițional, în fiecare an, la finele lunii mai, la Biblioteca Publică “Onisifor Ghibu” se desfășoară manifestările culturale Zilele Ghibu. Anul acesta, evenimentul este unul deosebit, o să vă rugăm să ne oferiți mai multe amănunte.*

– În această periferie în care ne aflăm, ne dorim cu toții să ne integrăm în Europa, alături de valorile culturale universale, păstrându-ne, totodată, propria identitate. Suntem în permanență în căutare de ceva care ne-ar schimba într-un fel destinul și soarta, dar fără a depune vreun efort în acest sens. Nimeni nu va veni să facă aici ceva deosebit, ceva important. Biblioteca “Onisifor Ghibu” este o instituție a cărții, care poartă cu demnitate numele acestui mare militant, patriot, pedagog Onisifor Ghibu, și mai apoi, cu atâta participare a fiului acestuia, profesorul și patriotul Octavian Ghibu, care a venit aici și a pus umărul pentru înființarea acestei biblioteci. Avem recunoștința și respectul acestor mari oameni cu care orice națiune din lume s-ar mândri, pentru că s-au risipit blagorodnic, dar și s-au înălțat maiestros pe baricadele vieții, apărând în primul rând și oriunde cinstea și demnitatea neamului. De la ei am pornit, pentru că manifestările culturale și științifice constituie în esența lor Zilele Ghibu. Ele sintetizează, de fapt, într-o formulă artistică, dar și într-o formulă științifică contribuția acestor doi cărturari la procesele de renaștere națională, de promovare a valorilor spirituale românești și universale. Și, cu ei, cu Onisifor Ghibu, cu opera și pedagogia sa, dar și cu sprijinul Constanței Ghibu, în substanța unor mari expoziții, dar și cu evocări permanente ale faptelor lor, ne-am propus să desfășurăm Zilele Ghibu în acest an al bincredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, în care comemorăm 500 de ani de la trecerea sa în transcendență divină. Pentru noi, urmașii lui Ștefan cel Mare, nu este doar un mit, doar o legendă. El este un simbol. Și este icoana cea mai deplină și cea mai curată a sufletului nostru, pentru că în timpurile cele mai grele, în istoria noastră, a Basarabiei, a Basarabiei trădate și furate mereu, răstigniți de atâtea ori în istoria noastră, Ștefan a fost cel care ne-a întărit în credință, ne-a purificat, precum mănăstirile sale clădite pe lumină, ne-a înălțat în această lumină, ne-a dat echilibru și statornicie. Probabil este firesc ca toată istoria noastră s-o raportăm la personalitatea lui Ștefan cel Mare. Cunoașteți și dvs. faptul că publicul de la noi recepționează personalitatea lui Ștefan într-un plan sentimental. Mai mult îl cunoaștem pe voievodul Țării Moldovei după portretele literare ale lui Ștefănescu-Delavrancea sau ale unor legende, tradiții. Având un arsenal bogat de documente, mărturii ale timpului din epoca glorioasă a lui Ștefan cel Mare și personalitatea fără egal a celui mai mare geniu al trecutului nostru precum a fost Ștefan, sigur că ne-am propus să ne apropiem de un alt Ștefan. Da, o icoană, dar trebuie să știm cu certitudine, prin documentele și mărturiile timpului, prin investigații, să cunoaștem această faptuire a lui Ștefan, cum spunea Blaga, această operă de zmeu și arhanghel, pentru că faptele sale au fost clădite pe sânge, cu spada cea de flăcări a dreptății într-o mână, iar în

alta – crucea. Ștefan cel Mare, bravul viteaz alături de un popor mic, dar mândru, a înfăptuit atunci, cu cinci secole în urmă, cel mai frumos program la care a râvnit vreodată omenirea – dreptatea, libertatea, independența unei țări. Și personalitatea aceasta, care a dat măsură demnității noastre, revine în actualitate prin aceste investigații și cercetări. În cadrul Zilelor Ghibu ne-am propus spre realizare o paletă întreagă de manifestări care i-ar evoca însemnătatea, fapta și existența postumă în memoria colectivă a urmașilor și contemporanilor noștri.

– *Pe lângă Zilele Ghibu, Biblioteca Publică găzduiește, în fiecare săptămână, o serie de manifestări culturale. Cum se încadrează aceste manifestări în programul de lucru al unei biblioteci?*

– Ar fi greu să le enumăr acum pe toate, să dau nume, titluri de cărți lansate aici, expoziții. În cadrul Bibliotecii activează mai multe cluburi, cenacluri, saloane. Ne-am propus ca această instituție a cărții să fie o prezență vie în viața societății. În afară de cartea foarte bogată pe care o găsiți aici, și mulțumim și pe această cale colegilor noștri din București, de la Biblioteca Municipală “Mihail Sadoveanu”, care au adus aici o carte deosebită și de valoare, ne străduim ca acest spațiu să fie un spațiu al comunicării, al toleranței, în care să ne regăsim la noi acasă ca într-o biserică a sufletului, să creăm un mediu spiritual în care este loc și pentru noile tehnologii informaționale. Desigur, este bine ca alături de cele mai mari personalități ale lumii, unde se întâlnesc culturi și civilizații, documente și cărți din diverse domenii, oamenii să-și mărturisească păsurile, să vorbească despre destine în compania geniiilor planetei, a culturilor universale. Așa îți găsești mai ușor locul, pentru că ai în față mai multe modele, ai niște experiențe pe care poți să le atribui creativ.

– *Acest gen de manifestări culturale e cumva o modalitate de a atrage cititorul la bibliotecă, când știm că noile tehnologii informaționale îl îndepărtează?*

– Este conceptul meu de bibliotecă și ne-am zis că pentru o bibliotecă, nici chiar noile tehnologii, care cuceresc întreg spectrul informațional, nu sunt atât de importante. Mult mai importantă este această comuniune de suflete, apropiere de carte și regăsire în cultură, în artă, în literatură, în toate spectrele cunoașterii să-ți regăsești sufletul, ființa. Pentru că, în definitiv, rostul nostru pe pământ este să ne regăsim, să știm ce avem de făcut.

– *Care este publicul Bibliotecii “Onisifor Ghibu”?*

– Avem un spectru de peste 20.000 de cititori. Este un public vast, elevat. Peste 70 de procente din numărul total al cititorilor constituie studenții. Alături de ei, ne vizitează intelectuali, cititori din diverse categorii sociale. Pe mulți dintre cititorii noștri îi cunoaștem de când aveau câte șapte ani. Și pentru că biblioteca are deja la activ 13 ani de activitate, acel cititor de șapte ani are acum 20 de ani, s-a maturizat, unii dintre ei s-au făcut cunoscuți în mediul cultural de la noi. Și acest cititor rămâne, în continuare, fidel Bibliotecii “Onisifor Ghibu”, vine la activitățile pe care le organizăm, unii dintre ei vin cu comunicări. Este bine atunci când mergi

pe stradă și lumea te salută și te cunoaște. Colegele mele cu mândrie îmi spun: "E greu, mai ales că iarna nu avem lumină și căldură, dar este o mândrie pentru noi că am contribuit ca acest copil să devină cineva important, să-și schimbe destinul". Este foarte important pentru noi acest lucru.

– *Dnă Elena Vulpe, iar acum vă rugăm să adresați un mesaj tuturor cititorilor prin intermediul ziarului FLUX.*

– E un lux să-ți cumperi acum un ziar, mai cu seamă, să te abonezi la o publicație. Publicul din Chișinău, din toate cartierele, vine dimineața la ușa bibliotecii, pentru a citi informațiile din presă. Ne-am dori mult să avem, ca în țările civilizate, o sală în care cititorul, cu o ceașcă de cafea alături, la mese spațioase, cu vitrine care reflectă tot spectrul informațional de la noi, să aibă ziarul proaspăt, să aibă revista proaspătă la îndemână. Alături de ele, FLUX-ul este foarte solicitat, nu numai la bibliotecă. Publicația este o parte com-

ponentă și o sursă informațională pentru mine și familia mea, un furnizor de informație corectă, informație diversă. Admir această publicație, pentru implicare sa în toate aspectele vieții. Ca femeie mă interesează educația copilului, rolul femeii și integrarea ei în viața socială. Am fost profesoară și mă interesează și aspectele pedagogiei, noile curriculumuri pentru elevi și profesori, pentru că și noi, involuntar, ne ciocnim în practică de aceste probleme. Și ziarul FLUX îmi oferă aceste informații. Mesajul meu pentru FLUX este să ne cunoaștem mai bine prietenii și dușmanii. Să fim toleranți față de prietenii noștri, iertători, așa cum e creștinește.

– *Vă mulțumim mult pentru că ați acceptat invitația noastră și vă mai așteptăm cu drag la FLUX.*

Liliana POPUȘOI – "Flux", 1 iunie 2004

"Simt Basarabia prin fiecare nerv al meu"

– interviu cu Constanța GHIBU –

"Zilele Ghibu", care de 12 ani încoace se desfășoară la sfârșit de mai, la Chișinău, gazdă fidelă fiind Biblioteca Publică "Onisifor Ghibu", ne prilejuiesc, de fiecare dată, momente semnificative. O prezență devenită dragă este cea a doamnei Constanța Ghibu, care, aflată la o vârstă venerabilă, are un suflet tânăr, ce o ajută să militeze în continuare pentru românitate. A acceptat să revină în timp și să ne vorbească despre Onisifor și Octavian Ghibu.

– *Sunt ani de când sosiți la Chișinău, continuând astfel cauza socrului dvs., Onisifor Ghibu, figură emblematică a Unirii de la 1918 și pe cea a soțului dvs., Octavian Ghibu. Este, cred, inutil să vă întreb, doamnă Constanța Ghibu, ce vă leagă de Basarabia cea de astăzi. Și, totuși...*

– M-am atașat sufletește de Basarabia. Basarabia de astăzi este tot românească, chiar dacă se încearcă cu ostentație să se demonstreze altceva. Onisifor Ghibu a contribuit nemijlocit la Unirea din 1918. A fost deputat de Orhei, iar, ulterior, a deschis aici două ziare, a făcut cursuri de limba română pentru învățători, din inițiativa lui s-a introdus alfabetul latin. Onisifor Ghibu, personalitate de o cultură aparte, știa de ce "suferă" fiecare regiune înstrăinată de Țară. El a luptat pentru Basarabia, activitatea-i constituindu-se, de fapt, într-o veritabilă instituție de românizare.

– *Deloc întâmplătoare, așadar, denumirea uneia dintre cărțile sale de referință – De la Basarabia rusească la Basarabia românească?*

– Bineînțeles. După moartea lui Onisifor Ghibu, Octavian Ghibu i-a urmat cauza. Consider că, în mare măsură, soțul meu a fost un idealist. Nu oricine ar fi riscat să se "înhamă" la acel jug, care pentru el reprezenta un adevărat crez de generație. Când s-a produs democratizarea, Octavian venea adesea la Chișinău pentru a-l comemora pe tatăl său. A adus multe cărți. Mai târziu, ele au stat la baza constituirii Bibliotecii "Onisifor Ghibu". Ne-am atașat amândoi foarte mult de doamna Elena Vulpe, directoarea instituției, deoarece am văzut în ea o persoană capabilă (prin promovarea cărții românești) să continue cauza celor din dinastia Ghibu. Nu

ne-am înșelat în această privință. Soțul meu mi-a spus atunci: "Vor trece ani, dar ceea ce facem acum va da roade, deoarece oamenii de aici au dorul de Țară". Or, Octav nu greșea atunci când aprecia pe cineva.

– *Cum era soțul Dumneavoastră? Ce trăsături de caracter îl defineau?*

– A fost întotdeauna un om foarte corect și punctual. În același timp, a fost o persoană deschisă, alveolară. N-a mințit niciodată, detesta neadevărul. Pe patul de moarte fiind, Octavian mi-a mărturisit că n-a urât pe nimeni, nici măcar pe anchetatori. Fiți de acord, e o calitate mai rar întâlnită.

– *Despre bărbații Ghibu se cunosc multe lucruri. Vă rog să ne spuneți și câte ceva despre Dumneavoastră. Cum ați venit în această ilustră familie?*

– M-am născut la Corabia din tată oltean și mamă grecoaică. Tata a fost profesor și, în funcție de catedrele ce i se ofereau, am locuit în mai multe orașe, printre acestea Târgoviște, București, Arad. După absolvirea liceului, m-am căsătorit, iar din acel mariaj am o fată. Cu Ghibu (așa îmi plăcea să-l numesc pe Octavian) am făcut cunoștință mai târziu, prin 1964, la o petrecere dată de prietena mea. Aveam pe atunci 48 de ani, divorțasem și profesam avocatura. El avea 54 de ani, și tocmai venise din închisoare, după 17 ani de detenție pentru înaltă trădare. A fost închis la Aiud, la Jilava, a lucrat și la Canal. M-a impresionat de la prima întâlnire prin faptul că închisoarea nu l-a marcat, era optimist, cu o aură care degaja încredere. Altfel arătau oamenii ieșiți din penitenciarele comuniste – mai suspicioși, mai timorați... Octavian era și o persoană marierată. Poate nu vă imaginați cum ar putea un bărbat cu studii solide în Europa să spele vase sau să măture prin casă. Ei bine, soțul meu făcea aceste lucruri, atunci când eram obosită sau bolnavă. Dar era și un intelectual de rasă! A apreciat femeia, iar lângă el m-am simțit întotdeauna protejată, chiar dacă regimul avea întotdeauna ochii pe familia noastră. Până la mine, Octav mai fusese căsătorit de două ori, doar că ex-consoartele lui, poate, și-au dorit o viață fără griji, fără implicare politică. Din această cauză n-au rezistat mult timp alături de el. Între noi,

însă, a fost întotdeauna armonie și cei 29 de ani trăiți împreună demonstrează cu prisosință această afirmație. Ce să vă mai spun? L-am iubit mult și aceeași afecțiune mi-a purtat-o și el. De regulă, când venea de la birou acasă, îmi aducea sau o cutie de bomboane, sau flori, sau un bibelou. Un alt amănunt caracteristic bărbaților Ghibu era eleganța și sobrietatea. În acest sens vă dau doar un mic exemplu: atunci când fiica mea, care era deja matură, venea la noi în vizită, Octavian nu apărea în fața ei altfel decât la costum și la cravată. Despre familia Ghibu pot să vă spun că m-a primit bine. Pe soacra mea n-am cunoscut-o, dar am avut un socru de aur. Dacă ar fi fost altfel așa fi spus, pur și simplu, "bun". Fiu de țaran din satul Seliște, de lângă Sibiu, Onisifor Ghibu a moștenit bună-cuviință și onestitate proprie țaranului bănățean.

— Când l-ați cunoscut pe domnul Octavian, ce știți despre Basarabia?

— Nu mare lucru. Știam că a fost cotropită de ruși. Octavian m-a adus aici, iar eu am rămas a Dumneavoastră și afirm cu toată sinceritatea că simt Basarabia prin fiecare nerv al meu. Sunt pe deplin justificate aceste sentimente, dacă ținem cont de faptul că și Onisifor, și Octavian Ghibu, până în ultimele clipe ale vieții, au luptat pentru această bucățică de Țară. Până la urmă, tânăra generație va face unirea, altfel jertfa înaintașilor întru reîntregirea neamului ar fi zadarnică.

Marcela GAFTON – "Flux", 11 iunie 2004

Fundația Regele Ferdinand I

Cristina CHIȚA

Regele Ferdinand (1914 – 1927), convins de importanța culturii în ansamblul unei societăți, a încercat să inițieze măsuri care să ducă la dezvoltarea acestui domeniu. Gândurile sale s-au îndreptat tot asupra tineretului universitar, dar gestul său se dorea a fi un act de recunoaștere față de suferințele prin care a trecut țara în timpul primului război mondial, o recunoaștere a Moldovei care a primit întreaga oficialitate a țării în perioada ocupării Capitalei. Așezămintele pe care regele Ferdinand le va crea vor fi deci la Iași, capitala Moldovei. "Sunt fericit că, precum Voievozii noștri lăsașu așezămintele de binefacere, pot astfel și eu să-Mi împlinesc una din marele Mele dorințe prin înființarea unui așezământ asemănător cu Fundația Universitară «Regele Carol I» din București (...). Am hotărât că noua Fundațiune Universitară să se întemeieze în vechiul și strălucitul centru cultural al Moldovei întregite, în orașul Iași"¹. Regele Ferdinand va trimite o scrisoare președintelui Consiliului Fundației la 22 februarie 1927, în care anunță intenția sa de a crea o fundație la Iași: "Tot atât de fericit sunt că am putut da un semn de părintească iubire și vitezei Mele Armate, datorită căreia am putut face față greutăților trecute ale Țării și care sunt sigure că va fi și în viitor puternic scut de ordine și apărare. Prin crearea Așezămintelor școlare, precum și prin numeroasele ajutoare culturale prevăzute în acest statut pentru tinerimea universitară de la toate Universitățile, sunt încredințat că se va deschide o eră de nou progres cultural și de înfrățire sufletească în toată România pe veci unită pentru întregirea căreia am luptat din tot sufletul și cu toată dragostea"². Regele Ferdinand dorea să pună bazele în anul 1926 unei fundații culturale, la sărbătorirea celor 60 de ani de viață, oferind astfel un dar țării sale. În acest scop trimite o scrisoare președintelui Consiliului de Miniștri: "Scumpul Meu Președinte al Consiliului! Cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani, Țara întregă Mi-a dat nenumărate dovezi de iubire, iar Corpurile Legiuitoare au votat, într-un glas, o

lege pentru înființarea unui Așezământ Cultural, civil și militar, cu numirea de «Fundațiunea Regele Ferdinand I» care se va administra conform unui statut orânduit de Mine"³. Fundația va fi înființată prin Decretul Regal nr. 576 din anul 1926, lege ce va fi publicată în Monitorul Oficial nr. 38 din 16 februarie 1926. Conform acestei legi, Fundația va avea un capital inițial de 200.000.000 lei, sumă care se va capitaliza și din al cărei venit, jumătate va reveni tineretului universitar pentru burse destinate cercetărilor științifice în scopul cunoașterii țării, iar din cealaltă jumătate, se vor acorda ajutoare culturale familiilor militarilor. Regele Ferdinand autorizează Ministerul de Finanțe "ca acoperirea acestei sume să se facă din fondurile disponibile ale bugetului pe exercițiul anului 1925"⁴. Clădirea Fundației trebuia

să se construiască în fața casei în care Suveranii României au locuit pe timpul ocupației Bucureștilor. Destinația principală a acesteia era de a fi o importantă bibliotecă universitară și o instituție care acorda burse studenților pentru proiectele lor de cercetare. Casa în care au locuit la Iași va fi destinată, la dorința Reginei Maria, unui institut pentru educația fiicelor de ofițeri, instituție care urma să facă parte integrantă din Fundație. Crearea institutului se dorea a fi tot un gest de recunoștință al Suveranilor pentru sacrificiile pe care le-a făcut poporul în timpul războiului. Regina Maria, adresându-se președintelui fundației, spunea: "*Dea Domnul ca instituția să înfățișeze pe vecie amintirea faptelor mari la care Popor, Armată și Dinastie au fost părtași în vechea Capitală a Moldovei*"⁵. Institutul va purta numele Reginei Maria și va fi organizat în anul 1929. Fundația de la Iași va funcționa în virtutea unor regulamente și statute, ce definesc scopurile instituției, conducerea și activitatea generală. Legea din 16 februarie 1926 va fi modificată în martie 1927 și publicată în Monitorul Oficial nr. 69 din 29 martie 1927. Statutul Fundației, publicat în Monitorul Oficial nr. 42 din 24 februarie 1927, precizează scopul acesteia – o instituție de cultură – pentru studenți, elevi și ajutorarea la învățatură a acelor care nu au mijloace materiale pentru a studia. Regulamentul cel mai important era publicat în anul 1929 și intra în vigoare la 14 iunie 1929, dată la care a fost promulgat de către "*Înalta protectoare a fundației*"⁶. Scopul fundației era definit la art. 2, și anume acela de a se crea o instituție dotată cu o bibliotecă, săli de lectură, săli de conferințe, cursuri sau serbări ocazionale. O instituție care acordă burse de studii în țară sau în străinătate, procură cărți pentru studenții și elevii merituosi, organizează și subvenționează cercetarea științifică pentru cunoașterea țării, acordă ajutoare Academiei Române. În atribuțiile acesteia intrau și înființarea institutului pentru educarea fiicelor de ofițeri, ajutoare la învățatură pentru copiii militarilor în țară și în străinătate, ajutoare la căsătoria absolventelor Institutului etc.

Se precizează că sediul central era la București, unde lucrau atât Consiliul cât și cele două Comitete, ca organisme de conducere și administrare ale Fundației. Consiliul Fundației era prezidat de ministrul Casei Regale care are ca sarcină aducerea la îndeplinire a hotărârilor Consiliului, cu ajutorul celor două direcții administrative. Consiliul administrează averea Fundației, face plasamente de fonduri în beneficiul acesteia, acceptă și administrează legatele și donațiile ce se oferă instituției, fixează suma ce-i revine fiecărei secțiuni, supune aprobării regelui bugetul general, care trebuie să prevadă și bugetul secțiunilor, prezintă regelui dările de seamă întocmite de Comitete, numește cei doi directori administrativi, cu aprobarea regelui. De asemenea, Consiliul întocmește și regulamentele Fundației și așezămintelor sale. Regulamentele nu pot intra în vigoare fără aprobarea regelui.

Unul dintre cei doi directori îndeplinea funcția de secretar. Acesta trebuie să-l ajute pe președintele Consiliului la îndeplinirea măsurilor aprobate, are în atribuții toate lucrările de cancelarie ale Fundației, pregătește și duce la îndeplinire bugetul general. La parte la comisiile de examen pentru burse și ajutoare, alcătuind în acest sens o dare de seamă, ce va fi prezentată Consiliului și Comitetelor, alcă-

tuieste două rapoarte, pentru aplicarea deciziilor stipulate în regulament.

Un serviciu de contabilitate va ține socoteala averii Fundației.

Cele două comitete erau conduse de un președinte, ales pe o perioadă de trei ani, de către membrii fiecărui comitet. Acesta era ajutat de un director administrativ numit de Consiliu cu aprobare regală.

Regulamentul organizează, pentru buna funcționare a instituției și pentru ducerea la îndeplinire a obiectivelor propuse, două Comitete: Comitetul Secțiunii A și Comitetul Secțiunii B.

Comitetul Secțiunii A, condus de un director, are ca sarcină acordarea de burse și ajutoare în țară și în străinătate pentru studenți, procurarea de cărți elevilor cu mijloace materiale modeste, organizarea și subvenționarea cercetării, a publicațiilor pentru cunoașterea țării, acordarea de ajutoare Academiei Române.

Comitetul Secțiunii B are în sarcină ajutorarea culturală a familiilor militarilor, a tinerilor din școlile inferioare și superioare din țară sau din străinătate, conduce și administrează Institutul pentru educarea fiicelor de ofițeri, acordă ajutoare absolventelor Institutului la căsătoria acestora. Comitetul era condus de un director, numit director al secțiunii militare. Fiecare director conduce și administrează secțiunea sa, rezolvă corespondența, depune un proiect de buget la sfârșitul fiecărui an, pregătește bugetul aprobat de Comitet și de Consiliu, întocmește darea de seamă asupra activității secțiunii și a situației financiare la sfârșitul anului, le aduce la cunoștința Comitetului, le comunică Consiliului prin secretarul Fundației, pentru publicarea lor. La rândul său, secretarul general supune proiectul de buget aprobării Consiliului, prezintă Regelui pentru aprobare o dare de seamă generală asupra activității Fundației, care se va publica în Monitorul Oficial și în publicațiile Fundației.

Organismele de conducere ale Fundației se întrunesc ori de câte ori sunt convocate de către Președinte, la sediul Fundației. Avera Fundației se depunea la instituții financiare garantate de stat, pentru a se capitaliza, sumă din veniturile căreia urma să funcționeze instituția și să se acorde bursele și ajutoarele prevăzute în regulamente și statute. Anul bugetar începea la 1 ianuarie. Consiliul hotărăște, din totalul veniturilor, suma pentru cheltuieli generale și pentru fiecare secțiune în parte.

Acest regulament este completat cu regulamente speciale, câte unul pentru fiecare secțiune, astfel, regulamentul pentru acordarea ajutoarelor culturale pentru familiile militarilor și regulamentul pentru încurajarea cercetării științifice.

Regulamentul pentru încurajarea cercetării științifice beneficiază de a patra parte din suma inițială de 200 milioane lei. În limita bugetului, Comitetul acordă subvenții pentru cercetarea științifică a țării și pentru publicații, ajutoare pentru misiuni științifice în țară sau în străinătate și hotărăște ce lucrări vor fi publicate, având în acest sens avizul unor specialiști. Conform dorinței regelui Ferdinand pentru Academia Română era prevăzut 1 milion de lei drept ajutor pentru bibliotecă și publicații. Comitetul acordă anua premii unor personalități din diferite domenii, din țară sau din străinătate, care au publicat lucrări despre țară sau

poporul român.

La sfârșitul fiecărui an, Comitetul înmâna Consiliului un raport amănunțit asupra ajutoarelor și premiilor acordate și o dare de seamă asupra activității, pentru a fi publicate în Monitorul Oficial.

Regulamentul secțiunii militare are în vedere în primul rând ce trebuie să se înțeleagă prin termenul de *familii militare*. Acestea sunt familiile ofițerilor în activitate sau decedați după 24 februarie 1927, data publicării statutului Fundației. Această secțiune se îngrijea de ajutoarele pentru plata studiilor copiilor de ofițeri care învățau în cursul secundar sau superior, de procurarea cărților și a rechizitelor. Cei care urmau o facultate departe de casă primeau o bursă anuală. Ofițerii care aveau mai mulți copii primeau ajutoare în limita bugetului. Elevii din școlile militare sau de ofițeri nu primeau ajutoare.

Secția acorda burse copiilor militarilor care absolveau *cu distincțiune* o școală superioară sau universitară și care doreau să continue studiile în țară sau în străinătate.

Regulamentul stabilea și o ordine de acordare a ajutoarelor: mai întâi orfanilor (cu părinți decedați după 24 februarie 1927), ofițerilor, în funcție de numărul de copii pe care îi aveau în școală. În cazul unor condiții egale, se ținea seamă de mediile obținute în anul școlar precedent. Conform regulamentului, ofițerii în rezervă mai puteau primi ajutoare încă doi ani pentru copiii lor. Secția trebuia să prevadă în buget și ajutoarele acordate absolvenților Institutului la căsătoria acestora.

Conform dorinței Regelui Ferdinand, Regina Maria era asociată la conducerea Fundației, de aceea regina aprobă regulamentul din anul 1929. În septembrie 1927 Regele Ferdinand moare, succesor fiind nepotul său, Regele Mihai, care, minor fiind, conduce prin Regență (Prințul Nicolae, Patriarhul Miron Cristea, Gheorghe Buzdugan).

La momentul aprobării regulamentului, Regina Maria trimite o scrisoare Consiliului Fundației, în care cere organizarea Institutului pentru educarea fiicelor de ofițeri în casa în care a locuit la Iași în timpul ocupării Capitalei: *“În fața locului unde se va clădi Fundațiunea Universitară Ferdinand I se află casa unde am locuit împreună cu Familia Mea în timpul marelui război. Această clădire aparține Armatei. Ea Mi-a dat-o ca adăpost în timp ce-și făcea datoria întru apărarea existenței Neamului. Zilele petrecute acolo în griji mari, dar în speranțe înălțătoare, Îmi vor fi pe veci neuitate ca și recunoștința ce am simțit când apoi Mi-s-a dăruit această casă. Această recunoștință cred că nu Mi-o pot arăta mai bine decât destinând această clădire ca adăpost pentru copiii ostașilor, în amintirea adăpostului pe care și Eu l-am găsit în ea. Dăruiesc această casă Fundației Regele Ferdinand I pentru ca în ea să se așeze «Institutul pentru Educația fiicelor de ofițeri». Fericită că pot astfel închina Oștirii darul primit de ea, doresc ca acest așezământ să poarte numele Meu (...)”*

Prin legea promulgată de Regele Mihai (prin Regență), la 15 iulie 1929 și publicată în Monitorul Oficial nr. 154 din 16 iulie 1929, Fundația de la Iași, ca și cea de la București (Fundația Universitară Carol I), vor fi scutite de orice impozit, iar actele juridice sau legatele și donațiile vor fi scutite de taxa de timbru. Se precizează că și Fundația de

la Iași va beneficia de legea stabilimentelor tipografice din anul 1904, prin care acestea erau obligate să trimită câte un exemplar din orice tipăritură bibliotecii din Iași.

În anul 1933 Carol al II-lea va promulga o lege pentru fundațiunile culturale regale, care va fi publicată în Monitorul Oficial nr. 1814 din 14 aprilie 1933. Dimitrie Gusti, în calitate de ministru al Instrucțiunii Publice, a semnat și aprobat această lege. Conform acestei legi, toate fundațiile regale intrau într-o uniune cu numele *Fundațiile Culturale Regale ale României*, conduse de regele Carol al II-lea, dar fiecare își păstra propriile statute și regulamente. Totodată, regele este ajutat la conducerea uniunii de Consiliul Fundațiilor Regale, format din conducătorii fundațiilor și patru membri numiți de rege pe trei ani dintre cele mai remarcabile personalități ale culturii române. Consiliul examinează și aprobă bugetele, programul și activitatea generală a fundațiilor. Acesta se întrunește obligatoriu de cel puțin două ori pe an, dar și la convocarea regelui. Regele aproba statutul și regulamentul uniunii, numea sau revoca directorii fundațiilor și administratorii acestora. Uniunea beneficia de un secretar numit de rege care îndruma și supraveghea activitatea fundațiilor. Sediul uniunii era la București.

Fondurile proveneau din înzestrările fundaționale, legate, donații, subvenții și alte venituri. Se precizează că fundațiile sunt persoane juridice care vor fi scutite de taxe și impozite către stat și comună.

În virtutea acestei legi, toate instituțiile regale trebuiau să-și modifice statutele și regulamentele pentru a fi în acord cu aceasta. S-a inițiat astfel o conducere centralizată a fundațiilor, toate controlate de regele Carol al II-lea. Pentru a fi în acord cu legea fundațiilor din 1933, se va adopta un nou statut pentru Fundația Ferdinand I, publicat în Monitorul Oficial nr. 173/1934. Potrivit acestui statut, conducerea revine unui Consiliu de administrație și celor două Comitete – pentru secția culturală și pentru cea militară. Noul statut păstrează în general vechea organizare, modul de funcționare și de conducere. Sarcinile Comitetului și ale Comisiilor sunt mai clare. Consiliul de administrație este format din cinci membri, astfel, un președinte numit de rege, un delegat al Universității din Iași, numit de rege din trei profesori universitari propuși, un delegat al Ministerului Apărării Naționale și doi directori. Primii trei membri sunt numiți pe o perioadă de trei ani. Consiliul de administrare trebuie să gestioneze averea Fundației. Președintele are dreptul de a face plasamente de fonduri, acceptă donații, legate, subvenții, cu acordul regelui. Atribuțiile Consiliului de administrare rămăneau, în general, aceleași, dar trebuiau întocmite noi regulamente pentru secțiuni și pentru toate așezămintele Fundației, supuse apoi aprobării regale. Secțiunile nu se mai numesc secțiunea A sau B, denumirea descriind activitatea fiecăreia. Secțiunea culturală este condusă de un Comitet din care fac parte președintele Consiliului de administrare, delegatul Universității din Iași și un director. Secțiunea militară este condusă de un Comitet compus din președintele Consiliului de administrare, un delegat din partea Ministerului Apărării Naționale și cel de-al doilea director. Sediul central se afla în Capitală, unde funcționau Consiliul de administrare și Comitetul. Unul dintre directori îndeplinea și funcția de secretar general al Consiliului de administrare și avea dreptul să participe la

ședințele comitetelor cu drept de vot. Sarcinile Comitetelor rămâneau, în general, aceleași. Regele controla activitatea Fundației, modul de funcționare, luând măsurile pe care le considera oportune. Fundația Regele Ferdinand, împreună cu celelalte instituții regale, vor ieși din Uniunea Fundațiilor Regale și vor deveni autonome, conform legii pentru organizarea Fundațiilor Regale din 9 aprilie 1941. O nouă lege a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 134 din 16 iunie 1945. Regele Mihai îndeplinea mai departe funcția de „*Înalt Protector și Îndrumător al Fundațiilor Regale*”⁸. Durata Fundațiilor, conform acestei legi, este nelimitată, statutele puteau fi modificate numai cu aprobare regală, iar conducerea și administrarea lor intra în sarcina unor directori numiți de rege prin decret regal. Numirea lor este contrasemnată de ministrul de Justiție. Bunurile Fundațiilor sunt inalienabile și nu pot fi urmărite de nici un fel de datorie.

În anul 1928 s-a hotărât cumpărarea terenului unde urma să se construiască Fundația Regele Ferdinand. Chiar dacă palatul instituției nu era gata, în acel an conducerea Fundației acordase deja primele burse și ajutoare pentru lucrările speciale. De asemenea, se stabilise și modul de acordare a premiilor pentru lucrări de artă și folclor.

Începând cu acest an, activitatea Fundației se desfășoară conform regulamentelor și statutelor aprobate, sub direcția Reginei Maria și a Regentei. Regele Ferdinand nu și-a văzut opera materializată, dar prin inițierea acesteia a considerat că și-a făcut datoria de Suveran. În ședința din 8 mai 1928 regele a fost comemorat la București, la Fundația Universitară Carol I, ocazie cu care Ermil Pangratti, rectorul Universității din București, aprecia atât gestul cât și activitatea Fundației de la Iași, o activitate mai largă, cuprinzând educația universitară, culturală și militară.

“*Regele Ferdinand era un științific, și prin urmare un prieten al Universității. Când proiectasem crearea unei asociații a «Amicilor Universității», acum șase ani, Augustul Suveran îmi făgăduise imediat participarea sa ca președinte al Asociației. Împrejurări provocate de alții au împiedicat atunci înfăptuirea acestui organism care în alte părți a dat roade bogate pentru învățământul superior. Dar Regele Ferdinand, copleșit de gravitatea evenimentelor, de tragica situație prin care a trecut El și Țara în marele războiu mondial, de grijile și durerile personale pe care le-a suportat cu bărbăție până la înfăptuirea marelui ideal național, n-a avut vreme să se ocupe mai departe de învățământul superior.*”

“*Însă simpatia Lui caldă pentru Universități n-a încetat nici un moment, și când a fost vorba să se sărbătorească aniversarea lui de 60 de ani, Regele Ferdinand a voit să veșniciască această serbare prin crearea unei Fundații culturale «Fundația Regele Ferdinand», așezată în Iași, după pilda și îndrumarea Fundației existente a Regelui Carol I, dar lărgindu-i mai mult scopul și câmpul de activitate culturală”⁹.*

În conformitate cu obiectivul enunțat, Fundația Regele Ferdinand I a publicat o valoroasă colecție de documente asupra istoriei noastre vechi. Pe lângă documente, Fundația a publicat numeroase lucrări de specialități diferite pe care le-a sponsorizat, toate fiind axate pe cunoașterea țării și a trecutului ei. De asemenea, a premiat

numeroase lucrări ale personalităților române și străine cu subiecte centrate pe istorie, civilizație, spațiu românesc. Bursele acordate studenților și absolvenților facultăților pentru continuarea studiilor în țară sau străinătate au dus la impulsivitatea cercetării și la îmbogățirea câmpului cunoașterii. Bursele și ajutoarele erau acordate prin concurs, după o metodologie asemănătoare celei de la Fundația Universitară Carol I, astfel că cei mai buni, dar și cei mai săraci puteau studia în țară sau în străinătate.

Încurajarea studiului era susținută nu numai prin acordarea bursei și ajutoarelor ori diferitelor subvenții studenților și elevilor fii de ofițeri, dar și prin biblioteca organizată în cadrul Fundației. De fapt, înființarea acesteia a fost unul dintre obiectivele prioritare, tineretul studios beneficiind de serviciile bibliotecii, de toate lucrările utile studiului.

Organizarea bibliotecii era asemănătoare cu cea din București, de la servicii până la dreptul studenților de a cere cărți prin registrul existent la intrare. Dezvoltarea științei de carte, prin organizarea Fundației, a impulsivizat dezvoltarea culturală a regiunilor din jurul Iașului, considerate ca fiind înapoiate. Fundația era, ca și cea din București, un palat în care tinerii veneau cu plăcere să studieze.

Biblioteca s-a îmbogățit continuu ca fond de carte prin donații și achiziții. Fundația de la Iași beneficia de legile stabilimentelor tipografice prin care acestea erau obligate să trimită un exemplar din orice tipăritură Fundației din inima Moldovei. Biblioteca era astfel în legătură cu aproape tot ceea ce era considerat nou în știință. Au existat și schimburi de cărți cu străinătatea, studenții cunoscând astfel preocupările oamenilor de știință din afara României.

Datoriile Fundației și obiectivelor sale, numeroși fii de ofițeri, cu mijloace materiale reduse, au putut continua școlile, sprijinindu-se prin bursa primită. Conform dorințelor Reginei Maria, a fost organizat și institutul care îi purta numele, destinat educării fiicelor de ofițeri. În acest institut fetele militarilor dobândeau o educație aleasă care le sporea șansele de realizare. În afara disciplinelor obligatorii, elevele urmau ore de gospodărie și de disciplină casnică. Aceste ore erau menite să le introducă în activitățile viitoare de soții și mame.

Note:

1. Fundația Culturală Regele Ferdinand I, Legi, Regulamente, Statute, Tipografia “Bucovina”, I.E. Torouțiu, București, 1938, p. 9.
2. *Ibidem*, p. 8.
3. *Ibidem*, p. 7.
4. *Ibidem*, p. 6.
5. *Ibidem*, p. 11.
6. Fundațiunea “Regele Ferdinand I”, Institutul de Arte Grafice “Convorbiri literare”, București, 1929, p. 12.
7. Fundațiunea “Regele Ferdinand I”, Legi, Regulamente, Statute, Tipografia “Bucovina”, I.E. Torouțiu, București, 1938, p. 11.
8. Comunicate ale Casei M.S. Regele Mihai publicate în Monitorul Oficial nr. 46 din 23 februarie 1946, Legea nr. 497 publicată în Monitorul Oficial nr. 134 din 16 iunie 1945, p. 5056.
9. *Ab. put.*, Al. Tzigara-Samurças, *Fundațiunea Universitară Carol I*, p. 41.

Bibliofilie

Cunoștințe necesare unui bibliofil

(I)

Edouard ROUYEYRE

“După plăcerea de a poseda cărți și de a te bucura de ele
totodată ca simplu amator și ca om studios,
nu cunosc o plăcere mai mare decât aceea de a vorbi despre ele”.

Charles Nodier

Utilitatea culegerii de “Documente bibliografice” și de “Note critice” pe care noi o prezentăm publicului pentru a cincea oară sub titlul *Cunoștințe necesare unui bibliofil* a fost demonstrată de succesul său¹. În realitate, această nouă ediție nu are drept scop decât să pună în ordine, pentru folosul tuturor celor interesați, noile informații pe care le-am cules și notițele pe care n-am încetat să le colecționez de câțiva ani încoace, ea fiind rezultatul unor cercetări îndelungate. Și, nedezvăluind decât ceea ce există, ea va avea această influență de a descoperi în fiecare cititor ceea ce există deja în el mai mult sau mai puțin obscur: este atât de adevărat că un om nu este nimic prin el însuși, că nu este nimic de unul singur, că nu este ceva decât prin simpatiile care există în el și prin acelea pe care le trezește în ceilalți.

T. de Latour a exprimat gândul care ne-a călăuzit întotdeauna: “Eu nu fac bibliografie, spunea el, nici pentru bibliografii de profesie, nici chiar pentru bibliofilii de o anumită forță ci pentru acela care știe despre aceasta aproape cât și mine, pentru cititorii predispuși la indulgență, pentru că ei știu despre ea ceva mai puțin”.

În scopul de a fi deci de folos tuturor, dar în mod deosebit noilor veniți în lumea bibliofililor și a amatorilor de cărți, lucrarea noastră, care este mai degrabă a autorilor pe care i-am consultat decât a noastră proprie, va cuprinde nu tot ceea ce face parte din vastul domeniu al cărții și care ar forma numeroase volume, ci notițe bibliografice, anecdotice și curioase, documente artistice, fără cunoașterea cărora este imposibil să-ți dai seama ce este o carte și interesul pe care-l prezintă.

Un bibliograf, P. Namur, bibliotecar la Universitatea din Liège, scria deja în 1834: “Se simte acum, mai mult ca niciodată, importanța artei de a cunoaște și de a clasifica cărțile”².

Ni se va reproșa poate multiplicarea ilustrațiilor, dintre care unele interpretează de departe textul nostru, dar toate sunt reproduceri din care cititorii noștri ar putea desigur să profite; apoi adăugarea la acestea a câtorva copii de figuri tehnice pe care le-am considerat de un foarte mare interes. În sfârșit, poate vor fi relevate câteva greșeli care ar fi putut să ne scape³, dar care este carte de bibliografie care să fie lipsită de erori?

Am scris pentru plăcerea mea și public pentru plăcerea altora; și aceasta atât de complet încât n-am căutat o

corecție care să anuleze criticului pofta de a mușca iar prietenului, pe aceea de a râde de mine.

“Dintre toate cărțile dificil de făcut, spunea Jules Janin, este știut că o carte de bibliografie este, mai mult decât toate celelalte, plină de pericole de tot felul. Fiecare parte a discursului aparține unui savant care n-a învățat vreodată decât aceasta, citind puțin dar cu scrupulozitate; astfel încât, în fiecare clipă, la fiecare pagină, tot mereu, întâlniți un eritic nou, proaspăt absolvent, care demonstrează în mod inevitabil, că exact aici, în acest loc, la acest nume propriu dumneavoastră v-ați înșelat în mod irevocabil”.

Pentru a trata o problemă istorică sau bibliografică, trebuie neapărat să recurgi la autori care au scris despre acest subiect. Un lung studiu al cărților de bibliografie germane, englezești, belgiene, franceze, olandeze etc. ne-a permis să urmărim exemplul unuia din doctii continuatori ai *Manualului librarului și amatorului de cărți* și să punem în circulație “fără scrupule, dar nu fără profit” un mare număr din aceste lucrări. Printre savanții, erudiții și curioșii contemporani, francezi sau străini cărora le-am consultat lucrările paleografice, diplomatice, bibliografice sau bio-bibliografice și pe care le-am analizat când nu puteau intra în cadrul pe care l-am adoptat, cităm:

Domnii Jules Adeline, Arsène Alexandre, Archodieff, George Auriol, L. Bastoul, N. Beaurain, Émile Berr, Alfred Bégis, G. Bengesco, Edmond Benoît-Lévy, Henri Bercaldi, J. Bierbaum, A. Blery, Spire Blondel, Paul Bluysen, Ed. Bonaffé, P. Bonnefon, Henri Bouchot, doctorul Bouland, G. Bourcard, F. Bournon, Em. Bousquet, A. Bouvenne, J. Brivois, Victor Champier, ... și atâția alții pe care vom avea adesea ocazia să-i cităm în cursul publicației noastre. Fiecare în specialitatea sa și-a cucerit dreptul la recunoștința bibliofililor iar nomenclatura lucrărilor lor constituie un ansamblu de ceea ce Jules Richard numea *Uneltele amatorului de cărți*.

Periodicele franceze: “Revista celor două lumi”, “Cartea” condusă de Octave Uzanne, ca și “Cartea modernă” și “Arta și ideea”, “Bibliografia Franței”⁴, “Buletinle” atât de documentate ale confracțiilor Damascène Morgand și Charles Fatotut, ale căror numeroase volume au fost puse la dispoziția noastră de dl. Edouard Rahin, colaboratorul și succesorul lor, Revista “Biblio-Iconografică” și “Index bibliografic”, publicate sub conducerea d-lui Pierre Dauze,

“Memorialul Librăriei Franceze”, “Buletinul bibliofilului și al bibliotecarului”, “Arhivele Societății franceze a colecționarilor de ex-libris”, “Arta și decorațiunea”, “Revista de artă modernă”, “Revista industriei cărții”, “Miscelaneu bibliografic” pe care l-am publicat acum câțiva ani, “Gazeta Belle Artelor”, “Revista de artă veche și modernă”, “Revista populară de Belle Arte”, “Buletinul presei”, “Intermediarul cercetătorilor și curioșilor”, “Meșteșugul tipografic”, “Buletinul camerei sindicale a imprimatorilor tipografi” care are ca redactor pe dl. Léon Degeorge, “Revista artelor grafice” unde dl. Paul Bluysen este redactor șef și dl. Émile Leclerc, unul din colaboratorii săi, autorul unui *Nou manual complet de tipografie*, “Natura”, această culegere în care există de toate, în doze măsurate în mod savant, într-o ordine și de o claritate extreme, și în sfârșit, “Magazinul pitoresc” foarte vârstnic, desigur, dar pe care directorul actual, dl. Charles Fomentin, îl menține în “stare” bună, atent la progresul actual, comentează și “ilustrează” într-o manieră care face încă din această publicație una din cele mai bune culegeri, toate acestea ne-au furnizat informații de un mare interes. Am consultat de asemenea mai multe periodice străine, artistice și bibliografice, printre care vom cita:

1. Publicații germane: “Bibliographischer Anzeiger Centralblatt für Bibliothekswesen”, “Neuer Anzeiger für Bibliographie und Bibliothekswissenschaft...” etc.

2. Publicații americane: “The American Bookseller”, “The Library Journal”, “The Publisher’s Weekly”, “The Public Libraries” etc.

3. Publicații engleze: “The Antiquarian Magazine”, “The Library Chronicle”, “The Publisher’s Circular”, “The Journal of the Ex-Libris Society”, “The British Bookmaker”.

4. Publicații austriece: “Oesterreichische Buchhändler – Correspondenz”, “Die graphischen Künste”.

5. Publicații belgiene: “Revista grafică belgiană”, “Analele bibliofilului belgian”, “Bibliografia Belgiei” – jurnal oficial al librăriei.

6. Publicații spaniole, olandeze, italiene, rusești și suedeze: “Boletin de la Libreria” Madrid, “S’ Gravenhage”. Nederlandsche Bibliographie; “S’ Gravenhage”. Anuario della Libreria e Tipografia Milano; “Rossiiskaia Bibliografiya” Saint-Petersburg; “Ars Katalog for Svenska Bokhandeln” Stockholm.

Vom adăuga la această listă deja lungă, dar interesantă prin indicațiile pe care le furnizează, cea a câtorva alte publicații străine, din care am cules de asemeni mai multe documente: “Annaes da Bibliotheca nacional” do Rio de Janeiro; “Anuario Bibliográfico” de la Republica Argentina; “Bibliographie und literarische Chronik der Schweiz”, Genève; “Bibliografia Romana”, buletin mensual al librăriei generale din România – București; “Prze wodnik Bibliograficzny”, Kraków; “Urbánkuv vestnik bibliografický”, Praz.

Toate aceste publicații bibliografice, literare și artistice, ca și numeroasele note de Gabriel Peignot și de J.-M. Quérard, pe care Dl. Gustave Brunet a binevoit să ni le comunice, materialele, și mai numeroase încă, pe care Dl. Paul Lacroix ni le-a remis, notițele, majoritatea instructive și interesante, ale cataloagelor cu prețuri marcate și ale cataloagelor de vânzări⁵ pe care conștrații noștri în bibliopolism din Franța și din străinătate care vor fi citați pe parcurs sau la sfârșitul lucrării, ne-au autorizat să le reproducem. Toate acestea ne-au fost de un mare folos și o constatăm cu multă plăcere.

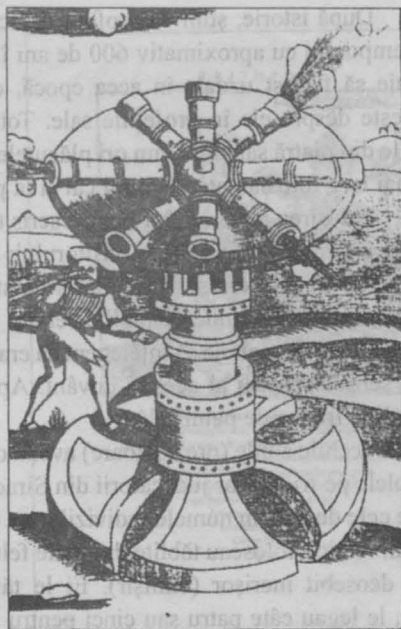
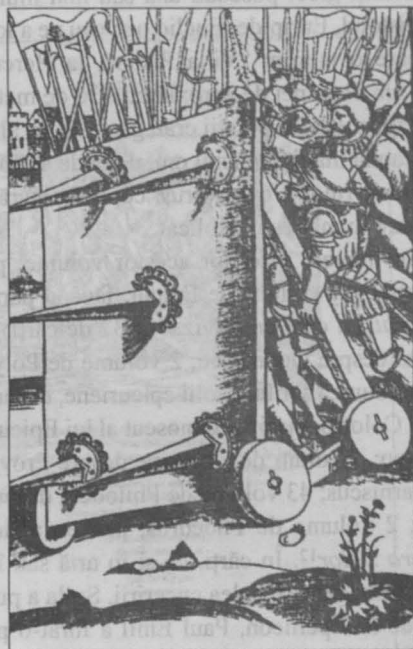
“Pentru a trata convenabil o chestiune cu concursul lucrărilor altora, – scria Dl. Thomas Brunton⁶ –, trebuie o muncă de perfecționare care să dea adevăr prin experiență comparativă și, în același timp, substanță operelor consultate, obținând astfel concentrarea utilului în locul lungimilor din care se compun publicațiile de un interes general. S-a spus adesea și s-a repetat că toate cărțile se fac cu ajutorul cărților și că nimic nu e mai ușor decât să le copiezi. Dar, pentru a face utile toate materialele adunate în vederea unei

Gravură din *Fait de Guerre et Fleurs de Chevalerie de Végèce*, Paris, 1536.

Din Ana Andreescu,
Cartea de colecție, secolele XV – XX,
Editura Meridiane, 2000

Gravuri din *Fait de Guerre et Fleurs de Chevalerie*

publicații speciale, a avea dreptate în spirit și a aduna toate gândurile despre un subiect, a preciza toate opiniile, care este fondul și forma pe care trebuie să o adoptăm, trebuie să te luminezi asupra tuturor divergențelor, tuturor criticilor și să nu publicăm decât ceea ce are un caracter indiscutabil pentru a crea o carte substanțială.

Nu este vorba numai de a copia, trebuie discernământ, gust, muncă și experiență⁷⁷.

În *Culegere de limbă și poezie franceză*, Claude Fauchet scria: "Nu există nici un autor care să nu poată fi de folos, cel puțin ca martor al timpului său". Putem să adăugăm ceea ce Estienne Dolet spunea, vorbind despre cărțile sale: "Ele vor sta mărturie că n-am trăit în această lume ca o persoană odioasă și inutilă".

În rezumat, dacă ale noastre *Cunoștințe necesare unui bibliofil* aduc și ele la acest sfârșit de secol, care a fost prin excelență secolul curiozității, vreo mărturie privind importanța pe care o dăm la tot ceea ce privește cartea, vom fi recompensați pentru timpul pe care l-am luat din cel rezervat lucrărilor de editor, și vom fi mulțumiți de a le fi fost folositori tuturor celor care au binevoit să ne citească.

ORIGINEA CĂRȚII

Amatorii, bibliofilii și bibliomanii Așezarea unei biblioteci de amator Conservarea și întreținerea cărților

Ca orice lucru, trebuie să așezăm, să îngrijim și să întreținem cărțile într-o manieră judicioasă și utilă: casa sau încăperile care le adăpostesc, dulapul sau mobila care le conțin, rafturile pe care le punem sunt denumite biblioteci.

Sunt alte definiții pe care trebuie să le indicăm pentru că sunt luate într-un sens abstract. Astfel o colecție de opere diverse publicate într-un format mic și pe un plan tipografic constant va purta numele de bibliotecă, ca de exemplu: "Biblioteca elzeviriană" (termen poligrafic, caracter), "Biblioteca de buzunar". O revistă sau un periodic îmbrățișând o serie de studii, determinate ca "Biblioteca Școlii documentelor" (arhive), "Biblioteca universală" și "Revista elvețiană" vor fi aranjate sub același termen. În fine, o operă de mare întindere, tratând probleme asemănătoare și cuprinzând unul sau mai multe volume, va fi denumită la fel: *Biblioteca istorică a Franței* cu note critice de Jacques Le Long, *Biblioteca autorilor din Bourgogne*, sunt asemenea exemple.

Toate popoarele Antichității posedau biblioteci⁸ și se știe importanța pe care acestea o acordau bibliotecilor când vezi pe regele egiptean Osymandias comandând să fie gravate aceste cuvinte pe ușa bibliotecii sacre pe care a plasat-o în imensul său palat din Teba:

"Remediu al bolilor sufletului", gând profund pe care Montaigne l-a exprimat astfel: "Aceasta mă însoțește peste tot, îmi consolează bătrânețea și singurătatea, mă descarcă de greutatea unei lenevii plicticoase și mă desface oricând de companiile care mă supără"⁹.

Printre bibliotecile celebre, o vom cita pe cea din Alexandria, distrusă cu ocazia cuceririi acestui oraș de către Omar în anul 640¹⁰; cea din Pergam, fondată de Eumene, a avut și ea celebritatea ei. Strabon afirmă că ea mai exista încă pe vremea lui Tiberiu. Poporul grec, care a ridicat la un atât de înalt nivel artele și civilizația, nu putea să fie lipsit de biblioteci. Se spune că Polycrate a fost unul dintre primii fondatori ai bibliotecii din Samos, iar Pisistrate la Atena. Cea de la Cnide, compusă aproape în exclusivitate din cărți de medicină, avea o reputație justificată. Majoritatea filosofilor,

istoricilor și altor savanți greci posedau una sau mai multe biblioteci. Astfel, Aristotel, Euripide, Euclid o aveau pe a lor.

În casa pe care o numim "Villa Pison", la Herculaneum¹¹, în mijlocul unui cabinet de aproximativ 30 de metri pătrați, exista un dulap izolat, iar pereții erau garnisiți cu alte dulapuri care se ridicau la înălțimea unui om, de unde au fost scoase mai multe mii de rulouri de papirus, copii de lucrări vechi, din care un mare număr este publicat.

S-au putut citi numele autorilor acestor volume, pe care le catalogăm astfel: 11 volume de Epicur, făcând parte din *Tratatul asupra naturii* care era divizat în 37 de cărți; 5 volume de Demetrius despre Geometrie; 2 volume de Polystrat, al treilea în succesiunea șefilor școlii epicurieni, despre Morală; 2 volume de Colotès, discipol cunoscut al lui Epicur, despre *Isis* a lui Platon; 1 volum de Chrysipe despre Providență; 1 volum de Carniscus; 43 volume de Philodem despre Muzică și Retică; 2 volume de Phoedrus, prieten al lui Cicero, despre *Natura zeilor*¹². În cărți, ca și în artă sau în civilizație, Roma s-a îmbogățit pe calea cuceririi. Sylla a pus mâna pe biblioteca de la Apellicon, Paul Emil a furat-o pe cea din Persea. Un mare număr de particulari aveau colecții foarte frumoase de cărți; bibliotecile lor creșteau mai ales prin copierea operelor savanților greci, istorici, retoric, tragici sau poeți. Ca să posede mai multe exemplare dintr-o lucrare ușor de colecționat, erau așezați în aceeași încăpere mai mulți copiiști pricepuți care scriau după dictarea unei singure persoane.

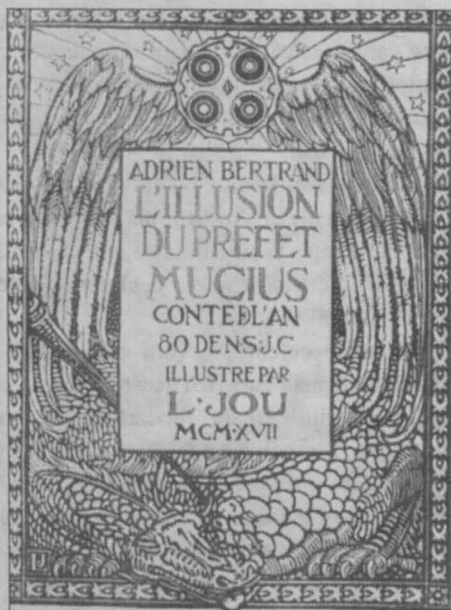
Materialele care s-au prezentat inventatorilor scrisului au fost piatra, lemnul¹³ și metalele care conveneau acestei arte, fie că a fost ieroglifică sau simbolică. Cele două plăci din piatră pe care erau înscrise poruncile ne furnizează o dovadă; ele datează de 2530 de ani după Creație. Cele mai vechi cărți la romani se numeau *tabulae*, pentru că erau formate din scânduri. Operele lui Hesiod erau gravate pe foite de plumb; locuitorii provinciei vecine cu Helicon au știut să le conserve până în vremurile lui Pausanias, în ciuda alterării

progresive a metalului.

După istorie, știm că profetul Ezechiel și Solon erau contemporani cu aproximativ 600 de ani î.Hr. și că ruloarele trebuie să fi fost uzuale în acea epocă, deoarece Ezechiel vorbește despre ele în profețiile sale. Totuși, e probabil ca plăcile din piatră sau din lemn ori plăcuțele să fi fost în general mai larg folosite, atât la evrei cât și la păgâni.

Folosirea materialelor pentru scris trebuia să aparțină artei gravurului decât celei a scriitorului; și când vedem că *Vechiul Testament* era scris pe piatră cu styl (instrument cu care se scria în vechime pe tăblițe cerate) din fier sau cu un vâr de diamant, trebuie să înțelegem că era gravat și nu scris, după sensul propriu al acestui cuvânt. Apoi a fost inventat scrisul pe frunze de palmier¹⁴.

Vechile sibile (prezicătoare) aveau obiceiul să-și scrie oracolele pe frunze iar judecătorii din Siracuză (Sicilia) scriau pe cele de măslin numele indivizilor pe care-i condamnau la exil. Anticii foloseau tăblițe din toate felurile de lemn și în mod deosebit merișor (cimișir). Ei le tăiau în mici lame unite, le legau câte patru sau cinci pentru a forma cartea și, după ce le dădeau cu un strat de ceară, scriau pe ele cu un instrument numit styl. Aceste tăblițe au fost folosite de evrei pe timpul lui Solomon, care îl învăța pe fiul său să se servească de ele pentru a-și scrie preceptele, iar profetul Habbacuk a primit ordinul să scrie viziunile pe table (plăci) unite, ca să poată fi citite poporului. După tăblițele din lemn s-au făcut cărți din papirus și din piei de animale pregătite pentru acest scop. În epoca în care Alexandru construia orașul Alexandria folosirea papirusului pentru scris era deja cunoscută în această țară iar invenția aceasta a prevalat toate celelalte mijloace utilizate până atunci. De asemenea, când Ptolemeu Philadelficul a conceput ideea formării unei mari biblioteci, a ordonat ca toate cărțile să fie scrise pe acest tip de hârtie; a fost folosită și în alte regiuni până ce Eumene, regele Pergamului, vrând să ridice o bibliotecă superioară celei din Alexandria și comandând cantități considerabile de

Xilogravuri de Louis Jou pentru
L'illusion du préfet Mucius
de Adrien Bertrand

TRIUMPHE

A Tritonuz diu charotz effiez les Nymphes Menades, Mithalloides, Les
neo, Thyades, Faunes, Satyres, Tityres, & autres, brayans ce mot Eau
Bacche, en vous confolent, & mal formez. La plus grand part des per-
sones s'aymantz enivrer, & enivrez, de l'aune vertue de
peuz de Dieu & fain de Bacche, Jean dieux prou-
dats & epous sur leurs cyclopes. Il en suoit
qu'onnoient de l'ouons & cha-
lumeux, & l'ouons & lo-
lennant les isozes
Ognes Baccha-
nais.

QUATRIEME

Aucunes effiez ceintes & couronnees de ramesuz de Pin, Cypres, & vo-
tes fentz l'abbey & si Guetierent ou d'ouons ne plus ne moins comme aux
ieux Tzetziques. Apres & les venantz veillard Silemus, mée lor fon
Afin, & un Bouc de poil herité, que lon menot en proce-
lles pour faire l'istitue. Fun entre les derniers fe men-
dion une femme marchant fortie d'une
qui portoit sur sa table un Van a vaner
les rices, les orz, & les chaux
(ou pialloffhaement)
de celle compagne
qui estoit veit,
que lon n'y pas-
sout entou-
des l'vn
l'autre.

File din Discours du Songe de Poliphile, Paris, 1561

papirus, Ptolemeu, pentru a-i răsturna proiectele, a interzis ieșirea din oraș a acestui material. Pieile de animale preparate au venit în ajutorul lui Eumene și de atunci, "hârtia" fabricată în Pergam a fost numită pergament. Egiptenii au dat papirusului lor numele de *biblos*. Era o plantă acvatică, cu tija unită înconjurată de o tufă deasă; coaja i se usca, reducând-o la foiețe, punând-o în apă împreună cu un clei special preparat. De aici provine expresia latină *liber*, pelicula dintre scoarța și lemnul unui copac, și din care s-a format apoi *livre*.

Folosirea hârtiei din Egipt (pergamentul) a durat câțva timp, dar în Orient s-a descoperit modul de a fabrica un alt tip de hârtie. Pergamentul fusese în general folosit cu opt sute de ani mai înainte iar după încă un secol a fost abandonat. Nu se știe clar de către cine sau unde a început să fie folosită hârtia din pânză, dar mai mulți scriitori sunt de acord că a fost introdusă în Europa în secolul al XIV-lea. Sub domnia lui Filip de Valois, pe la 1340, manufacturile de hârtie iau ființă în Franța, primele fiind cele de la Troyes și Essonnes.

Cărțile noastre moderne diferă mult, în ceea ce privește forma, de cele ale anticilor, al căror nume (*volumen*) arată că erau rulate, din verbul latin *volvere*. Foile erau lipite cap la cap și scrise în mod obișnuit pe o singură parte. Se fixa ultima foaie pe un baston rotund (*umbilicus*) care servea la rularea cărții, așa cum facem astăzi pentru hărțile geografice. Aceste tipuri de cărți erau foarte incomode, în sensul că trebuia să derulezi în întregime pentru a citi un pasaj care se găsea la sfârșit¹⁵.

La începuturi, când nu se scria decât pe piatră sau pe metale, instrumentele care serveau acestui scop trebuiau să fie similare celor ale gravurilor; remarcăm că în *Cartea lui Iov* se face mențiunea de "pene din fier", adică de o unealtă de gravat. Ca urmare, folosirea tăblițelor din lemn date cu ceară fiind adoptată, s-a folosit un fel de ac din oțel, de aramă sau din os, pe care romanii îl numeau *style* iar grecii *graphium*.

Astfel că, precum am spus mai sus, se scria pe partea dată cu ceară a tăblițelor și, pentru a fi trimise, se legau împreună cu un fir și se aplica sigiliul pe nod. Stylul era fasonat ca un ac cu două extremități: una servea pentru scris, cealaltă aplatizată ca o spatulă pentru a șterge și a corecta. De aici "saepe stylum vertas" al lui Horațiu, întoarce stylul, adică ștergeți neîncetat. "Sclavule, spune Propertiu care și-a pierdut tăblițele, aleargă repede și afișează pe câteva coloane recompensa pe care o propun și nu uita să adaugi că stăpânul tău locuiește la Esquilii" – "Puer, et citus haec aliqua propone columna / Et dominum Esquilis scribe habitare tuum"¹⁶. Cum stylul putea deveni o armă periculoasă în mâinile oamenilor certăreți, au încetat repede de a-l mai face din fier și s-au limitat la os și la fildeș.

Un călăreț roman care și-a omorât fiul cu lovituri de bici a fost omorât la rândul lui în forum de către populație cu lovituri de styluri, în ciuda intervenției împăratului însuși. Prudentius zugrăvește înspăimântătoarele tulburări prin care trece Cassianus din cauza școlărilor săi înarmați cu styluri, de care se serveau pentru a învăța să scrie¹⁷.

Când au fost adoptate pentru scris materiale mai puțin dure decât piatra și metalul și s-a folosit a doua coajă a copacilor, frunzele de palmier, pieile și în sfârșit hârtia de Egipt, a trebuit să se folosească alte instrumente decât stylul. Papura sau trestia au fost mai întâi substituite și au adus apoi folosirea penelor de gâscă, de corb, de cocoș etc. Penele de gâscă au fost frecvent folosite în toată Europa, cu excepția Turciei, unde se obișnuiau instrumente de scris din trestie. Persanii scriau cu un astfel de instrument din India, iar chinezii cu pensule.

Înainteșii își compuneau cerneala cu ingrediente de diferite culori. Scrisorile lor erau rulate sub formă de volumen. Suscripția plasată la început purta mai întâi numele scriitorului la nominativ, apoi la dativ, numele persoanei căreia îi era adresată scrisoarea însoțit de unul sau două epitețe. Ade-

sea, pentru a readuce anumite persoane în amintirea celei căreia i se scria numele lor figura în suscripție. Cicero, scriindu-i lui Tiron, unea la numele său pe cel al mamei sale, al soției sau al fiicei, sau chiar al fratelui și nepotului său.

Toate popoarele din Antichitate posedau curioase autografe: regina Atossa a Persiei cataloga o culegere de autografe. Apellicon din Teos, mai mult bibliofil decât filosof, după spusele lui Strabon, om bogat care trăia la începutul primului secol î.Hr., se lăuda cu manuscrisele lui Aristotel și Theophrast cumpărate de la moștenitorii unuia numit Neleu, care le lăsase multă vreme să putrezească într-o pivniță la Scepis, în Troada.

În scrisoarea sa către Macer, privind maniera de lucru a lui Plinius cel Bătrân, Pliniu cel Tânăr afirmă că unchiul său ar fi putut vinde cu patru sute de mii de sestercei (84.000 franci) lui Largius Licinius numeroasele sale registre autografe, compuse din bucăți alese; iar ele nu erau atât de numeroase cum au fost la moartea sa.

În rezumat, mai mult poate decât în orice altă știință, e util să ai, în bibliografie, o idee despre carte încă de la originile ei.

Note:

1. Prima ediție a apărut în 1877 (77 p.), a doua în 1878 (119 p.), a treia în 1880 (200 p.) și a patra în 1885 (2 vol. de 200 și 192 p.).

2. În remarcabilul lor "Raport" prezentat la Conferința Bibliografică Internațională, sesiunea a doua, 2 și 4 august 1897: "Școlile Cărții și crearea unei Școli a Cărții la Bruxelles", domnii Eugene Lameere și Charles Sury constată că învățarea materialelor care privesc cartea, considerată în sensul strict obiectiv al cuvântului, este de câțiva timp întipărită de o veritabilă actualitate. Institutul Internațional de Bibliografie, al cărui sediu este la Bruxelles, este chemat să facă mari servicii și este de datoria noastră să o semnalăm

cititorilor noștri.

Să menționăm că o decizie regală tocmai a aprobat crearea unui repertoriu bibliografic universal conținând toate științele și că acest Institut face apel la colaborarea tuturor specialiștilor conferindu-le titlul de membri colaboratori.

Să semnalăm de asemenea faimosul Institut Smithsonian și publicațiile sale bibliografice. Ceea ce nu se știe este că această instituție are un serviciu de corespondență, jucând rolul unui veritabil "intermediar", răspunzând tuturor întrebărilor literare și bibliografice care i se pun din toate colțurile Statelor Unite.

Sosesc aici anual cincizeci de mii de scrisori și ele primesc un răspuns ori de câte ori este posibil; acest serviciu a fost fondat de prof. Henry acum vreo patruzeci de ani.

3. Dacă un bibliograf face servicii (și nu dă decizii), dacă este în anumite privințe demn de oarecare indulgență binevoită a-i fi recunoscător pentru eforturile sale, nu-i reproșați cu prea multă amărăciune slăbiciunile, scăpările, nici chiar greșelile. (Cf. *Manualul librarului și amatorului de cărți*).

4. Ar fi de dorit ca "Cronica" acestei publicații să conțină notițe atât de utile librarilor și editorilor de cărți cum ar fi cele care erau aici redactate (cu mulți ani în urmă) de către Dl. Beuchot și prin care acest erudit bibliograf semnală numeroase fapte puțin cunoscute. Domnului Beuchot îi datorăm curioasa notiță publicată în "Jurnalul Librăriei" în ediția cartonată a *Operele* lui Molière, Paris, 1682, 8 vol.

5. Abia pe la începutul secolului al XVIII-lea librării instruiți s-au ocupat să facă cataloage sistematice (metodice): înainte de această epocă bibliotecile nu se vindeau deloc prin catalog, librării se înțelegeau pentru a cumpăra, în comun, aceste colecții; apoi le distribuiau celui care oferea mai mult, în mod necesar prețul de achiziție se dubla și nu exista nici ordine, nici metodă, nici chiar bună credință în aceste procedee pur mercantile; dar de când librării anticari bibliognoști au format gustul publicului pentru cărți, prin cataloage bine făcute și bine sistematizate, comerțul librăriei a fost apărat de ignoranța și de interesul josnic care îl caracterizau; gustul

SHAKESPEARE MACBETH

TRADUCTION DE
FRANÇOIS-VICTOR HUGO
REVUE PAR DANIEL SARGENT
ET LÉON CATHLIN

AUX ÉDITIONS DU FUSEAU
CHARGÉ DE LAINE - PARIS
RUE JOSEPH-BARA

Portretul lui Shakespeare și
fila de titlu realizate de
Albert Décaris pentru
Macbeth, Paris, 1931

Gravuri în pline page pentru Macbeth

pentru ediții frumoase s-a răspândit și s-au alcătuit cabinete și biblioteci particulare.

Bibliognozia înseamnă cunoașterea istorică a cărților și cea a părților lor intrinsece. Pentru a deveni bibliognost profund trebuie să unești o muncă prodigioasă cu mult gust și discernământ, trebuie să parcurgi biblioteci și să cauți în praful mai multor secole monumente extrem de prețioase. Nu există știință mai întinsă decât bibliognozia. Este o țară imensă unde omul cel mai erudit poate întotdeauna să găsească noi pământuri de defrișat. Bibliografia este știința care constă în a cunoaște cărțile, a le descrie bine, a le clasa metodic; este știința unui librar instruit. Se poate pune bibliografia la nivelul celorlalte științe și să nu o confundăm de tot cu aptitudinile cerute pentru a ține un butic de librar. Cunoașterea cărților scurtează pe jumătate drumul către știință și ești deja foarte avansat în erudiție dacă cunoști exact lucrările care o dau. Dacă savantul care face un studiu particular asupra unei clase dă publicului rodul muncii lui, librarul bibliognost, care cunoaște toate clasele acestea diferite, îl ajută în cercetările sale procurându-i și mai ales învățându-l care sunt izvoarele de unde se poate inspira. Vom adăuga, fără să ne contrazicem, că factorul cel mai important în vânzarea cărților către public este librarul inteligent care știe să scoată în valoare meritele lor în fața clienților.

6. Schițe morale și literare. Reminiscență a studiilor, definiția spiritului, a gustului, a senzațiilor, care se leagă de asta și care compun viața intelectuală, religioasă, morală și literară. *Privire rapidă asupra științelor* de Thomas Brunton, Paris, 1874.

7. Huet pretindea, nu fără dreptate, că tot ce a fost scris de la începutul lumii ar putea fi strâns în câteva volume, cu excepția detaliilor istorice, dacă fiecare lucru nu a fost spus decât o dată. S-ar putea crede că dacă n-ar exista în cărți decât lucruri originale, noi și o dată spuse.

8. Cele mai vechi monumente scrise pe care le posedăm au fost trasate în lemn. O inscripție gravată pe o scândură de sycomor provenind din coșciugul regelui Mycerinus, găsit în 1837 în cea

de-a treia piramidă de la Memphis, duce până la 5900 de ani. Pe la mijlocul secolului I al erei noastre existau la Atena, în Prytanea, câteva rămășițe ale unor plăci din lemn (axone) pe care, cu 400 de ani mai înainte, Solon își scrisese legile. Aceste plăci, unite în formă de prisme patrungiulare și traversate de o axă, au fost mai întâi ridicate perpendicular în citadelă unde, rotindu-se cu un mic efort în jurul lor, prezentau succesiv ochilor spectatorilor întregul cod al legilor.

9. Cf. Edit. Le Clerc.

10. În anul 640, orașul Alexandria a fost cucerit după un asediu de 30 de luni și, după o tradiție populară (dar foarte discutabilă), învingătorii au dat foc bibliotecii din acest oraș. Armeanul Abulfaradge, istoric și medic arab, din secta creștinilor iacobiți, care a murit ca episcop la Alep în 1286, povestește (*Istoria dinastică*, c. IX) că un gramatician din Alexandria, numit Philoponus, a intrat în negocierii cu generalul arab Amru-ben-Alas, pentru a salva biblioteca din Alexandria; Amru era dispus să satisfacă cererea gramaticianului, dar integritatea sa scrupuloasă îl determină să-l întrebe pe califul Omar ce să facă. Omar ar fi răspuns: "Dacă scrierile grecilor sunt de acord cu Coranul, sunt inutile și nu trebuie să le păstrăm; dacă ele se depărtează de Coran, sunt periculoase și trebuie să le ardem". Această decizie a fost executată cu o supunere oarbă: volumele au fost distribuite, spune istoricul, celor patru mii de băi ale orașului; și așa de mare a fost numărul lor încât au fost încălzite băile timp de șase luni. Cf. *Disertație istorică asupra bibliotecii din Alexandria* de către dl. Bonamy. Academia Inscriptiilor și Belle Artelor, 1731, IX M, 397; Ritschl: *Die Alexandrinischen Bibliotheken unter den ersten Ptolemäern*, Breslau, 1838.

11. Mai multe dintre bibliotecile descoperite în ruinele orașului Herculaneum erau înzestrate cu niște mobile (stelaje) numerotate care conțineau cărți rulate – volumen de la volvere – comparabile cu roulurile pictate care existau la negustorii de hârtie. Aceste mobile sunt denumite de Pliniu cel Tânăr *armaria*, de Seneca, *loculamenta*, de Martial, *nidi*, de Juvenal, sub numele de

foruli. Fiecare din aceste stelaje, în bibliotecile găsite la Herculaneum, are aproape 1 m lungime. Este formatul volumelor dispuse astfel încât să prezinte ochilor o tranșă ornată a unei hărți, *pitacium*, pe care era înscris titlul lucrării. Ca și confratele său modern, bibliofilul roman era risipitor (generos) și justifica imprecățiile moralei stoice. Se citește în Boetius descrierea de armărie placate cu fildeș, cu sticlă, materiale prețioase atunci, și cu metale, încă și mai rare. Existau cataloage, după spusele lui Quintilian: "Nu există nimeni, oricât de străin ar fi de poezie, care să nu poată lua dintr-o bibliotecă și să insereze în lucrările sale catalogul poezilor".

12. Au fost culese, ca mărturie a existenței cărților la Pompei, litere rămase în cenușa unei camere unde căzuse un volum. Papirusul era în întregime ars și nu mai existau urme din el, în timp ce literele, scrise cu o cerneală care conținea o anumită substanță minerală, s-au conservat intacte și fiecare la locul ei pe cenușa întărită, cum ar fi reportul unui desen fotografic. Acest fragment de cenușă întărită se găsește astăzi în cabinetul de papirusuri al Muzeului din Neapole.

13. La Roma, spune Géraud în al său *Eseu asupra cărților în antichitate*, înaintea folosirii coloanelor din bronz, plăcile erau gravate pe scânduri de stejar pe care le expuneau în forum. Analele pontifilor, unde erau înscrise zi de zi principalele evenimente ale anului, erau scrise probabil cu cerneală neagră pe o scândură din lemn albită cu ceruză și care se numea *album*. Această scândură era expusă în fața casei pontifului și pedepse severe erau date împotriva celui care ar fi îndrăznit să o fure sau să o schimbe, să-i șteargă sau să-i altereze textul. Analele pontifilor au încetat prin anul 633 al Romei (120 ani î.Hr.) dar folosirea albumului s-a menținut încă mult timp deoarece găsim în *Codul Theodosian* legi publicate pe o placă dată cu ceruză. Semnul era încă utilizat pentru actele private; un pasaj din *Digeste* dovedește că testamentele erau scrise uneori pe tăblițe din lemn.

14. Pierre de la Valle, care călătorea spre India acum două sute de ani, spune că brahmanii indieni scriau pe frunze de palmier și că i-au făcut cadou o carte scrisă în acest mod.

15. Unele volume aveau o lungime de aproape 20 m. În Evul Mediu regăsim acest uzaj, destul de rar, e adevărat: Leroux de Lincy

(Biblioteca Școlii din Chartes, tom 5) menționează un exemplu destul de remarcabil al unei cărți de devoțiune din secolul al XIV-lea, scrisă pe un rulo de pergament. Această carte, care făcea parte din biblioteca lui Charles d'Orléans, la Blois, este menționată sub titlul următor în catalogul colecției: *Viața Doamnei Noastre toată povestită într-un rulo de pergament, acoperit cu pânză de aur, în franceză*.

16. Propertiu, versuri privind pierderea tăblițelor, III, XXIII. Esquilies era un cartier al Romei situat pe versantul muntelui Esquilin. Acolo locuiau Propertiu și Horațiu.

17. Când a fost asasinat, Iulius Caesar s-a apărut cu stylusul său și a înțepat din loc în loc brațul lui Casca. Chifflet menționează mai multe exemple de oameni care au fost omorâți cu lovituri de styl. La acest instrument este de remarcă că pe suprafața laterală există mai multe cruciulițe bine formate. Unii autori cred că ar putea fi un cadou pe care sfânta Genoveva l-a făcut lui Childeric. Ei se bazează pe ceea ce este spus în viața sa dată de Bollandus, că regele Childeric avea pentru sfânta Genoveva o atât de mare venerație încât într-o zi, când hotărâse să fie omorâți mai mulți captivi, el le-a dăruit viața la rugămintea ei. Childeric, care era în război cu creștinii, rege al unei națiuni obișnuite cu jaful, a găsit această paftă printre rămășițe sau vreunul care o avea din împărțirea prăzii i-a oferit-o.

Ar putea foarte bine ca aceste cruci să nu fie un semn al creștinismului ci purul capriciu al lucrătorului care, pentru a nu lăsa romburile goale, a pus pentru a le umple această figură care pare cea mai potrivită. Numărul mare care se vede făcut aici ne face să credem că nu era decât un simplu ornament. Cu mai bine de cinci sute de ani î.Hr. egiptenii aveau cruci pe monumentele lor.

(Cunoștințe necesare unui bibliofil, însoțite de note critice și de documente bibliografice, ediția a V-a, Paris, 1899)

Traducere de Nicoleta GOJAN

Construirea turnului Babel, gravură în *taille douce* din *Histoire des Juifs* de Flavius Josephus, Amsterdam, 1722

Puncte de vedere

Limba vorbită de hitiți este, într-o măsură, româna de astăzi

Maria CRIȘAN

Sursele istoriografice ne dezvăluie că hitiții au fost un popor năvălitor, apărut pe scena lumii spre sfârșitul mileniului III î.e.n.: ei își spuneau **chati/chiti**. Trecând peste Bosfor spre anul 2000 î.e.n., s-au așezat în Asia Mică, unde au întemeiat un imperiu cu capitala la Hattussa (**Boghazköj**); ca urmare a unei foarte încordate atmosfere, iscate de firea lor războinică, au dispărut, fiind înghițiți de frigieni, asirieni, arameeni și greci; elemente de limbă, vocabular, în primul rând, regăsit în fondul principal de cuvinte al limbii române, grăiesc de la sine de o situație contrarie: hitiții sunt încă vii.

Dacă adăugăm un "S" înainte de **chatai** – care posibil să fi fost inițial cum poate fi cazul și cu etnonimul **gethai** provenit din **skythai**, cum argumentează o seamă de cărturari nordici, atunci avem de a face cu unul și același neam și anume cu **geții**, la originea originii, ilustrând astfel un adevăr de necontestat susținut și de către unul din crudiții Romei antice, **Cato Major** (zis *Cel Bătrân*) care a trăit între anii 237 – 149 î.e.n. și care, în cartea, considerată pierdută în care tratează despre originile Romei, intitulată **Origines**, glăsuiește foarte limpede despre scrierea la Geți, cunoscută cu mult înainte de întemeierea Romei: *Getae etiam ante Romam conditam heroum suorum praeclare gestas carmine conscriptas ad tibiam cecinerint, quod multo post tempore à Romanis factitatum* (= Geții, cu mult înainte de întemeierea Romei, au cântat faptele de vitejie ale eroilor lor, în *ode scrise* și acompaniați la fluier; ceea ce la Roma a avut loc la multă vreme după aceea). Din acest tratat, în bibliotecile noastre se găsesc fragmente infime, în vreme ce în țările nordice ceva mai substanțiale (V. Saxo Grammaticus, 1140 – 1206; Johannes Magnus Gothus, 1488 – 1544; Olaus Magnus Gothus, 1490 – 1557; Carolus Lundius, 1638 – 1725 și Johann Axehielmus, 1608 – 1692). Așadar, nu avem dreptul să-l trecem cu vederea, mulțumindu-ne cu nota "pierdut".

Cato Major a avut în față acea rocă uriașă pe care fusese încrustat alfabetul getic, sau înainte de Potop, sau imediat după, care a fost adusă, probabil, de un ghețar, la porțile Upsalei; ea trebuie să fi coborât din acea îndepărtată insulă numită "**ultima Tula**", cu cognomenul și de **Terra Glacialis** – *ținut de gheață*, care în limba anglo-americană a devenit *Iceland* – *Islanda* de azi; acolo, în **Ultima Tula** (îndepărtata Tula), unde odinioară trăiseră **gautai** – **getae**, cei mai frumoși, viteji și cei mai nobili dintre geți, insulă descrisă pentru prima oară de marsilianul *Piteas* în secolul III î.e.n., s-a creat alfabetul getic.

Răsfoind cu oarecare luare-aminte *Hethitisches Wörterbuch – Kurzgefasste kritische Sammlung der Deutungen Hethittischer Wörter* (Dicționar hitit: cercetare critică concisă a sensurilor cuvintelor hitite), întocmit de Johannes Friedrich (Heidelberg: Karl Winter Universitätsverlag, 1952), am descoperit câteva sute de cuvinte vechi românești, din

care, parte, figurează în dicționarele noastre cu etimologie necunoscută, parte, indicându-se o etimologie falsă. Nu rareori vedem că din hitită au pătruns în elină, latină (și în unele limbi romanice ca urmare a existenței unor enclave de hitiți pe acele teritorii, și nu neapărat prin intermediul latinei) și în multe alte limbi, asiatică mai ales.

O să încep minilista pe care o ofer acum cititorului (căci rezultatul investigației mele îl voi publica într-o cărtuică separată sau ca anexă la o nouă ediție a cărților dedicate *cărturarilor nordici*, după cum mi-a și propus un domn profesor) cu substantivul însemnând *tată* și anume *atta*, regăsit în graiurile înrudite cu hitita, churita, mai ales, și sub formă de *tata*, *tati* și *papa*, deci exact ca în română, dar consemnat și la plural, sub forma de *adduș* / *atteș* / *attiš* = *tați* (ocazie cu care se cuvine să subliniem ceva ce este și oficial admis, anume că sufixele – *-iș*, *-uș*, *-eș*, româna le are din hitită!); însușit de elină, a devenit *αττα*, de latină, *atta*, de arabă și turcă, *atta* (v. și *attatürk* – *tată* al turcilor, cognomen căpătat de *Mustafa Kemal*, ca unul care a creat statul modern turc.

De la savantul suedez **Carolus Lundius*** (*Zamolxis, Primus Getarum legislator*, Upsala, 1687) aflăm că acesta este un cuvânt pur *getic* (el, de altfel, a întocmit și un *Dicționar de cuvinte getice*, de care aflăm din cartea de abia citată, pe baza manuscriselor și incunabilelor descoperite, mai ales la Biblioteca Vaticanului) a cărui obârșie se află în străbunul zeu nordic **Attin** (v. și **Lex Attini**) = *tătucul*, cu un termen românesc; acesta a devenit *Adonis* la elini și romani, dintr-o veche formulă *frigiană* de invocare – **Adonai** –, regăsită și în *ebraică*, folosită de rabini, la coborârea în mormânt a decedatului, însemnând *Stăpâne! Doamne!*

Personal l-am auzit și la înmormântarea lui Iosif Segall-Sava.

Attin se regăsește apoi și în *Odin, Wotan, Wodin...*

Pentru substantivul *inimă*, hitita are **kard**, acesta a dat în elină *καρδιά*, în lat. *cor, cordis*; în got. *hairto*, în germ. *Herz*; și am aflat de la Lundius, când am tradus în română *Zamolxis*, că și acesta este un cuvânt pur *getic*, scris **hairta** (de reținut că savantul suedez a trăit cu vreo trei secole înainte de apariția dicționarului hitit german – iar prima inscripție hitită, cuneiformă, a fost descifrată în anul 1917!); pentru *genunchi*, hitita are cuvântul *ginu* și *genu* (regăsit și în elină, latină și în limbile anglo-saxone și zis romanice); pentru cuvântul *jug*, hitita are *iuga* (luat de elină în *ζυγόν*, lat. *jugum*, got. *iuk*, germ. *Joch*); pentru substantivul *noapte*, în hitită este *neku* (comp. elina *νύξ, νυκτός*, lat. *nox, noct-is*, got. *nakt*, germ. *Nacht*, fr. *nuît*, it. *notte*, sp. *noche*); pentru substantivul *vară*, *var* = fierbințeala verii; *păsării* hitiții i-au spus *pattar* și *pittar* (lat. *passer*); *a muta* s-a spus în hitită *mutai* (deci latinescul *mutare* este din hitită, ca în cazul tuturor celorlalte substantive sau verbe); *maliddu* = dulce ca mierea, va fi pus în legătură cu grecescul *μελιττα* = albină; *nas* = *noi*, pe noi, în latină *nos* și

în slave *nas*; pentru *lână*, *blană*, hitita avea cuvântul *hulana* (comp. lat. *lana*, germ. *Wolle*, engl. *wool*); *vartena* = a se *învârti*, *roti* (comp. lat. *vertere*); deci, numai dacă se dovedește că latina s-a născut înaintea hititei, adică a limbii gete, dar îl avem, i.a., pe Cato Major de partea noastră – atunci am putea admite ceea ce lingviștii noștri, *ex cathedra* susțin, argumentând “*magister dixit*”. Vechiul românesc *a se ospăta* își are originea în hititul, adică geticul *ispija* ca și latinescul *hospitari*.

Verbul *a luci* își are originea în hititul/geticul *luk* = a se face (de) ziuă; (*lukkata / lukkatti / lukkatte / lukta* = în dimineața (ziua) următoare), *vijana* = vin.

Românescul *stea*, *astru* își are originea, ca și *aster* din lat., în hititul/geticul *aštira*, skr. *aštar*. Originea românescului *chilie*, nu în neogreacă își are obârșia, ci în hititul/geticul *kili* = închisoare, la origine; dar ce făceau preoții lui Zamolse, nu se *închideau* în peșteri, ca mai apoi, *pustnici*?!

Foarte interesant mi se pare a fi verbul *lalăi* = a vorbi articulat (care în dialect mold. și lituaniană înseamnă *a păși legănat*, *a umbla lela*) și care se trage din subst. *lala* = limbă, ca organ anatomic.

Plaut, în comediile lui, folosește verbul *lallare* în loc de *cantare*, căci personajele lui vorbeau ca în familie, iar familia era geto-dacă, în esență, căci ei locuiseră pe teritoriul Italiei de azi cu mult înainte de fundarea Romei; de fapt, întregul ținut era format din tot felul de seminții; denumirea de *Italia* i-au dat-o grecii (cf. Tucidide, 6, 2, Aristot. Pol. 7, 9, 2) de la regele pelasg *Italos*, iar pelasg este totuna cu *valah*, *belag*, *blach*, *volos*, *olos*, *olah*, *oluf*...

Iată și onomatopee de tipul *vai! harș! aha! haide!* le găsim în hitită aproape identice *uuai!*, *harș!*, *ahai!*, *haiti!*

De subliniat un fapt intuit de mine cu un an în urmă. Nota diapazonului este *la* – în care se dă tonul – în limba germană, nota *la* este notată cu *a*, or, omul, când deschide gura, se aude un *A* – *A* este prima literă a alfabetului, fie că i se spune *alpha* sau *aleph* – care se evidențiază pe măsură ce conștientizezi sunetul *a*; el oricum este *A*; ridicând limba spre cerul gurii, obținem *la*; iată de ce concertul pentru pian și orchestră în *la minor* de Edvard Grieg este atât de frumos în măreția fiordurilor norvegiene – ce păcat, și ce mult pierd lingviștii “profesionalizați” că nu ascultă și glasul acelor auto-didacți (dar și filologi, în același timp), din ură, invidie, ignoranță; nu negăm faptul că și comoditatea, adică indiferența, a jucat și joacă un rol – păcat!

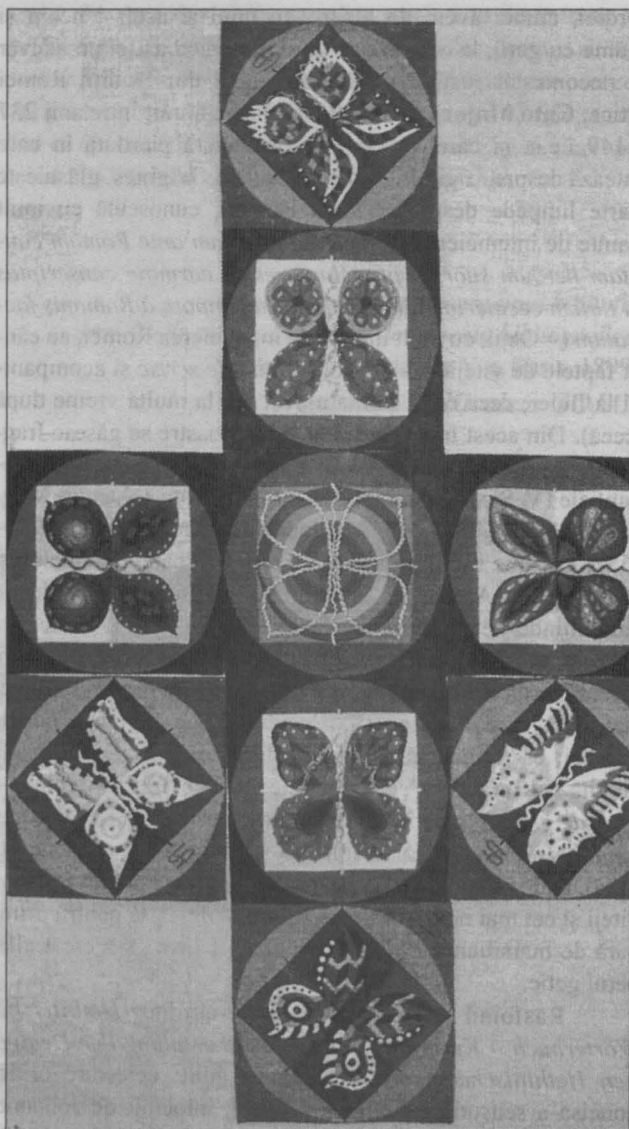
Cu atât mai dureros este simțită această dușmănoasă, dar și trândavă atitudine, cu cât, nu de mult, *Oda Bucuriei* – finalul Simfoniei a IX-a de Ludwig van Beethoven, pe versurile marelui liric de la Weimar, Friedrich Schiller – a devenit *Imnul Europei*, imn creat în atmosfera bachiană acolo unde a locuit o vreme și J. Wolfgang von Goethe și unde se mai concertează la aceleași instrumente măiestre create, dar și mângâiate de vrăjitele mâini ale familiei Bach, spre a-l vrăji pe un Cranach din casa de peste drum și a-i veghea somnul lui Christian Bach care “doarme” în colțul din stânga al acestei vestite case – templu cultural al Germaniei, în fapt, dar și al Europei.

P.S. Și dacă orașul CHITILA, unde dl. prof. Vasile Boroneanț face săpături arheologice de multă vreme, a fost un centru metalurgic hitit (căci prima parte a cuvântului, CHITI-

ne duce direct la numele de *hitit*, iar ultima parte a cuvântului, -ILA, la cuvântul hitit însemnând “cel despre care s-a vorbit mai înainte”, persoană sau obiect), iar scrierea de pe oasele de cal, măgar etc. pare să fie cuneiformă, iar mesajele de pe ele să cuprindă textul unei corespondențe comerciale tip export – import între comunități, mai mult sau mai puțin îndepărtate?! Faptul că pe unele oase se disting perfect rânduri șterse și apoi alte rânduri scrise, posibil să fi fost “scrisoarea” de însoțire a mărfii trimise, pe același os scriindu-se și răspunsul însoțitor al contramărfii; am reținut și niște linii verticale, cu un ancadrament care ș-ar putea să însemne o sumă numerică (totalul): de subliniat că o mare parte din numeralul hitit se regăsește în română, nu numai *tri* = 3 dar și șapte, exact ca în dialectul moldovenesc.

Notă:

* Acordăm o mare atenție cărturarilor nordici pentru că ei, înainte de a se apuca a scrie o carte, întreprindeau călătoriile de studii care durau 10 – 15 ani, deci, așterneau pe hârtie numai ceea ce “vedeau” cu proprii ochi și ce auzeau cu propriile urechi, cum o mărturisește și Laurentius Müller, în prefața la *Septentrionalische Historien*, 1595.

Corespondență din Franța

Seară omagială consacrată lui Benjamin Fondane

Marti, 8 iunie 2004, la librăria Les Alizé din Cartierul Latin a avut loc o întâlnire literară de suflet cu Olivier Salazar-Ferrer, profesor de literatură și filosofie la Alianța Franceză și la Institutul Francez din Glasgow (Scoția), renumit cercetător al vieții și operei lui Fundoianu, căruia i-a apărut recent o monografie despre marele poet în cadrul colecției "Les Roumains de Paris".

Un public numeros și de calitate a fost prezent în pivnița librăriei, care se află în clădirea unde a locuit la Paris Ernest Hemingway, la doi pași de ultima locuință a lui Benjamin Vecsler de pe str. Rollin nr. 6, pe fațada căreia acum 11 ani a fost pusă o placă comemorativă.

Olivier Salazar-Ferrer a mulțumit d-nei Monique Jutrin, președintele Asociației "Benjamin Fondane", care locuiește la Tel-Aviv și este redactor șef al "Caietelor Benjamin Fondane", alcătuite din comunicările din cadrul colocviilor ce au loc în fiecare vară în Franța, în departamentul Alpes de Haute-Provence, la Peyresq. Caietele din anul 2004, însumând intervenții din anul trecut pe tema "Poezia lui B. Fundoianu", au apărut recent cu sprijinul Centrului Național al Cărții, sub semnătura câtorva persoane care au fost chiar prezente în seara omagială, precum d-na Dominique Guedj, Olivier Salazar-Ferrer (a cărei soție este d-na Ramona Fotiade), acad. Basarab Nicolescu, Dumitru Țepeneag, directorul revistei "Seine et Danube", care a consacrat recent marelui poet un număr special, în care semnează prof. Mircea Martin, Magda Cârneli, lector de limba română la Școala de Limbi Orientale (Langues'O) din Paris, Horia Bădescu, consilier cultural al Ambasadei Române din Paris, Petre Răileanu, jurnalist la RFI și specialist în literatura avangardei, autorul monografiei *Gherasim Luca*, apărută în colecția "Les Roumains de Paris", Eric Freedman, profesor la Universitatea din Orléans, Catherine Grün, lector de limba franceză la Institutul Universitar din Deva, Claire Gruson, Hélène Lenz, profesoară la Universitatea din Strasbourg, Radu Petrescu, lector în cadrul departamentului "Limba și Literatura Franceză" al Univer-

sității "Al. I. Cuza" din Iași și alții.

Olivier Salazar-Ferrer a pus în evidență în mod strălucit itinerariul vieții lui Benjamin Fundoianu și relațiile acestuia cu Leon Șestov, Jean Paulhan, Emil Cioran, Victor Brauner, Heidegger și cu alte personalități. Elementele documentare ale intervenției sale sunt cuprinse în monografia remarcabilă apărută de curând la editura OXUS, prima monografie de anvergură consacrată marelui poet și cărturar, o lucrare de bază la îndemâna tuturor celor interesați de spiritul strălucit al poetului, filosofului și, nu în ultimul rând, omului B. Fondane.

Un recital emoționant din universul poetic al lui Benjamin Fundoianu a fost susținut apoi de Eve Griliquez, cuprinzând motive lirice din Herța copilăriei, în nordul Moldovei, până la moarte, trecând prin Cartierul Latin, cu un omagiu pentru Leon Șestov, emigrat și el din Rusia, și prin pampa argentiniană pe care a imaginat-o cu însuflețire.

La sfârșitul întâlnirii, când fiecare dintre noi se simțea pătruns de spiritul poetului, acad. Basarab Nicolescu s-a adresat celor interesați de opera lui Fundoianu cerându-le să pledeze în favoarea marelui poet în mass-media din Franța și chiar la minister, în anul când se vor comemora 60 de ani de la dispariția sa în lagărul de la Auschwitz-Birkenau...

Jean-Yves CONRAD

Benjamin FONDANE

(Jassy, 1898-Auschwitz, 1944)

poète et philosophe français, habita dans cette maison
du 15 avril 1932 au 7 mars 1944.

*"souvenez-vous seulement que j'étais innocent
et que, tout comme vous, mortels de ce jour-là,
j'avais eu, moi aussi, un visage marqué
par la colère, par la pitié et la joie,
un visage d'homme tout simplement!"*

Catalog

Mircea Horia SIMIONESCU, *Cum se face*, roman
Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2002, 376 p.

... a sosit timpul ca literatura noastră să mai facă o mișcare de desprindere de la sol. O dată la treizeci de ani, spuse, fiindcă cititorul în acest răstimp năpârlește. Cu atât mai mult, cu cât trecerea anilor peste anume scrieri din trecut le înnoiește cum nici nu ne trecea prin minte, ne oferă mulțime de surprize, dar și pentru că au apărut suporturi – văd că așa li se spune – de o mai acută seducție și fiabilitate, menite să rețină, ca să aibă ce împărtași în mari cantități, așa-zisele informații.

(Mircea Horia Simionescu)

Cornel REGMAN, *Patru decenii de proză literară românească*
Selecția textelor și ediție îngrijită de Ștefăniță Regman, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004, 384 p.

... Cornel Regman e un raționalist incurabil și care n-a căzut în mrejele nici unei mode. A trecut peste structuralism (cea mai atractivă maladie a criticii din jumătatea a doua a secolului) cum a trecut peste toate: cu ironie și finețe. Nu s-a îmbătat niciodată cu apă rece.

Cornel Regman lasă despre literatura anilor '60 – '90, pe care a comentat-o, o imagine personală și plauzibilă. Cronicarul literar merită un loc de frunte în bibliografia actualității. El este unul dintre cei mai de încredere observatori ai cărții literare din ultimele patru decenii.

(Nicolae Manolescu)

Ioana PÂRVULESCU, *Întoarcere în Bucureștiul interbelic*
Editura Humanitas, 2003, 348 p.

În Bucureștiul interbelic oamenii au trăit și idealul, și prostia însingurată, au simțit și rafinamentul extrem, și opacitatea grosolană, au avut generoși și ticăloși, echilibrați și fanatici, lucizi și fanțaști, buni și răi, bine și rău. Nu semănau unii cu alții și nimeni nu-i obliga să gîndească la fel și să spună același lucru. Minuat este că lumea lor nu era nici paradis, nici infern, ci o lume normală, o lume a tuturor posibilităților și un loc sub soare ca oricare altul. Au avut de toate. Bucureștiul interbelic este locul unde s-a întîmplat totul. (Ioana Pârvulescu)

Ion MOLDOVAN, *Vlădicii Blajului. Mitropolitul Dr. Vasile Suci*
Editura Buna Vestire, Blaj, 2002, 219 p.

Orice mărturisire despre Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică și despre cei care timp de aproape trei secole i-au susținut prin jertfe și dăruire până la sacrificiu caracterul autentic creștin și românesc este un act de curaj și de dreptate făcut acestei Biserici, brutal și fărădelege scoasă din sufletul neamului nostru de puterea comunistă fără Dumnezeu.

Readucerea în actualitate a fascinanelor personalității ale ierarhilor Bisericii noastre este mai mult decât binevenită, iar cei care o fac denotă dragoste și atașament față de cauza unei Biserici și a unui neam...

Despre viața și faptele celui numit cu venerație de Nicolae Iorga "Vasile Vodă", depun mărturie paginile acestei cărți... († Virgil, Episcop de Oradea)

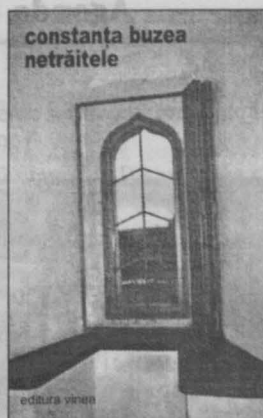

Calendar

Constanța BUZEA, *Netrăitele*

Editura Vinea, București, 2004, 116 p.

Impresii notate cu migală, pe ascuns, / caligrafiate excesiv, ca pentru a întârzia / și îndulci vacarmul de fond, pentru a păcăli ochiul / ostenit asupra unui peisaj toxic. / Ca pentru a înveli în literă îngerească realitatea / cu practicile ei haotice.

Dumitru MICU, *Fata morgana, roman*

Editura România Press, București, 2003, 630 p.

Filolog, scriitor, profesor universitar consultant, Fac. de Litere, Univ. București. Publicații: studii introductive și prefețe ample la 19 volume; 25 volume de istorie și critică literară; 2 volume de memorialistică; un volum de poeme.

Cât privește natura volumului ce, iată, vede lumina, ea ar putea fi definită printr-o sintagmă împrumutată: dosarul unei existențe... În Fata morgana e "viața unui om, așa cum a fost", scrisă parțial de el însuși, sub forma unor confesiuni ce ar putea fi, eventual, intitulate (prin plagiat) Mon coeur mise a nue. (România Press)

Dan TĂRCHILĂ, *Nedumeririle unui creștin*

Editura PACO [f.a.], 258 p.

Această carte este cartea nedumeririlor mele de creștin. Ideile cărții s-au ivit cu mult timp în urmă, în tinerețe, dar așternerea lor pe hârtie a început acum vreo cincisprezece ani, când am avut răgazul să cunosc, din cărți, și nedumeririle altora, apropiate sau aidoma acelor pe care le aveam și eu...

Nu am pretenția de a fi scris o carte într-un tot inedită. Înaintea mea s-au scris destule cărți despre Vechiul Testament, ca și despre inadvertențele din cele două Testamente. Uneori cu cinism, alteori cu ironie și dispreț. Cartea mea nu are nimic din acestea. Ea vorbește despre adevăr sine ira et studio.

Ion BĂLĂCEANU, *Amintiri politice și diplomatice 1848 – 1903*

Traducere din limba franceză, introducere, note și comentarii de Georgeta Filitti, Editura Cavallioti, București, 2002, 288 p.

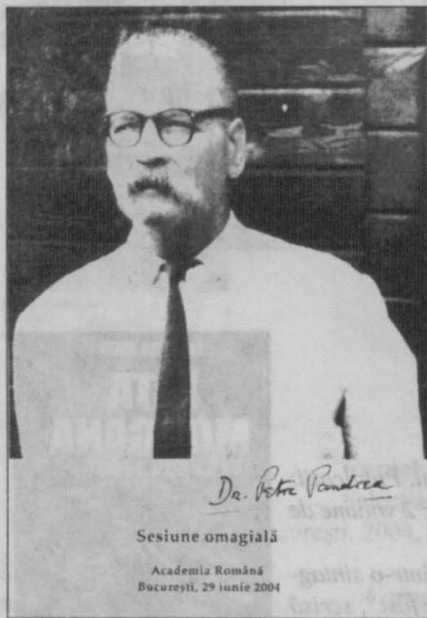
... Autorul Amintirilor diplomatice de față e un membru al cunoscutei familii boierești a Bălăcenilor, atestată documentar în Țara Românească din secolul al XIV-lea. S-a născut la București în 1828 și a închis ochii în 1914 la Nisa; între 1859 și 1901, cu scurte întreruperi, s-a aflat practic în serviciul diplomatic al țării sale. O corespondență impresionantă, publică și particulară, reconstituie minuțios un traseu de viață plin de neprevăzut, presărat cu episoade consumate în mai toate capitalele europene și asiatice care, într-un fel, interesau România în acei ani: Paris, Viena, Roma, Constantinopol, Londra. (Georgeta Filitti)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colectiilor al Bibliotecii Metropolitane București

Agenda culturală

Centenar Petre Pandrea

Dr. Petre Pandrea
Sesiune omagială
Academia Română
București, 29 iunie 2004

Marți, 29 iunie 2004, ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel, în Aula Academiei Române, a avut loc Sesiunea omagială "Centenar Petre Pandrea", organizată de Secția de Filologie și Literatură a înaltului for cultural. Au participat academicieni, scriitori, oameni de cultură iubitori ai operei "Mandarinului valah". Au rostit alocuțiuni: acad. Eugen Simion, președintele Academiei Române, acad. Gheorghe Vlăduțescu, vicepreședinte al Academiei Române, d-na Nadia Marcu-Pandrea, fiica scriitorului omagiat, îngrijitoarea operei postume a lui Petre Pandrea, Dumitru Radu Popescu, membru corespondent al Academiei Române, dr. Florin Constantiniu, membru corespondent al Academiei Române, și Eugen Uricariu, președintele Uniunii Scriitorilor din România.

Pentru întâia oară, în acest cadru solemn, au fost aduse în lumină itinerariul dramatic al vieții și relieful impresionant al operei marelui scriitor, cărturar și jurist Petre Pandrea, personalitate cu totul remarcabilă a culturii române, prin conștiința valorii sale, prin rigorile morale și convingerile neclătinate în adevăr și dreptate, prin lumina spiritului său de om al culturii, al ideilor, al legilor, al temeiurilor tradiției neamului său și al orizonturilor enciclopedice. De la apărarea comuniștilor la temnițele comuniste, viața lui Petre Pandrea a cunoscut, peste toate, biruința spiritului, cu prețul libertății sale.

Emblematică, mărturisirea d-nei Nadia Marcu-Pandrea: "Arcul peste timp, început acum 55 de ani, în anul 1949, la prestigioasa Academie de sub Pământ, în străfundurile de iad de la Ocnele Mari, unde timp de patru ani a avut onoarea supremă de a fi fost președinte ales, se încheie, apoteotic, în lumini de curcubeu, la acest centenar omagiat".

Au fost alocuțiuni emoționante, în ziua martirilor creștinătății, închinată unei puternice conștiințe, unui spirit fără egal.

(I. H.)

"Să ne jucăm cu Șerbana" sau

Spiritul verii cu fluturi și păpuși la Biblioteca "Ion Creangă"

Sala de expoziții a Bibliotecii "Ion Creangă", care a găzduit de-a lungul anilor multe expoziții de artă plastică, nu a fost niciodată mai frumoasă, mai luminoasă, mai plină de culoare ca acum când Șerbana Drăgoescu, artist plastic cu numeroase expoziții în țară și străinătate, a expus câteva din lucrările sale de tapiserie. Fluturi, copăcei care simbolizează anotimpurile, aripi care te fac să te gândești la înțelepciunea unei păsări sau albatrosul – copertă care așteaptă o carte nescrisă încă, sunt câteva imagini care au adus spiritul verii în această instituție de cultură.

Este prima expoziție de tapiserie organizată în această sală și, poate, prima expoziție care degajă un anumit farmec asupra tuturor celor care trec pragul bibliotecii. Un element deosebit care mărește acest farmec îl constituie colecția de păpuși a bunicii artistei – Aida Petriarian (la rândul ei artist plastic, azi dispărută dintre noi), păpuși vechi de aproape 50 de ani.

Șerbana Drăgoescu este un artist aparte, un om de o căldură sufletească deosebită pe care știe să o dăruiască celor din jur prin lucrările sale. Sperăm ca această expoziție să fie un început de colaborare iar Șerbana Drăgoescu să devină unul dintre prietenii Bibliotecii "Ion Creangă", prietenii cu care ne mândrim.

Delia NISTOR

* În paginile 17, 18 și 34 – lucrări din expoziție. Foto: Elena CONSTANTINESCU.

Biblioteca pentru copii "Ion Creangă"
Str. Christian Tell, nr. 10, sector 1, București

vă invită în perioada
17 iunie – 15 iulie 2004
la expoziția de tapiserie

"să ne jucăm cu șerbana"

Biblioteca pentru copii "Ion Creangă"
Program: Luni – Joi: 9⁰⁰-18⁰⁰; Vineri: 10⁰⁰-16⁰⁰
Tel. 212.78.06

Domnului
Florin ROTARU, Director

Stimate Domnule Director,

Vă mulțumesc și vă felicit
pentru Revista pe care o con-
duceți cu o remarcabilă dăruire
pentru arta și cultura româ-
nească.

Articolul aniversar semnat de
marele scriitor australian Frank
Hardy m-a emoționat, atât pen-
tru conținutul său amical, cât și
pentru inițiativa Dvs. de a-l
descoperi, după multele decenii
de la apariția monografiei mele
despre Shakespeare, pe care a
prefațat-o.

Enormă povară a timpului
care ne copleșește mi-e parcă
ușurată prin acest gest colegial.

Cu cordialitate,
acad. Mihnea GHEORGHIU

24 iunie 2004

Calendar

iulie 2004

- ◆ 1 iulie 1804. 200 de ani de la nașterea lui **George Sand**, scriitoare franceză (1 iul. 1804 – 8 iun. 1876)
- ◆ 1 iulie 1899. 105 ani de la nașterea lui **Konstantin Tsatsos**, scriitor, filosof și om politic, președinte al Greciei în perioada 1975 – 1978 (1 iul. 1899 – 8 oct. 1978)
- ◆ 1 iulie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Costache Olăreanu**, prozator (1 iul. 1929 – 23 sept. 2000)
- ◆ 2 iulie 1504. 500 de ani de la moartea lui **Ștefan cel Mare** (1436 – 2 iul. 1504)
- ◆ 2 iulie 1914. 90 de ani de la moartea lui **Emil Gârleanu**, prozator și publicist (5 ian. 1878 – 2 iul. 1914)
- ◆ 3 iulie 1929. 75 de ani de la nașterea lui **Zeno Ghițescu**, poet și traducător
- ◆ 4 iulie 1804. 200 de ani de la nașterea lui **Nathaniel Hawthorne**, scriitor american (4 iul. 1804 – 18 mai 1864)
- ◆ 4 iulie 1864. 140 de ani de la elaborarea Decretului Domnesc privind înființarea **Universității din București**
- ◆ 5 iulie 1889. 115 ani de la nașterea scriitorului francez **Jean Cocteau** (5 iul. 1889 – 11 oct. 1963)
- ◆ 5 iulie 1919. 85 de ani de la emiterea, de către Guvernul României, a unui decret-lege prin care s-a hotărât înființarea **Asociației Bibliotecilor Publice cu caracter de stat**, formulă de organizare propusă și susținută de N. Iorga
- ◆ 6 iulie 1959. 45 de ani de la moartea lui **George Grosz**, pictor, grafician și scenograf (26 iul. 1893 – 6 iul. 1959)
- ◆ 6 iulie 1964. 40 de ani de la moartea lui **Ion Vinea**, scriitor, traducător și publicist (17 apr. 1895 – 6 iul. 1964)
- ◆ 6 iulie 1979. 25 de ani de la moartea lui **George Lesnea**, poet și traducător (25 mart. 1902 – 6 iul. 1979)
- ◆ 7 iulie 1884. 120 de ani de la nașterea lui **Lion Feuchtwanger**, scriitor german (7 iul. 1884 – 21 dec. 1958)
- ◆ 8 iulie 1989. 15 ani de la moartea lui **Horia Stamatu**, poet, prozator, eseist (9 sept. 1912 – 8 iul. 1989)
- ◆ 9 iulie 1879. 125 de ani de la nașterea lui **Ottorino Respighi**, compozitor italian (9 iul. 1879 – 18 apr. 1936)
- ◆ 9 iulie 1924. 80 de ani de la nașterea lui **Sergiu Sarchizov**, compozitor și dirijor
- ◆ 10 iulie 1509. 495 de ani de la nașterea lui **Jean Calvin**, reformator religios francez, fondator al calvinismului (10 iul. 1509 – 27 mai 1564)
- ◆ 11 iulie 1974. 30 de ani de la moartea lui **Par Lagerkvist**, scriitor suedez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1951 (23 mai 1891 – 11 iul. 1974)
- ◆ 11 iulie 1989. 15 ani de la moartea lui **Sir Laurence Olivier**, actor, regizor și producător (22 mai 1907 – 11 iul. 1989)
- ◆ 12 iulie 1884. 120 de ani de la nașterea lui **Amedeo Modigliani**, pictor și sculptor italian (12 iul. 1884 – 25 ian. 1920)
- ◆ 12 iulie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Pablo Neruda**, scriitor chilian, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1971 (12 iul. 1904 – 23 sept. 1973)
- ◆ 12 iulie 1909. 95 de ani de la nașterea filosofului **Constantin Noica** (12 iul. 1909 – 4 dec. 1987)
- ◆ 14 iulie 1904. 100 de ani de la moartea lui **Anton Pavlovici Cehov** (29 ian. 1860 – 14 iul. 1904)
- ◆ 14 iulie 1984. 20 de ani de la moartea lui **Vasile Lovinescu**, scriitor (30 dec. 1905 – 14 iul. 1984)
- ◆ 15 iulie 1919. 85 de ani de la nașterea scriitoarei britanice **Iris Murdoch** (15 iul. 1919 – 8 feb. 1999)
- ◆ 15 iulie 1964. 40 de ani de la înființarea, la București, a studioului cinematografic **“Animafilm”**
- ◆ 15 iulie 1969. 35 de ani de la moartea lui **Gheorghe Demetrescu**, astronom, fondatorul Observatorului Astronomic din Cluj (21 ian. 1885 – 15 iul. 1969)
- ◆ 16 iulie 1989. 15 ani de la moartea lui **Herbert Von Karajan**, dirijor și regizor austriac (5 apr. 1908 – 16 iul. 1989)
- ◆ 19 iulie 1849. 155 de ani de la nașterea lui **Ferdinand Brunetièr**, critic literar francez (19 iul. 1849 – 1906)
- ◆ 20 iulie 1304. 700 de ani de la nașterea lui **Francesco Petrarca**, poet italian (20 iul. 1304 – 18 iul. 1374)
- ◆ 20 iulie 1934. 70 de ani de la moartea lui **Ștefan Zeletin**, sociolog, economist, istoric și filosof (19 iun. 1882 – 20 iul. 1934)
- ◆ 21 iulie 1899. 105 ani de la nașterea lui **Ernest Hemingway**, scriitor american, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1954 (21 iul. 1899 – 2 iul. 1961)
- ◆ 21 iulie 1904. 100 de ani de la nașterea lui **Ion Biberi**, poet, prozator, eseist și critic literar (21 iul. 1904 – 27 sept. 1990)
- ◆ 22 iulie 1939. 65 de ani de la moartea lui **I.I. Mironescu**, scriitor (13 iun. 1883 – 22 iul. 1939)
- ◆ 22 iulie 1994. 10 ani de la moartea lui **Radu Enescu**, critic literar (12 iul. 1925 – 22 iul. 1994)
- ◆ 23 iulie. **Ziua Presei Militare Române**
- ◆ 23 iulie 1869. 135 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Adamescu**, istoric literar, publicist și bibliograf (23 iul. 1869 – 4 mart. 1942)
- ◆ 23 iulie 1924. 80 de ani de la nașterea lui **Eugen Teodoru**, prozator
- ◆ 24 iulie 1864. 140 de ani de la nașterea lui **Frank Wedekind**, scriitor și publicist german (24 iul. 1864 – 9 mart. 1918)
- ◆ 25 iulie 1864. 140 de ani de la nașterea lui **Ioan Bogdan**, istoric (25 iul. 1864 – 1 iun. 1919)
- ◆ 25 iulie 1964. 40 de ani de la moartea lui **Cornel Medrea**, sculptor (8 mart. 1889 – 25 iul. 1964)
- ◆ 26 iulie 1939. 65 de ani de la nașterea lui **Cezar Baltag**, poet și traducător (26 iul. 1939 – 26 mai 1997)
- ◆ 26 iulie 1939. 65 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Azap**, poet
- ◆ 28 iulie 1804. 200 de ani de la nașterea lui **Ludwig Feuerbach**, filosof german (28 iul. 1804 – 13 sept. 1872)
- ◆ 28 iulie 1854. 150 de ani de la nașterea lui **Victor Babeș**, anatomopatolog și bacteriolog, vicepreședinte al Academiei Române între 1889 – 1900 și 1918 – 1919 (28 iul. 1854 – 19 oct. 1926)
- ◆ 28 iulie 1894. 110 ani de la nașterea lui **Aldous Huxley**, scriitor britanic (28 iul. 1894 – 22 nov. 1963)
- ◆ 30 iulie 1894. 110 ani de la nașterea lui **Păstorel Teodoreanu**, poet, prozator, eseist, traducător și epigramist (30 iul. 1894 – 15 mart. 1964)
- ◆ 31 iulie 1849. 155 de ani de la moartea lui **Petőfi Sándor**, poet și revoluționar maghiar (1 ian. 1823 – 31 iul. 1849)
- ◆ 31 iulie 1944. 60 de ani de la moartea lui **Antoine de Saint-Exupéry**, scriitor și aviator francez (29 iun. 1900 – 31 iul. 1944)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

Contents

Calendar

Commemoration Year

Stephen the Great - 500 - Ion CONSTANTIN	2
Anton Pann - 150 - Tudor ARGHEZI, Ana Maria ORĂȘANU	5
Patrimony	9
<i>Francesco PETRARCA - Rhymes</i>	10
Centenary - Anton Pavlovici Cehov	12
Contemporary Autographs - <i>Ion LAZU</i>	14
EBLIDA Hot News - Library and Information Society Issues	16
<i>Julieta MOLEANU</i> - The 70 th IFLA Council and General Conference in Buenos Aires	18
Chișinău - History and Culture	19
<i>Cristina CHIȚA</i> - King Ferdinand I Foundation	21
<i>Edouard ROUYEYRE</i> - Necessary Knowledge to a Bibliophile (I)	25
<i>Maria CRIȘAN</i> - The Tongue Spoken by the Hittites Is, to a Some Extent, the Romanian of Today	33
<i>Jean-Yves CONRAD</i> - Tribute to Benjamin Fondane	35
Catalogue	36
Centenary - <i>Petre Pandrea</i>	38
'Ion Creangă' Library - Tapestry Exhibition	38
Calendar	39

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4

sector 1, cod poștal 010352

Tel: 212.83.11 / Fax: 211.36.25

E-mail: abidob@email.ro

ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU

Director artistic: Mircea DUMITRESCU

Redactor șef: Ion HOREA

Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE

Tehnoredactare computerizată: Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA

"BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR"

Numele .....

Prenumele .....

Adresa .....

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista "Biblioteca Bucureștilor" pe o perioadă de ..... luni.

Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 010352.

Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară "BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR". Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) - 8 \$ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

GEORGE SAND

1804 – 1876

200 de ani de la naștere

“George Sand fusese, ca orice femeie, o fiică a pământului. Mai mult decât alta, fără îndoială, prin copilăria ei nearmonioasă, prin lupta care s-a dat în sufletul ei între două clase și două secole, prin această libertate precoce și prin experiența unei căsnicii nedemne de geniul ei. Da, viața ei a fost ratată ca orice viață.

Dar cu strălucire.

Acordase puțină importanță operei sale, căutase cu adevărat doar absolutul, mai întâi în amorul omenesc, apoi în dragostea pentru popor, în fine, în dragostea pentru nepoți, pentru natură și pentru Dumnezeu.

... Și ce se poate vedea azi în inima orașului La Châtre? O statuie a lui George Sand. Osândita, păcătoasa a devenit sfânta ocrotitoare a ținutului.

Cei care i-au fost prieteni... trăiesc în amintirea oamenilor alături de ea.

Și unde sunt cei care o condamnău?

Cine le va ști vreodată numele și virtuțile lor negative?”

André Maurois

ION BIBERI

1904 – 1990

100 de ani de la naștere

“... Să recunoaștem deci că după cum știința reprezintă un mănunchi de discipline care se creează mereu, căpătându-și progresiv adâncime și valoare explicativă, tot astfel stadiul istoric în care ne aflăm nu e decât o etapă puțin înaintată în evoluția omenirii...”

Stadiul actual al civilizației umane nu este decât o etapă în acest lung proces, care, departe de a fi linear și progresiv, presupune încetiniri, opriri, devieri și chiar eclipse. Poate că nu exagerăm dacă socotim că, în general, etapa în care ne aflăm în prezent este înapoiată, chiar barbară...

Ne aflăm... sub raport moral, într-un stadiu înapoiat al evoluției umanității, în care diferențele de rasă, națiune, religie sau categorie socială stabilesc încă între oameni opoziții uneori ireductibile...”

Lumea de mâine, 1946